

Літаратура і Мастацтва

ВЫДАЕЦА
3 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 3 [2737]

Пятніца, 17 студзеня 1975 г.

Цана 8 кап.

У час заўважыць сапраўдны талент, прыйсці на дапамогу пачаткоўцу, пабацькоўску падтрымаць яго на нялёгкай дарозе да пісьменніцкай сталасці — гэтая горкаўская традыцыя з'яўляецца пастаянным прынцыпам дзейнасці Саюза пісьменнікаў БССР. У рэспубліцы сёння плённа працуюць дзесяткі літаратурных аб'яднанняў — абласных, раённых, пры прадпрыемствах і навучальных устаноў, у якіх маладыя літаратары адчуваюць да сябе вялікую ўвагу, атрымліваюць мэтанакіраваную дапамогу. Многімі літаб'яднаннямі кіруюць вядомыя і вопытныя майстры мастацкага слова. Тут, у літаб'яднанні, фарміруецца пачатковец як пісьменнік, тут, па сутнасці, адбываецца яго творчае самавызначэнне.

Асабліва ажывілася дзейнасць літаратурных аб'яднанняў цяпер, у час падрыхтоўкі да Усесаюзнай нарады маладых пісьменнікаў.

На здымку справа: члены Гомельскага абласнога літаб'яднання прыйшлі за нарадай да пісьменніка Міхаэля Давіленкі. Унізе: рэгулярна збіраюцца на пасяджэнні свайго аб'яднання маладыя літаратары Мінскага трактарнага завода. Літаб'яднаннем кіруе паэт Анатоль Вярцінскі (у цэнтры).
Фота М. ВЫСОЦКАГА і Ул. КРУКА.

«САЛЮТ-4»: 3 БЯЗВАЖКАСЦЮ АСВОІЛІСЯ

Цэнтр кіравання палётам, 15. (ТАСС). У адпаведнасці з праграмай палёту арбітальнай навуковай станцыі «Салют-4» касманаўты А. А. Губараў і Г. М. Грэчка пасля завяршэння большасці аперацый па раскансервацыі і праверцы бартавой апаратуры пачалі выкананне навуковых і тэхнічных даследаванняў і эксперыментаў.

У ходзе чарговага рабочага дня на борце станцыі экіпаж праводзіў адпрацоўку метадаў аўтаномнай навігацыі з выкарыстаннем новых прыбораў, якія даюць магчымасць выконваць арыентацыю станцыі па Сонцу, Месяцу і планетах у розных рэжымах арбітальнага палёту. У тым ліку адпрацоўваўся прыбор для арыентацыі па Зямлі пры палёце станцыі над

ле цэневым бокам ва ўмовах мінімальнай асветленасці.

Пры правядзенні навігацыйных эксперыментаў касманаўты ацэньвалі характарыстыкі прыбораў з улікам фактараў, што ўплываюць на іх эксплуатацыю.

На станцыі «Салют-4» пачаліся генетычныя, эмбрыялагічныя, фізіялагічныя і біялагічныя даследаванні з насякомымі, мікраарганізмамі, культурай тканкі, вышэйшымі раслінамі.

У сеансах сувязі касманаўты паведамляюць, што поўнасцю асвоіліся з бязважкасцю і напружаным рытмам работы. Самаадчуванне таварышаў Губарава і Грэчкі добрае. Бартавыя сістэмы станцыі функцыянуюць нармальна.

Палёт працягваецца.

Г. М. Грэчка (злева) і А. А. Губараў (у цэнтры) з кіраўніком падрыхтоўкі касманаўтаў У. А. Шаталавым.

СУМЛЕННЕ— АПОШНЯЯ ІНСТАНЦЫЯ

Новая п'еса М. Матукоўскага «Апошняя інстанцыя» ўпершыню набыла сцэнічнае жыццё ў Дзяржаўным рускім драматычным тэатры імя М. Горькага.

...У інтэлігентнай шчаслівай сям'і Малахавых усё раптам парушылася, перавярнулася. Бацька, уражаны весткай аб тым, што яго сын забіў чалавека, аддае сябе на бязлітасны суд уласнага сумлення. Ніякая занятасць вялікай і важнай работай не можа служыць яму спраўданнем перад самім сабой і перад грамадствам.

Філасофская драма ўзнямае важныя праблемы адказнасці бацькоў за лёс дзяцей, за тое, каб яны выраслі сапраўднымі барацьбітамі за камуністычныя ідэалы.

«Людзі, задумайцеся над кожным днём свайго жыцця. На вас жа глядзяць дзеці, вы для іх прыклад!» — так вызначыў вышэйзадачу спектакля яго пастаноўшчык, галоўны рэжысёр тэатра Б. Луцэнка.

У спектаклі заняты народная артыстка СССР А. Клімава, народны артыст РСФСР К. Шышкін, заслужаныя артысты БССР І. Лакштанова і А. Шах-Парон, акцёры У. Курган, А. Панова, Э. Гарачы.

На прэм'еры прысутнічалі кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. М. Машэраў, сакратар ЦК КПБ А. А. Смірноў, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Л. Сняжкова, загадчык аддзела культуры ЦК КПБ С. В. Марцэлеў.

БЕЛТА.

РЭДАКЦЫЯ ЧАСОПІСА «СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО БЕЛОРУССИИ»

Цэнтральны Камітэт КПБ гарача вітае рэдакцыю і аўтарскі актыву часопіса «Сельское хозяйство Белоруссии» з 50-годдзем часопіса і ўзнагароджаннем яго ордэнам «Знак Пашаны».

На працягу паўстагоддзя часопіс, апіраючыся на велізарны вопыт савецкага друку, выступае палымным прапагандыстам ленинскай аграрнай палітыкі нашай партыі, умелым арганізатарам работнікаў сельскай гаспадаркі Беларусі на барацьбу за няўхільнае нарошчванне ўраджайнай сілы зямлі, павышэнне прадуктыўнасці жывёлагадоўлі. На старонках часопіса адлюстраваны слаўныя этапы карэзнай перабудовы ўсяго ўкладу жыцця вёскі на сацыялістычных асновах, ператварэння сельскай гаспадаркі рэспублікі ў высокаразвіты механізаваны сектар эканомікі. Дабратворны ўдзел часопіса ў фарміраванні высокіх ідэйна-маральных якасцей сучаснага селяніна-кадэцтва, патрыёта, працаўніка-стваральніка, актывнага ўдзельніка камуністычнага будаўніцтва.

ЦК КПБ выказвае ўпэўненасць у тым, што часопіс у духу ленинскіх традыцый нашага друку і высокіх патрабаванняў ЦК КПСС будзе ў далейшым яшчэ больш глыбока і ўсебакова раскрываць аграрную палітыку нашай партыі, пытанні паскарэння навукова-тэхнічнага прагрэсу і інтэнсіфікацыі калгасна-саўгаснай вытворчасці, яе канцэнтрацыі і спецыялізацыі, асвятляць актуальныя праблемы станаўлення і далейшага развіцця вытворчых аб'яднанняў, настойліва і мэтанакіравана дабівацца шырокага ўкаранення ў сельскую гаспадарку вопыту перадавікоў і наватараў працы.

Часопіс «Сельское хозяйство Белоруссии» заклікае з яшчэ большай энергіяй, паслядоўна і мэтанакіравана развіваць творчую ініцыятыву работнікаў сельскай гаспадаркі ў барацьбе за атрыманне ў сёлетнім, завяршальным годзе пяцігодкі ў сярэднім па рэспубліцы 27—28 цэнтнераў збожжавых і зернебабовых, у тым ліку 29—30 цэнтнераў збожжавых каласа-вых з гектара, за датэрміновае выкананне сацыялістычных абавязанстваў па вытворчасці малака, мяса і іншых прадуктаў жывёлагадоўлі, за павышэнне іх якасці і зніжэнне сабекошту, за паспяховае рэалізацыю сацыяльна-эканамічных задач у вёсцы.

Цэнтральны Камітэт Кампартыі Беларусі сардэчна жадае калектыву рэдакцыі, аўтарам і чытачам часопіса новых вялікіх здзяйсненняў у выкананні рашэнняў XXIV з'езда КПСС, выдатных працоўных перамог у імя трыумфу камунізму.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ
КП БЕЛАРУСІ.

ПУБЛІЦЫСТЫКА

У ВЕРАСНІ мінулага года мне давалася пабыць на свяце паэзіі ў Мікалаеўшчыне — радзіме нашага песняра Якуба Коласа.

Гэтыя святы сталі неад'емнай часткай духоўнага жыцця Міншчыны. Іх чакаюць, да іх рытууюцца. І не дзіўна. Яны адносяцца да ліку найбольш маштабных агульнанародных урачыстасцей. Тысячы людзей — рабочых і служачых, калгаснікаў і вучоных, студэнтаў і навучэнцаў, ахоплены адным пацунцём, імкнуцца да цудоўнага.

Але характэрна не толькі гэта. На мой погляд, самае важнае тое, што на святах не бывае «проста» глядачоў. Тут усе ў той ці іншай ступені з'яўляюцца ўдзельнікамі, якія аб'яднаны агульнасцю ідэйных, маральных, эстэтычных ідэалаў.

XXIV з'езд КПСС падкрэсліў, што без высокага ўзроўню культуры, адукацыі, свядомасці камунізм немагчымы, як немагчымы ён і без пэўнай матэрыяльнай базы. Сёння мы не можам уявіць ідэйна-выхавальную работу без актывнага ўдзелу ў ёй дзеячаў культуры, мастацтва і літаратуры.

Спецыфіка сталічнай вобласці дае нам магчымасць прамога кантакту з усімі творчымі саюзамі, тэатрамі, кінастудыямі, музеямі. Мастацкая інтэлігенцыя Мінска і вобласці актывна дапамагае партыйным арганізацыям у эстэтычным выхаванні працоўных, аказвае шэфскую дапамогу сельскім установам культуры.

Шэраг творчых саюзаў шэфствуе над культасветустановамі і калектывамі мастацкай самадзейнасці Міншчыны. Саюз кампазітараў — над ансамблем дудароў Капільскага раёна, Саюз мастакоў — над студыямі выўленчага мастацтва Маладзечанскага і Барысаўскага гарадскіх дамоў культуры

Р. ПЛАТОНАЎ,

сакратар Мінскага абкома КПБ.

ры. Маюць сваіх падшэфных таксама прафесіянальных творчых калектывы.

Цеснае супрацоўніцтва многіх прафесіянальных і самадзейных калектываў вырастае на аснове агульнай мэты: служыць ідэйнаму росту савецкіх людзей, умацоўваць іх камуністычную мараль, актывна садзейнічаць распаўсюджванню духоўных каштоўнасцей сярод працоўных.

Партыйныя камітэты і арганізацыі Мінскай вобласці аддаюць першаступенную ўвагу ўдасканаленню дзейнасці ўсёй сістэмы ўстановаў і арганізацый культуры.

Для гэтага мы маем значныя магчымасці. Асабліва вялікія яны ў культурна-асветных установах. Прывяду ў якасці прыкладу некалькі лічбаў. Клубы, дамы і палаты культуры вобласці могуць адначасова ўмясціць звыш 160 тысяч чалавек. У клубных установах працуе больш 8 тысяч гурткоў і калектываў мастацкай самадзейнасці, якія аб'ядноўваюць каля 130 тысяч чалавек.

У вобласці цяпер налічваецца звыш 1300 бібліятэк усіх сістэм і ведамстваў. Іх кніжны фонд складае амаль 12 мільянаў экзэмпляраў.

Зразумела, што ўмелае выкарыстанне ўсяго гэтага багацця садзейнічае развіццю грамадска-палітычнай актывнасці працоўных, іх творчага мыслення, унутранай свядомасці і ідэйнай перакананасці. Гэтыя пытанні пастаянна знаходзяцца ў полі зроку партыйных камітэтаў і арганізацый вобласці. Так, на пленуме абкома партыі разглядаліся шляхі паліпашэння работы ўстановаў культуры ў святле рашэнняў XXIV з'езда КПСС. Розныя аспекты іх дзейнасці абмяркоўваліся

НАШ НАДЗЁННЫ

на бюро абкома партыі, гарадскіх і раённых камітэтаў. У выніку прынятых мер мы маем пэўныя пазітыўныя зрухі.

Возьмем, да прыкладу, такое пытанне, як працоўнае выхаванне. Бясспрэчна, установы культуры тут могуць зрабіць шмат чаго. І лепшыя з іх даказваюць гэта практычным вопытам свайго паўсядзённай работы. Яны не толькі актывна ўдзельнікі рытуалаў традыцыйнага павучэння ў рабочыя, а дзейсна дапамагаюць маладым людзям, як гаворыцца, моцна стаць на ногі. Менавіта так робяць на Беларускай аўтамабільным заводзе. Савет маладых рабочых, які дзейнічае пры заводскім Палацы культуры сочыць за тым, як выконваюць юнакі і дзяўчаты вытворчыя заданні, як яны павышаюць свой агульнаадукацыйны і культурны ўзровень.

Вялікі ўклад клубных устаноў у развіццё сацыялістычнага спорціўства. У Салігорскім раёне, напрыклад, даволі эфектыўна быў праведзены конкурс на лепшае абслугоўванне жывёлагадоўчы клубамі і бібліятэкамі. Было прачытана больш як 700 лекцый і дакладаў, праведзена 150 тэматычных вечароў, паказана для працоўнікоў ферм 400 канцэртаў. Удвая павялічылася выдача літаратуры на сельскагаспадарчыя тэмы. Асабліва добра папрацавалі калектывы Цесаўскага сельскага дома культуры, Мазуршчынскага клуба. Дарэчы, дзейнасць лепшых клубаў, дамоў і палатаў культуры даказна абвяргае існуючую дзе-підзе думку, што нібыта цяпер, ва ўмовах інтэнсіўнага развіцця масавых сродкаў інфармацыі, яны губляюць сваё значэнне. Звычайна гэтыя раз-

важнікі «падмацоўваюцца» фактамі з практыкі работы некаторых клубаў, якія нярэдка пустуюць.

Што ж, на жаль, такія выпадкі сустракаюцца. Але вывады, якія робяцца на іх аснове, неабгрунтаваны. Адно другое не выключае, а дапаўняе. Клуб мае свае перавагі. Ён валодае вялікімі магчымасцямі цеснага і жывога кантакту з людзьмі, можа весці сваю работу ў разліку на канкрэтную асобу, выкарыстоўваць надзённыя факты з жыцця калектыву. Так, напрыклад, працуе клуб у саўгасе «Маліноўшчына» Маладзечанскага раёна.

За апошнія гады творча ўзбагаціў змест свайго работы і Крывіцкі дом культуры Мядзельскага раёна. Ён стаў сапраўдным асяродкам духоўнага жыцця пасёлка. Тут назіраюцца багаты вопыт арганізацыі змястоўнага адпачынку працоўных, актывна працуюць гурткі і калектывы мастацкай самадзейнасці, дзейнічае штаб выхаднога дня.

Кіруе гэтай установай Ю. Брэсцкі. Прышоў ён у Дом культуры, маючы за плячамі багаты вопыт жыцця. Але новы дырэктар адразу адчуў, што ні які вопыт не заменіць прафесіянальную адукацыю. Без яе сучаснаму культработніку не абысціся. І ён паступае ў культасветвучылішча. Пасля яго заканчэння паспяхова вучыцца ў тэатральна-мастацкім Інстытуце.

Там, дзе клуб добра працуе, наведвальнікаў заўсёды многа. Каб упэўніцца ў гэтым, трэба пабываць у Халіноўскім і Драчкаўскім клубах Смалыцкага, Атрадненскага — Любанскага, Старынаўскага — Дзяржынскага, Наварчынскага — Салігорскага і ў шэрагу сельскіх

дамоў культуры Крупскага раёна. Я ўжо не кажу пра дзейнасць такіх палацаў культуры, як трактарнага і аўтамабільнага заводаў, камвольнага камбіната.

Нядаўна мне давялося прысутнічаць на заключным канцэрте агляду мастацкай самадзейнасці калектываў прадпрыемстваў і арганізацый «Сельгастэхнікі» нашай вобласці. Вялікае ўражанне на мяне зрабіла майстэрства ўдзельнікаў гэтага яркага, змястоўнага канцэрта. Інтэрпрэтацыя асобных твораў была самабытнай і арыгінальнай, а майстэрства некаторых выканаўцаў на сваім узроўню набліжалася да высокіх прафесіянальных ўзроўняў. Мастацкая самадзейнасць — гэта сапраўды невычэрпная крыніца талентаў, сапраўднае багацце, якое нам яшчэ трэба асвойваць.

Сотні і сотні новых талентаў мы спадзяёмся выявіць у ходзе Усесаюзнага фестывалю самадзейнай мастацкай творчасці працоўных. Фестываль рэалізаваць амаль на тры гады, што дасць магчымасць значна палепшыць эстэтычнае і мастацкае выхаванне працоўных вобласці, прыцягнуць шырокую грамадскую і творчую інтэлігенцыю да дзейнасці культурна-асветных устаноў і калектываў мастацкай самадзейнасці.

У апошні час партыйныя, савецкія, прафсаюзныя і камсамольскія органы вобласці сталі надаваць больш увагі развіццю розных форм творчай самадзейнасці працоўных. Так, пры Мінскім абласным доме народнай творчасці паспяхова працуюць новы абласны клуб народных умельцаў. Такія ж клубы створаны ва ўсіх раёнах вобласці. Зараз члены клуба ак-

ДАРАДЧЫК І ДРУГ СЕЛЬСКИХ ПРАЦАЎНІКОЎ

Часопіс «Сельское хозяйство Белоруссии» споўнілася 50 гадоў. За заслугі ў прапагандзе і ўкараненні дасягненняў навукі і перадавой практыкі, мабілізацыі работніцкай сельскай гаспадаркі на паспяховае выкананне задач гаспадарчага і культурнага будаўніцтва часопіс узнагароджан ордэнам «Знак Пашаны».

15 студзеня ў Мінску адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны 50-годдзю часопіса «Сельское хозяйство Белоруссии» і ўручэнню яму высокай узнагароды.

У прэзідыуме — Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. А. Сурганаў, сакратар ЦК КПБ В. С. Шавялуха, першы намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР У. Ф. Міцкевіч, старшыня Белсаўпрофа М. Н. Полазаў, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР М. М. Севярыў, загадчык аддзела ЦК КПБ С. Я. Паўлаў і М. А. Сухій, прадстаўнікі партыйных і савецкіх органаў, перадавікі і спецыялісты сельскай гаспадаркі, вучоныя, госці з Масквы і

брацкіх саюзных рэспублік. Урачысты сход адкрыў міністр сельскай гаспадаркі БССР В. А. Казлоў.

Слова атрымлівае Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. А. Сурганаў. Ад імя Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў БССР ён гора і сардэчна павіншаваў калектыву рэдакцыі, шматлікіх аўтарскіх актывістаў, усіх чытачоў з юбілеем часопіса.

Ф. А. Сурганаў зачытаў Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб узнагароджанні часопіса «Сельское хозяйство Белоруссии» ордэнам «Знак Пашаны» і пад бурныя апладысменты прысутных прымацаваў узнагароду да сцяга часопіса. Ён пажадаў рэдакцыйнай калектыву, усім супрацоўнікам часопіса новых вялікіх творчых поспехаў, добрага здароўя і шчасця ў жыцці.

З дакладам аб 50-годдзі часопіса «Сельское хозяйство Белоруссии» выступіў намеснік галоўнага рэдактара Л. М. Гурэвіч.

ВІНШУЕМ З УЗНАГАРОДАЙ!

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР пісьменнік Палчыўскі Аляксандр Осіпавіч за плённую работу ў галіне літаратуры і ў сувязі з сямідзесяцігоддзем з дня нараджэння ўзнагароджан Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР за заслугі ў

падрыхтоўцы музычных кадраў і ў сувязі з васьмідзесяцігоддзем з дня нараджэння прафесар кафедры струнных інструментаў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі імя А. В. Луначарскага Віктар Маркавіч Гольдфельд узнагароджан Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

АДБУДЗЕЦА СЁЛЕТА

10 студзеня адбылося пасяджэнне прэзідыума праўлення Саюза пісьменнікаў БССР. На ім абмеркаваны і зацверджаны план асноўных мерапрыемстваў праўлення Саюза пісьменнікаў рэспублікі на 1975 год.

Бягучы год — завяршальны год дзевятай пяцігодкі. Зварот Цэнтральнага Камітэта КПСС да партыі, да савецкага народа, да пастаноў ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ аб усесаюзным сацыялістычным спаборніцтве натхняюць беларускіх пісьменнікаў на стварэнне высокамастацкіх твораў, вартых нашага часу, гераічных спраў па ажыццяўленню гістарычных рашэнняў XXIV з'езда КПСС. У плане прадугледжаны шэраг мерапрыемстваў, накіраваных на павышэнне ідэйна-мастацкага ўзроўню твораў, на творчую актывізацыю пісьменнікаў, на іх глыбокае пранікненне ў сутнасць жыццёвых з'яў, у праблемы нашай сацыялістычнай рэчаіснасці.

На чарговым пленуме праўлення СП БССР плануецца абмеркаваць праблемы майстэрства пісьменніка нашага часу, эпохі навукова-тэхнічнага прагрэсу. Тэмам «Пісьменнік і пяцігодка», «Сувязь пісьменніка з жыццём» будуць прысвечаны пасяджэнні прэзідыума і семінары ў горадзе шахцэраў Салігорску.

Пісьменніцкая арганізацыя Беларускай дзейна рыхтуецца сустраць слаўнае трыццацігоддзе Перамогі над фашыскай Германіяй. Многія паэты, празаікі, драматургі працуюць над новымі творамі, у якіх уключаюць бяспрыкладную мужнасць савецкага народа ў Вялікай Ай-

чынай вайне. Для нас з'яўляецца вялікім гонарам і накладвае высокія абавязкі тое, што сталіца рэспублікі, горад-герой Мінск абраны месцам правядзення Усесаюзнай нарады пісьменнікаў і крытыкаў «Бесмяротны подзвіг народа ў Вялікай Айчынай вайне і савецкай літаратуры». На гэту нараду, якую склікаюць Саюз пісьменнікаў СССР, рэдакцыя «Літаратурнай газеты» і Саюз пісьменнікаў БССР, з'едуць літаратары з братніх рэспублік, каб павесці гаворку пра адлюстраванне ў літаратуры масавага гераізму савецкіх людзей, выхаваных Камуністычнай партыяй у духу патрыятызму і інтэрнацыяналізму.

Апрача таго, у сакавіку — маі пройдуць Дні беларускай літаратуры ў абласцях рэспублікі; на шматлікіх сустрэчах і вечарах выступяць празаікі і паэты — ветэраны Вялікай Айчынай вайны і прадстаўнікі маладзёжнага пакалення.

Мяркуюцца таксама на пашыраным пасяджэнні прэзідыума праўлення СП БССР абмеркаваць творы ваеннай дакументалістыкі.

Буйнымі падзеямі ў жыцці пісьменніцкай арганізацыі стануць Дні культуры Савецкай Беларусі ў Літоўскай ССР (19—28 сакавіка) і Дні літаратуры і мастацтва Беларускай ССР на Украіне (18—27 чэрвеня).

Сур'езная ўвага па-ранейшаму надаецца творчасці маладых. У сакавіку ў Маскве адбудзецца VI Усесаюзная нарада маладых пісьменнікаў, да якой ужо цяпер рыхтуецца Саюз пісьменнікаў БССР. Вялікі стымул для актывізацыі работы з маладымі дало і нядаўняе па-

сяджэнне сакратарыята праўлення СП СССР.

На выязным пасяджэнні прэзідыума праўлення СП БССР у Гродна пойдзе гаворка аб творчасці маладых літаратараў Гродзенскай і Брэсцкай абласцей; у канцы года сумесна з ЦК ЛКСМБ, рэдакцыямі рэспубліканскіх газет, радыё праўлення скліча нараду кіраўнікоў літаратурных аб'яднанняў абласцей, раёнаў, вышэйшых навучальных устаноў, буйных прадпрыемстваў.

На пасяджэннях прэзідыума будуць абмеркаваны некаторыя праблемы сучаснай беларускай песні і сатыры.

Традыцыйнае рэспубліканскае свята паэзіі адбудзецца ў гэтым годзе ў Вязынцы.

У спрэчках па дакладах старшыні праўлення СП БССР Максіма Танка («Аб Усесаюзнай нарадзе пісьменнікаў і крытыкаў на тэму «Бесмяротны подзвіг народа ў Вялікай Айчынай вайне і савецкай літаратуры») і першага намесніка старшыні праўлення Івана Шымкіна («План асноўных мерапрыемстваў праўлення СП БССР на 1975 год») выступілі М. Аляксеў, Я. Брыль, Л. Прокша, Н. Гілевіч, М. Калачынскі, М. Ткачоў, Л. Гаўрылін, Е. Лось і інш.

Прэзідыум зацвердзіў новы склад камісіі па нарысу і публіцыстыцы, склад Рэспубліканскага камітэта па сувязях з пісьменнікамі Азіі і Афрыкі, прыняў пастанову аб калектывным членстве Саюза пісьменнікаў БССР у Рэспубліканскім добраахвотным таварыстве аматараў кнігі, па прапанове савета Бюро прапаганды мастацкай літаратуры пашырыў склад савета.

На пасяджэнні прэзідыума быў прыняты ў Саюз пісьменнікаў БССР малады крытык Геннад Шупенька.

АБАВЯЗАК

тыўна рыхтуюцца да сваёй першай абласной выстаўкі.

Такім чынам, тэндэнцыя да паліпшэння работы па развіццю культуры ў вобласці відавочная. Але ж мы павінны кіравацца не столькі параўнаннем дасягнутых вынікаў з мінулым, колькі іх адпаведнасцю сучасным магчымасцям і новым задачам. У святле гэтага патрабавання мы бачым, што трэба прыкласці яшчэ шмат намаганняў, каб узняць культурна-асветную работу на той узровень, якога патрабуе развіццё сацыялістычнага грамадства.

Звернемся да такога пытання, як шэфства прафесіянальных калектываў над самадзейнымі. Відавочна, што чым лепш будзе пастаўлена гэтая справа, тым з большым поспехам будзе павышацца ідэйна-мастацкі ўзровень самадзейнага мастацтва.

Не трэба думаць таксама, што тут ідзе «аддача» толькі ў адзін бок. У выпадках цеснага плённага супрацоўніцтва ўнікае адваротная сувязь, пры якой і прафесіянальны калектыв чэрае для сябе нямаюча патрэбна і карыснага, што ўзабагае і пашырае яго творчую палітру. На жаль, шэфская дапамога творчых калектываў і арганізацый нярэдка носіць эпизодычны характар. У дні аглядаў і фестываляў яна разраецца, а ў будні ідзе па лініі зніжэння.

Або ўзяць нашы бібліятэкі. Работа некаторых з іх вядзецца з разлікам на нейкага абстрактнага чытача. Пры такім падыходзе не ўлічваюцца асаблівасці і запатрабаванні канкрэтнай асобы. Вялікім недахопам з'яўляецца

тое, што часта ўся работа бібліятэкара абмяжоўваецца механічнай выдачай кніг.

Вельмі перашкаджае працы бібліятэк іх ведамасная размежаванасць, адсутнасць кааперавання ў камплектаванні і патрэбнага навуковага падыходу ў фарміраванні кніжнага фонду. Трэба сказаць, што бібліятэкары слаба задавальняюць патрэбы бібліятэк, асабліва сельскіх, актуальнай літаратурай па розных галінах ведаў. Адначасова з гэтым фонды бібліятэк перагружаны літаратурай непапулярнай і, скажам, прамы, малакаштоўнай. Гэта — таксама адна з прычын нізкай абаротнасці кніжных фондаў масавых бібліятэк.

У мінулым годзе ЦК КПСС прыняў вельмі важную пастанову «Аб павышэнні ролі бібліятэк у камуністычным выхаванні працоўных і навукова-тэхнічным прагрэсе». У шэрагу многіх мер намячаецца (і ўжо пачалася) цэнтралізацыя дзяржаўных масавых бібліятэк шляхам стварэння на базе гарадскіх і раённых бібліятэк адзінай сеткі з агульным штатам, кніжным фондам, цэнтралізаваным камплектаваннем і апрацоўкай літаратуры. У новай пяцігодцы прадугледжваецца павелічэнне вытворчасці бібліятэчнага абсталявання, сродкаў механізацыі і капітальна-намяжальнай тэхнікі. У бліжэйшы час будуць распрацаваны новыя тыпавыя праекты будынкаў бібліятэк. Асабліва значэнне надаецца паліпшэнню работы бібліятэк для дзяцей і юнацтва, розных катэгорый працоўных.

Не можа нас задаволіць і стан кінаабслугоўвання населеніцтва. Асабліва сельскага. Нядаўна абком партыі

вывучыў гэтае пытанне ў Крупскім раёне. У рабоце мясцовай кінасеткі тут назіраліся сур'езныя недахопы. Амаль трыццаць працэнтаў населеных пунктаў не было ахоплены кінаабслугоўваннем. Да гэтага трэба дадаць невысокую культуру кінаабслугоўвання, слабую прапаганду лепшых фільмаў.

Падобныя недахопы ў той ці іншай меры маюць месца і ў іншых раёнах вобласці. Нас хвалюе і той факт, што ўзровень наведвання месцаў кінапаказу ў радзе раёнаў зніжаецца. Трэба прызнаць, што сістэма кінаабслугоўвання нярэдка працуе на старым лад, без уліку ўзрослых патрабаванняў, а многія яе работнікі змірыліся з гэтым: маўляў, так спакойней.

Якія ж яшчэ пытанні стаць перад намі ў галіне развіцця культуры? Як указвала ў дакладзе кандыдата ў члены Палітбюро ЦК КПСС, першага сакратара ЦК КПБ П. М. Машэрава на XIII пленуме ЦК Кампартыі Беларусі, — гэта праблема кадраў і матэрыяльнай базы. Пра гэта, у прыватнасці, гаворыцца ў Пастанове ЦК КПСС «Аб рабоце па падбору і выхаванню ідэалагічных кадраў у партыйнай арганізацыі Беларусі». Стаць задача ў бліжэйшыя гады забяспечыць культурна-асветныя ўстановы ва ўсіх звянах толькі спецыялістамі адпаведных кваліфікацый. Наколькі складанай яна з'яўляецца, можна меркаваць толькі па такому факту. Сёння ў дзяржаўных культасветустановах вобласці палова работнікаў не мае спецыяльнай адукацыі. Сярод клубных і бібліятэчных работнікаў толькі трынаццаць працэнтаў маюць вышэйшую адукацыю і трыццаць тры працэнты — спецыяльную. Да таго ж, гэтыя людзі ў большасці сваёй працуюць у раённых цэнтрах. У штаце сельскіх культасветустановаў не хапае спе-

цыялістаў, назіраецца вялікая іх цяжкасць. Да прыкладу, у мінулым годзе змяніўся кожны трэці работнік.

Каментарыі тут непазрэбны. Відавочна, што задача павышэння прафесіянальнага ўзроўню работнікаў культуры з'яўляецца выключна актуальнай. Нельга сказаць, што для яе вырашэння нічога не робіцца. Робіцца і ня мала. Каля 300 культасветработнікаў завочна вучацца ў вышэйшых навучальных установах і тэхнікумах. Вядзецца перападрыхтоўка кадраў па абласных курсах, у Рэспубліканскім інстытуце павышэння кваліфікацыі работнікаў культуры. Гэтай жа мэце служаць семінары, навукова-практычныя канферэнцыі, розныя іншыя формы работы з кадрамі культасветустановаў.

Абком партыі, усе абласныя ўстановы культуры цяпер распрацоўваюць перспектывныя комплексныя планы вучобы, разлічаныя да 1980 года. Спадзяёмся, што гэта будзе садзейнічаць больш мэтанакіраванай, сістэматычнай і эфектыўнай падрыхтоўцы кадраў.

Але ж гэтага недастаткова. Абласныя і асабліва раённыя ўстановы культуры марудна перабудоўваюць сваю работу, знаходзяцца ў палоне традыцыйных, а часам і састарэлых форм выхавання кадраў, не шукаюць новых шляхоў і метадаў.

Дарэчы, вельмі мала практыкуецца пошук і накіраванне на вучобу найбольш актыўных удзельнікаў мастацкай самадзейнасці.

Нам думаецца, што неабходна ўнесці некаторыя карэктывы ў існуючую падрыхтоўку культасветработнікаў. Мэтазгодна ўстанавіць такі тэрмін іх навучання, які б дазволіў атрымаць патрэбныя арганізатарскія навыкі, добрую прафесіянальную падрыхтоўку, неабходныя веды для работы ў сучасным працоўным калектыве з яго ўзрослымі культурнымі па-

трабаваннямі. Выказваюцца прапановы перадаць культасветвучылішчы ў падпарадкаванне Міністэрства культуры. На нашу думку, у гэтым ёсць пэўны сэнс.

Станоўчы ўплыў на далейшае развіццё мастацкай самадзейнасці для ўсіх калектываў, незалежна ад іх ведамаснай прыналежнасці, аказала б стварэнне алігнага метадычнага цэнтра. Востра стаць пытанне аб падрыхтоўцы кадраў для работы з самадзейнымі мастакамі і народнымі ўмельцамі.

Мы даволі часта падкрэсліваем абавязкі ўстаноў культуры перад працоўнымі калектывамі. І гэта правільна. Але прыспеў час умацаваць адваротную сувязь паміж заводам і клубам, паміж саўтасам або калгасам і клубам. Трэба, каб і яны больш дзейсна дапамагалі ўстановам культуры, яе работнікам, якіх, часам, выкарыстоўваюць не па прызначэнню, не з карысцю для справы.

На гэта самую сур'езную ўвагу звярнуў П. М. Машэраў у дакладзе на рэспубліканскім сходзе партыйнага актыву, дзе абмяркоўвалася пытанне «Аб мерах па выкананню пастановаў ЦК КПСС «Аб рабоце па падбору і выхаванню ідэалагічных кадраў у партыйнай арганізацыі Беларусі». Ён падкрэсліў, што калі на месцах партыйных і савецкіх органаў не перамяняць сваіх адносін да работнікаў культуры, цікавай адукацыі, ніякім пашырэннем падрыхтоўкі і перападрыхтоўкі кадраў у праблему ў гэтай галіне ўсё роўна не вырашыць. Вядома, у гэтым артыкуле выкладзены толькі некаторыя аспекты нашай работы ў сферы культуры згодна з задачамі, якія нам трэба вырашаць у будучым. Яны складаныя і адказныя. Партыйныя арганізацыі вобласці, камуністы Міністэрства ўпарта працуюць над іх ажыццяўленнем. Гэта наш падзвіжны абавязак.

ТОЛЬКІ ва ўмовах сацыялізму выяўленне і выхаванне талентаў становіцца справай сапраўды агульнадзяржаўнай значнасці. — пісала «Правда» ў артыкуле «Расціць творчую змену» (13 лістапада 1974 г.). У гэтых словах дакладна і поўна выражаецца дух і змест вялікай, дэлавай размовы на сакратарыце праўлення СП СССР, які разгледзеў работу Саюза пісьменнікаў Беларусі з маладымі літаратарамі. Насычанасць і глыбіню абмеркавання вызначыла шырокае, разнастайнае кола пытанняў, неспрэчна звязаных з праблемай ідэйна-мастацкага выхавання творчай змены, клопат аб будучым савецкай імятнасцянальнай літаратуры, у якой маладыя галасы гучаць усё больш ярка і ўпэўнена. Многія аратары падкрэслівалі, што ўвага да маладога пісьменніка ні ў якім выпадку не з'яўляецца вынікам чарговай кампаніі, асабліва актыўнай, напрыклад, цяпер, напярэдадні VI нарады маладых пісьменнікаў.

— Гэта адзін з галоўных прынцыпаў дзейнасці і Саюза пісьменнікаў БССР, партыйнага бюро, рэспубліканскіх друкаваных органаў. — адзначыў у сваім дакладзе старшыня праўлення СП Беларусі **Максім Танк**. — Сваю паўсядзённую задачу мы бачым у тым, каб пастаянна дапамагаць таленавітай літаратурнай моладзі, далучаць яе да мастацкага даследавання самых глыбінных пластоў народнага жыцця, канцэнтравачь яе ўвагу на магістральных праблемах сучаснасці — тэме аб рабочым класе, калгасным сялянстве, НТР, тэме подзвігу савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

Кожны здольны мастак — гэта сапраўднае свята літаратуры. Гэта свята для чытача. Але свята нараджаецца з будняў — не шэрых, пакутлівых, а будняў напружанай, карпатлівай працы над асэнсаваннем ідэй і тэм, над удакладненнем кожнага радка, кожнага слова. І чым болей гэтай паўсядзённай работы, цудоўна-стамляючай працы, тым святлей свята, радасць якога вымараецца мерай прызнання кнігі народам. Гэта і высокі і высакародны стымул творчасці. Ён у сваю чаргу патрабуе ад маладога літаратара глыбока развітага пачуцця асабістай адказнасці перад народам і часам.

— І мы імкнемся да таго, — сказаў дакладчык, — каб з першых крокаў выхавача ў маладым пісьменніку рысы грамадзяніна, актыўнага будаўніка камунізму. Сувязь мастака з народам не фраза, а жыццёвая неабходнасць, без якой немагчыма творчасць, без якой пісьменнік не ў стане асэнсавачь рэальную рэчаіснасць, якая усё больш ускладняецца, з такой сілай пранікнення ў яе сутнасць, каб у жывых вобразах узняць карціну жыцця, прасачыць хвалюючыя сацыяльныя і духоўныя працэсы, якія ў ёй адбываюцца.

Максім Танк прывёў дзве лічбы, якія красамоўна гавораць аб колькасці членаў СП Беларусі — 42 і 300. Першая — столькі беларускіх пісьменнікаў, членаў саюза, налічвалася пасля вайны, у 1948 годзе. У пасляваенныя гады ў «маладых» хадзілі такія пісьменнікі, як І. Шамякін, Я. Брыль, А. Макаёнак, І. Мележ, П. Панчанка, В. Быкаў, І. Навуменка, А. Адамовіч і іншыя, лепшыя творы якіх увайшлі ў залаты фонд савецкай літаратуры. Зусім нядаўна маладымі лічыліся І. Чыгрынаў, І. Пташнік, Р. Барадулін, Г. Бураўкін, А. Вярцінскі, А. Грачанікаў, Я. Сіпакоў, М. Стральцоў,

А. Кудравец, В. Зуёнак, але і зны ўжо шырока вядомы за межамі рэспублікі.

— Толькі за апошнія чатыры гады, якія прайшлі з часу VI з'езда пісьменнікаў Беларусі, — адзначыў далей дакладчык, — у саюз прынята 40 маладых літаратараў. Пры Саюзе пісьменнікаў рэспублікі ёсць камісія па рабоце з маладымі. У яе ўваходзяць вядомыя майстры І. Шамякін, В. Вітка, П. Панчанка, А. Кулакоўскі, М. Лужанін, М. Аўрамчык, а таксама пісьменнікі сярэдняга пакалення — Б. Сачанка, В. Адамчык, Г. Бураўкін, Ул. Паўлаў і іншыя. Узначальвае камісію намеснік старшыня праўлення СП Беларусі А. Грачанікаў. Камісія каардынуе работу творчых секцый, плануе сумесна з імі правядзенне мерапры-

раадолець псіхалагічны — і творчы бар'ер, уздзейнічае «закона прыцягнення» ўстойлівых паэтычных светаў, што пад сілу толькі здольнай асобе. Вось чаму хацелася б перасцерагчы некаторых маладых літаратараў ад думкі, што тварыць можна лёгка, «між іншым». У большасці сваёй яны добра разбіраюцца ў правілах вершаскладання, але галоўна перавага маладосці — энтузіязм, свежасць, творчая смеласць часам губляюцца дзесьці ў нетрах слоў, на сляжынках, пракладзеных папярэднікамі. Адсюль і вельмі распаўсюджанае ў верхніх маладых дробнэтэм'е, беднасць думкі і пачуцця, дэкларацыйнасць, рыторыка. Аб усім гэтым ішла грунтоўная размова на апошнім рэспубліканскім семінары маладых пісьменнікаў,

права заставацца ў баку ад спраў і трывог свайго веку, свайго народа. Да гэтага пабуджае і прыклад многіх выдатных мастакоў слова, у якіх непарыўна зліліся званне мастака і грамадскага дзеяча.

У гэтым выпадку часта з'яўляюцца неацэннымі дапамога і вопыт старэйшага пакалення.

— Клопат старэйшых аб маладых — адна з найбольш высакародных традыцый савецкай літаратуры, якая пацверджана імёнамі Горькага, Фадзеева, Купалы і многіх іншых. Яна вызначае стыль работы як партыйных органаў, так і творчых саюзаў. Выяўленне і выхаванне талентаў, далучэнне шырокіх мас да мастацтва сталі ў нас неад'емнай часткай грамадска-літа-

рэспубліцы важным ачагом выхавання маладой літаратурнай змены.

Пісьменнік шукае героя. Формула гэтая, якая стала звыклівай, магчыма, ад замята частага ўжывання, тым не менш застаецца правільнай па сутнасці. Магчыма, неспрэчна кантакта з героем будучай кнігі — адна з умоў творчай удачы. Гэты ўзаемны кантакт выключвае бегла-паверхоўны погляд «збоку», сухую ці, наадварот, напышліваю ілюстрацыйнасць. Малады літаратар, захоплены кіпучай атмасферай рабочага подзвігу, зачараваны высакароднасцю стваральнай працы, вырастае творца, атрымлівае ўпэўненасць сталага талента.

З аналізам прозы часопіса «Маладосць» выступіў крытык **А. Уласенка**, які адзначыў пільную ўвагу часопіса да маладога героя, што гатовы і да рамантыкі высокага подзвігу, і да паўсядзённых працоўных здзяйсненняў. Факт тым больш значны, што адкрыццё героя з'явілася агульнай справай літаратуры, у тым ліку і маладой, якая пераадоляе на гэтым шляху пэўныя цяжкасці і захапленні, калі часам аўтарскія сімпаты аддаюцца пераважна герою інфантыльнаму, маладому «скептыку», які абыхаваў да грамадскай працы, а людзі цэльны перакананні, будаўнікі пры такой расстаноўцы сіл аказваюцца ў ценю. Сярод найбольш прыкметных твораў на рабочую тэму, надрукаваных у «Маладосці», **А. Уласенка** называе апавесць **А. Крыгі** «Порт прызначэння» (№№ 8—9, 1973), у якой асабісты жыццёвы вопыт аўтара знайшоў найлепшае мастацкае ўвасабленне. У той жа час гэтая апавесць дэманструе рост майстэрства маладога пісьменніка, які некалькі гадоў назад у гэтым жа часопісе апублікаваў апавесць аб сучаснай арміі і флоте — «Наўночны фарватэр», у якой ён не пазбегнуў элементаў меладраматызму, штучнасці асобных сітуацый. У новай апавесці стыль **А. Крыгі** рысы строгасці і суразмернасці, не страціўшы той рамантычнай афарбоўкі і лірызму, якія дапамагалі аўтару намалюваць вобраз героя, які захаваў наўнаўнасць дзіцячай мары (Антон Буланка марыць убачыць гарады з незвычайнымі назвамі, пачуць гаворку на незнаёмай мове. Менавіта таму пасля ваеннай службы ён паступае матросам на рыбалавецкі траўлер «Бу-соль») і бездакорную маральную патрабавальнасць, пачуццё патрыятызму, якія дапамагаюць яму з годнасцю выходзіць з самых крытычных сітуацый. У гэтым вобразе маладому аўтару ўдалося ўвасабіць духоўную прыгажосць савецкага чалавека, яго характар, высокі маральныя вопіскі. **А. Крыга** дасягнуў поспеху яшчэ і таму, што ён імкнуўся паказаць узмажненне героя ў напружаных працоўных буднях, калі рамантыка не прыўносіцца збоку, а нараджаецца ў суровых, штармавых умовах.

Значная па праблематыцы, па сваёму філасофскаму зместу апавесць **Я. Радкевіча** «Выпадак на выратавальнай станцыі» (№ 6, 1974). Яе герой — учарашні школьнік, які пастаянна выпрацоўвае сваё дакладны і ясны адносіны да жыцця, рашае цяжкія пытанні ўзаемаадносін з «дарослымі». Важна, што адказы ён знаходзіць не пры дапамозе абстрактных разважанняў, а зноў-такі ў працэсе далучэння да працы, да клопату людзей, якія анураваюць яго.

— Усё гэта сведчыць, — сказаў **А. Уласенка**, — аб дакладным разуменні часопісам «Маладосць» сваёй гадоўнай задачы — завастрыць увагу ма-

ВОПЫТ НЕ ПРЫХОДЗІЦЬ БЕЗ СМЕЛЫХ ПАРЫВАННЯЎ

У сакратарыяце Саюза пісьменнікаў СССР

емстваў, накіраваных на паліпшэнне работы з маладымі. Так, у 1973 годзе былі абмеркаваны першыя кнігі празаікаў **Я. Радкевіча**, **А. Жука**, **Ул. Кузьмянкова**, **А. Рыбака**, **Д. Моркаўкі**, першыя паэтычныя кніжкі **М. Тубернатарова**, **Б. Беліжэнікі**, **С. Законнікава**. Нядаўна секцыя паэзіі сумесна з выдавецтвам «Мастацкая літаратура» абмеркавала рукапісы першых зборнікаў **Ул. Някляева**, **А. Камароўскага**, **Л. Мароза**, **В. Шыханцова**, **Ул. Дубовіка** і іншых. Мы надеемся сур'езнае значэнне выданню першых кніг пачынаючых паэтаў і празаікаў. У рэдагаванні гэтых кніг прымаюць удзел на грамадскіх пачатках вядомыя пісьменнікі.

У існуючай серыі «Першая кніга паэта» за 8 гадоў выйшла каля 50 кніг. Зразумела, не ўсе дэбюты сталі прыкметнай з'явай. Але ўсе яны апраўданы хаця б тым, што дапамаглі выявіць безумоўна таленавітых паэтаў — такіх, як скажам, **Я. Янішчыц**, **А. Разанаў**, **Ю. Голуб**, **К. Камейша**, **Р. Семанкевіч**, **Ул. Скарынін**, **М. Федзюковіч**.

Не заўсёды сталасць пачынаецца з дэбюту. Але справядліва і тое, што не пачынаецца яна з «шэрасці», з яўнага «паўтарэння пройзденага». Талант не дэрга ўявіць без сур'езнай культуры, без прагі авалодаць як мага большымі духоўнымі вартасцямі, якія выпрацавала чалавецтва за тысячагоддзі свайго існавання, без жадання вучыцца ў сапраўдных майстроў.

М. Ісаноўскі, які шмат перакладаў з беларускай паэзіі, гаварыў з гэтага выпадку: «Вывучыць класіку — гэта значыць як бы ўзніцца на тую вышыню разумення паэзіі, на якой яны сталі. Гэта значыць засвоіць той багаты і разнастайны паэтычны вопыт, які назапашаны імі. Гэта значыць пранікнуць у тайну іх майстэрства, гэта значыць зразумець, якой сукупнасцю паэтычных сродкаў і прыёмаў дасягнулі яны гэтай высокай якасці сваёй паэзіі...»

...Усё гэта адзірае перад маладым паэтам вялікую прастору, даець вялікую перспектыву, і яму стане ясна, у якім кірунку рухацца, як працаваць, каб унесці і свой асабісты ўклад у паэзію.

Урокі Майстра вечныя. Але іх патрэбна засвоіць так, каб культура стала часткай асобы, «растварылася» ў самой яе сутнасці, а гэта патрабуе ад маладога літаратара велізарнай дусэўнай работы.

— Каб усталявацца ў літаратуры, праявіць сваю творчую індывідуальнасць, — адзначыў **Максім Танк**, — пачынаючаму неабходна пе-

рша адбыўся ў лістападзе 1974 года.

Успамінаюцца словы **Л. М. Ляонава**, сказаныя на III нарадзе маладых пісьменнікаў: «Новаліт і кніга — гэта погляд у будучыню, і трэба абавязкова прымаць пад увагу, ці спіроўвае яна наперад, ці нясе яна хоць стотысячную долёнку таго значэння, якое цяпер мае, скажам, сімрафазатрон ці нешта ў гэтым родзе».

Малады пісьменнік... Сэнс і змест гэтай з'явы шырэй і рознабаковей, чым «толькі ўзроставае, чыста анкетныя даныя і характарыстыкі. У сэнсе творчай свежасці, неспрэчнасці ўспрымання і паказу анкета нічога не вырашае». Да гэтай думкі, якая дакладна сфармулявана ў дыялогу **Г. Маркава** і **Ю. Сураўцава** «Рашацца, разумець, умець» («Літаратурнае абзоренне», № 12, 1974) і дае ялікі прастор для роздуму, неаднойчы звярталіся выступачы на сакратарыяце пісьменнікі і крытыкі.

Грамадска-псіхалагічны вопіск маладога літаратара складаецца з многіх якасцяў. І галоўнае сярод іх — ідэйная перакананасць мастака, усведамленне абавязку і імкненне выказаць маладосць сацыялістычнага свету. Тых гіганцкіх сацыяльных і грамадскіх змен, гэта значыць, як гаварыў **Г. Маркаў**, «такое адчуванне і ўсведамленне грамадскіх з'яў, падзей, канфліктаў, тыпаў людзей, якое ўласціва, так скажам, пярэдняму краю грамадскай псіхалогіі на даным адрэзку часу». Як малады пісьменнік павінен у гэтым выпадку асэнсавачь сваю працу? «Ён, калі можна так сказаць, дзюрны час, які пасылае яго наперад, каб «завяціць» аб сабе».

Народнасць, партыйнасць, грамадзянскасць — рысы сапраўднага таленту савецкага мастака. І тут важнае значэнне набывае пытанне аб выхаванні маладога пісьменніка — працэсе пастаянным, які ніколі не спыняецца і патрабуе разумення тых, усё больш паглыбленых задач, якія вылучае час перад літаратурай, падкрэслівалі многія ўдзельнікі сакратарыята. У гэтым сэнсе тым больш не існуе нейкай іерархіі ўзростаў. Але тут жа для маладога пісьменніка, як ні ў чым іншым, неабспечны настрой утрыманства.

— Больш бярэце на свае плечы — гаварыў, звяртаючыся да маладых, сакратар праўлення СП СССР **В. Озернаў**. — Неабходнасць творчай рызыкі, смеласць у пастаноўцы сур'езных, вострых праблем сучаснасці — абавязковая ўмова, пры якой мужне талент, мацнее голас пісьменніка. Слова мастака толькі тады набывае вечную каштоўнасць, калі за ім стаіць буйная грамадская асоба. Малады пісьменнік, калі ён імкнецца выказаць не толькі сябе, але і уплываць сваёй творчасцю на розумы і сэрцы сучаснікаў, не мае

ратурнага працэсу, — падкрэсліў у сваім выступленні сакратар праўлення СП СССР **В. Кажэўнікаў**. — Але ў той жа час не стаіць на месцы і мера патрабавальнасці, якую мы прадаўляем да маладых, што ўступаюць на ганаровы і адказны шлях літаратара. Я думаю, вельмі важна своечасова дапамагчы маладому пісьменніку авалодаць усім багаццем культуры. Толькі тады ён зможа натхніна ўславіць нашага сучасніка.

— Праца — творчасць. Праца, якая прыносіць найвышэйшае шчасце. У тым, што гэтая мара стала сёння явай, заключаецца пафас савецкага мастака, які адчувае ўсёй сваёй істотай кроўную сувязь з народам, з партыяй, — працягваў **В. Кажэўнікаў**. — Менавіта тут мастак можа раскрыцца ва ўсёй паўнаце даравання, страснасці, прагай назнання глыбін рэальнага жыцця, агледзець яго гарызонты, выйсці да шырокіх ідэйна-маральных абагульненняў.

Робачая тэма — магістральная тэма савецкай літаратуры. І гэта не выпадкова: рабочы чалавек — галоўны герой сучаснасці. Яго натхнёнай працы стварэцца будучыня. Паказваць ва ўвесь рост работніка-творца, які, карыстаючыся выразам **Ляонава**, «сваёй прафесіяй, як прывадным пасам, звязаны з эпохай, у якой ён стварае», — ганаровая задача савецкага пісьменніка.

— Калі некаторы час назад лічылася, што рабочай тэмай у беларускай прозе адстае, то сёння падобныя папрокі не маюць падставы. — Наконт гэтага **Максім Танк** сказаў: — Так, мы арыентуем маладых на распрацоўку рабочай тэмы, але арыентаваць ні ў якім выпадку не значыць абавязваць. Важна захапіць, запаляваць, раскрываць тыя каласальныя рэзервы творчасці, якія гоцяца ў паказе чалавека працы. Якое адкрыццё свету чакае мастака, які рашыўся звязаць свой мастацкі лёс з лёсам людзей працы!

Як правіла, мы ідзем на сустрэчу маладому пісьменніку, яго жаданню неспрэчна далучыцца да жыцця, увайсці ў свет свайго героя. Так, малады гомельскі паэт **Ул. Дзюба** абраў аб'ектам мастацкага даследавання жыццё і працу беларускіх нафтавікоў. **М. Федзюковіч** напісаў вершы пра геалагаў, **А. Разанаў** — аб меліяратарах Палесся. Усе яны атрымалі камандзіроўкі ад часопіса «Маладосць», які стаў у

ДЗЕНЬ ДОБРЫ, МАСКВА!

У маім жыцці першая сустрэча з Масквой, відаць, запомніцца гэтаксама, як і той бязмежна шчаслівы дзень, калі першы раз убачыў свой верх надрукаваным, калі так прагна ўглядаўся ў кожную яго літару, у кожны радок, якія былі як бы увасабленнем часцінкі майго сэрца.

...Недзе за Оршай, калі за вакном вагона паплылі зусім гэтыя ж, як і ў маёй Беларусі, паці і ўзлескі Смаленшчыны, вырываўся з начы такія ж, як і ў маёй Беларусі, тунанамі, заспанымі станцыі, яшчэ больш адчуў, што дарэмна змушаю сябе заснуць, што цяпер кожны паўстанак, кожнай хвіліна блізкае час дарогай для мяне сустрачы.

Я прыспешваў у думках і без таго імклівы цяжкі, раз за разам глядзеў на чумасці марудны сёння гадзіннік і раптам здзівіўся самому сабе: адкуль такая якая недзялячая ўражлівасць? Чаму гэтулькі неспакою і трывогі?

Не, хай сабе чуў пра яе, чытаў, нават шмат чаго бачыў з экрану, але думка, што раніцай сам буду ісці маскоўскімі вуліцамі, дзе так шчыльна пераплялася гісторыя і сучаснасць, пабывала на Краснай плошчы, хвалявала ўсё больш і больш. І якой была ўзрушанасць, калі з вакна гасцініцы, дзе нас пасялілі, нечакана для сябе адкрыў гэта, такое дарагое для кожнага савецкага чалавека, для прагрэсіўных людзей свету, месца — Красную плошчу,

Крамлёўскую сцяну з палаючымі рубінамі зоркамі на вежах.

Здаецца, сэрца забілася мацней. Адрозна захачелася пайсці туды. Алеся Жук, мой сябра і спадарожнік у гэтай паездцы, быў у Маскве таксама ўпершыню і ўсхваляваўся ад убачанага не менш.

І яшчэ адна падзея дужа запаміналася з гэтай паездкі: пасяджэнне сакратарыята праўлення СП СССР, на якім разглядалася работа Саюза пісьменнікаў БССР з маладымі літаратарамі.

Маладых пашчасліла прадстаўляць Алесю Жуку, Яўгеніі Янішчыц і мне. Ужо той факт, што на такім высокім узроўні гаварылі пра маладых, а галоўнае — гаварылі з намі, маладымі, сведчыў, як шчыльна, з бацькоўскай клопатлівасцю, ставяцца да нашага лёсу ў Саюзе пісьменнікаў СССР.

І было радасна, што гаварылі так цёпла пра беларускую літаратуру, такую багатую набыткамі і традыцыямі, у чым бясспрэчнай была заслуга нашых старэйшых пісьменнікаў.

Пра нас, маладых, гаварылі чула, але разам з тым прынцыпова, патрабавальна. У гэтай размове не было скідак на маладосць, на жыццёвую і творчую нявобачанасць.

Запомнілася выступленне Георгія Маркава, які высока ацаніў работу СП БССР, па выхаванні маладых літарата-

раў, прынцыповы агляд пачатак Дзмітрыем Кавалёвым першых паэтычных кніг, што выйшлі апошнім часам у выдавецтве «Мастацкая літаратура». Не забудуцца словы пісьменніка Віталія Озерава пра абавязак маладых шырока ўключачацца ў грамадскае жыццё:

— Больш бярэце на свае плечы!.. — казаў ён. — Малады пісьменнік, які імкнецца паказаць не толькі сябе, але і ўплываць сваёй творчасцю на розум і сэрцы сучаснікаў, не мае права быць у баку ад спраў і трывог свайго веку, свайго народа.

Я слухаў гэтыя словы і думаў, што ў нас, маладых, ёсць зайздросная магчымасць раўняцца на старэйшых пісьменнікаў, якія спалучалі і спалучаюць сёння сваю літаратурную працу з шырокай грамадскай дзейнасцю. Падумалася тады, што толькі такое спалучэнне можа шырай ахапіць сучаснае жыццё, глыбей пранікнуць у яго правы.

Я развітваўся з Масквой пад уражаннем яе неабдымнай велічы. Развітваўся з пацучым сыноўняй удзячнасці за клопат, за добрае спадзяванне, што вырасце з нас дастойная, вартая змена.

І было яшчэ адно пацучцё. Прага працаваць. Працаваць самааддана, не ікадуцых сілы, каб апраўдаць высокае давер'е, якое аказвае сёння дзяржава ўсім нам.

Генадзь ПАШКОУ.

...І АКТЫЎНАЯ ГРАМАДЗЯНСКАСЦЬ

Пра асноўныя аспекты гаворкі на сакратарыяце праўлення СП СССР аб рабоце з маладымі літаратарамі ў Саюзе пісьменнікаў БССР грунтоўна і шырока расказана ў справаздачы ў «Літаратурнай газеце». Мне ж хочацца падзяліцца асабістымі ўражаннямі пра гэтую падзею.

Мы ведаем пра вялікія дасягненні нашай літаратуры, пра тую рубяжы, якія заваяваны беларускай прозаю і паэзіяй, пра тое, што лепшыя творы нашых пісьменнікаў сталі здабыткамі ўсёй савецкай літаратуры. У ліку гэтых твораў — кнігі тых пісьменнікаў, якіх адрозна пасля вайны называлі маладымі і якіх цяпер называюць старэйшымі, і тых, каго цяпер адносяць да сярэдняга пакалення, а зусім нядаўна называлі маладымі, таму хочацца верыць і ў тое, што хутка і тымі, каго цяпер называюць маладымі, будуць напісаць творы, значныя не толькі для беларускай літаратуры, а такія, што стануць адметнаю з'яваю ў літаратурным жыцці ўсёй краіны.

І таму гаворка на сакратарыяце пра выхаванне маладых літаратару вялася не неяк вузка, адарвана ад літаратурнага працэсу ў рэ-

спубліцы, а як пра неад'емную частку аднаго вялікага цэлага, без якога-небудзь зніжэння патрабавальнасці і без скідкі на маладосць. Але нават пры такім падыходзе да творчасці маладых — з высокімі і сур'ёзнымі крытэрыямі — пра нашу літаратуру, і маладую ў тым ліку, было сказана многа добрых, шчырых слоў. Зроблены былі і заўвагі, сур'ёзныя і справядлівыя.

Хаця адкрыта і не было выказана папроку да творчасці маладых беларускіх пісьменнікаў за адсутнасці пастаноўкі ў творах вялікіх і важных праблем сучаснасці, але клопат пра гэта адчуваўся ў пакаданнях на далейшае ў выступленнях старэйшых маскоўскіх таварышаў. Найбольш выразна ён быў сфармуляваны ў выступленні В. Озерава, пра гэта ж гаварыў у заключным слове Г. Маркаў.

І, слухаючы гаворку на сакратарыяце, я яшчэ і яшчэ пераканваўся: справа не толькі ў тым, што нам, маладым пісьменнікам, трэба ехаць на новабудулі і ў калгасы — гэта, бясспрэчна, трэба, неабходна! — а і ў тым яшчэ, што на матэрыяле пра самае гіганцкае і незвычайнае будоў-

ніцтва можна напісаць звычайную шэрую, «прахадную» кніжку з такою ж лёгкасцю, з якой мы навучыліся пісаць пра бедную вясковую бабульку, якую дзеці завезлі ў горад, пра жылі яе грошы, а потым і самую выгналі ў белы свет, пра тое, як «няшчасны» інтэлігент-гараджанін едзе ў вёску, быццам у нейкі далёкі рай, і ці не ў вынігу вяртання да гэтых апрабаваных, «абатаных» тэм апошнім часам амаль няма твораў пра складаныя працэсы, якія адбываюцца цяпер у беларускай вёсцы, няма глыбока напісанага партрэта сучаснага рабочага, нядаўняга выхадца з вёскі, няма і сапраўднага твора пра сучасніка-інтэлігента?

І мне зноў падумалася, як гэта мала — толькі ведаць матэрыял, як мала ўмець укладзі яго ў самую дасканалую літаратурную форму, трэба мець яшчэ і чалавечую, і грамадзянскую мужнасць, каб упершыню паставіць у сваім творы вельмі важную і складаную праблему нашага жыцця. Трэба быць грамадска актыўным чалавекам — і так, каб гэтая грамадзянская актыўнасць адчувалася за кожным радком напісанага.

Алеся ЖУК.

ладых пісьменнікаў на актуальных праблемах сучаснасці, і ў першую чаргу ўвагу да тэмы рабочага класа.

На сакратарыяце адбыўся сур'ёзны абмен думкамі аб задачах крытыкі, якая заклікана не павучаць пісьменніка, а разам з ім даследаваць жыццё. Крытыка — свосасаблівы штурман, які вядзе і накіроўвае літаратурны працэс. І таму клопат аб выхаванні маладой змены крытыкаў ніколі не менш, чым клопат аб выхаванні маладога празаіка ці паэта. Называючы імёны маладых беларускіх крытыкаў — такіх, як В. Бечык, В. Рагойша, М. Мушынікі, Я. Леўца, Г. Шупенька, выступаўшыя звярнулі ўвагу на тых недахопах, якімі калі-нікала ды і грашыць «крытычны цэх» — павярхоўнасць меркаванняў, пасіўнасць думкі, анатацыйнасць у разборы твораў.

На праблеме выхавання маладых крытыкаў і аб уздзеянні крытыкаў да творчасці маладых літаратару падрабязна спыніўся галоўны рэдактар часопіса «Літаратурное обозрение» Ю. Сураўцаў, які прааналізаваў работу аддзела крытыкі газеты «Літаратура і мастацтва». Ю. Сураўцаў папракнуў беларускіх таварышаў у недастатковай увазе да маладой крытыкі. Мала публікацый маладых празаікаў і паэтаў, і вельмі мала артыкулаў і рэцэнзій аб маладых у раздзеле крытыкі і часопіса «Польмя». Такі падзел працы, калі старэйшы часопіс лічыць, што толькі малады часопіс навінен пісаць аб маладых, не садзейнічае прагрэсу літаратуры. Ці не варта падумаць, сказаў у заключэнне аратар, аб пастаянных семінарах маладых крытыкаў — па тыпу тых, якія праводзіцца з маладымі драматургамі?

Слушную прапанову ўнёс В. Кажэўнікаў — публікаваць артыкулы аб першых рэцэнзіях, таму што адкрыццё крытыка пачынаецца менавіта з гэтага жанру.

Па высокаму рахунку аб зборніках маладых беларускіх аўтараў Ул. Верамейчыка, А. Салтука, В. Жуковіча, Р. Баравіковай і іншых гаварыў Дзмі. Кавалёў.

Патрабавальнасць, якая падразумывае павягу да даравання, прадугледжвае такія адносіны да маладога паэта, якія не ператварылі б яго ў канчатковым рахунку ў свавольніка, які разлічвае на памяркоўнасць, на патуранне са скідкай на маладосць. Кепскую паслугу аказваюць пачынаючаму аўтару тры крытыкі, якія ў імя ўласнай канцэпцыі «ціхай» ці «гучнай», «вертыкальнай» ці «асмічнай» паэзіі гатовы ўзнесці яго да нябесаў і пакінуць на волю лёсу, калі ён ім больш не патрэбны.

З гэтага пункту гледжання Дзмі. Кавалёў заклікаў не «падаюць» паэтаў пад якую-небудзь тэорыю, а ўмець адкрыць у кожным аўтары, які заслугоўвае ўвагі, вечнае, патаемнае. Калі ў паэта няма ўласнага голасу, ён задавальняецца апісаннем падзей, выпадкаў са свайго жыцця і не ў сілах пераадолець эмпірыку. Яе вынік — абстрактнасць, другаснасць. Гавораць аб вучобе ў майстроў. Дзмі. Кавалёў спыніўся на праблеме пераймання. Калі малады аўтар вельмі «старанны» ў гэтым, ён рызыкуе на доўга, а то і назаўсёды затрымацца ў эпігонах. Надобная небяспека найбольш выразна адчуваецца ў вершах маладога паэта Ю. Багданава, у якіх начытанае паварочваецца супраць яго самога: у іх чуваць галасы самых розных, часам не толькі далёкіх, але і драма супрацьлеглых паэтаў.

Няўменне ўзняцца над фактам, пранікнуць у сутнасць з'яў — другая бяда маладой паэзіі. Г. Дзмітрыев,

напрыклад, будоўнік на прафесіі і, здавалася б, добра ведае прадмет, аб якім піша. Аднак, на жаль, абмяжоўваецца толькі знешнімі прыкметамі будоўлі. Псіхалогія рабочага чалавека — вобласць яшчэ закрытая для паэта.

Што насцярожвае ў творчасці некаторых маладых літаратару? Духовная беднасць! Боязь! — Развіваючы гэтую думку, Г. Бураўкін сказаў далей: Ненатуральна, калі іншы малады літаратар гатовы замілоўвацца жыццёвымі дробязямі, не заўважаючы, якое вялікае, шматграннае, дзейснае наша жыццё. У апошняй гады, памойму, і да маладых прыйшоў «час кахання», які стаў проста-такі модай. Але, сапраўды, іншая любоўная лірыка блантэжыць, ды і дзеяцёй малавата ад гэтага каханьня. Вось і атрымліваецца, што каханне не ў імя дзеяцёй, не ў імя будучыні. Тады дзеля чаго ж?

Праблемам перакладу беларускай літаратуры на рускую мову прысвяціў сваё выступленне сакратар праўлення СП СССР А. Шасцінскі, які выказаў занепакоенасць тым, што менш моцнымі становіцца сувязі беларускіх і рускіх літаратару — сувязі, каля вытокаў якіх стаялі такія выдатныя майстры, як Твардоўскі, Ісакоўскі, Пракоф'еў...

Трывога з гэтай прычыны прагучала і ў выступленнях іншых аратараў. У прыватнасці, Г. Бураўкін звярнуў увагу сакратарыята на малы прыток маладых таленавітых перакладчыкаў, што вельмі тармозіць выхад беларускай прозы і паэзіі на ўсесаюзную арэну.

Ад імя маладога пакалення беларускіх пісьменнікаў цёпла падзякавала старэйшых таварышаў — настаўнікаў, майстроў слова — за клопат, падтрымку, увагу да іх творчасці паэтэса Я. Янішчыц.

З выпускам новых кніг, якія чакаюцца ў выдавецтве «Молодая гвардия», у прыватнасці, маладых беларускіх аўтараў, пазнаёміла сакратарыят рэдактар выдавецтва З. Яхангава.

Падводзячы вынікі сакратарыята праўлення СП СССР, Г. Маркаў падкрэсліў каштоўнасць вопыту работы з творчай моладдзю ў Саюзе пісьменнікаў Беларусі — яе форм і метадаў, у аснове якіх закладзены прынцып адзінства мастацкіх пакаленняў. Іх узаемадзеянне і ўзаемаўзбагачэнне. Гэты вопыт павінен стаць набыткам нашых рэспубліканскіх саюзаў пісьменнікаў.

Важнай рысай дзейнасці Саюза пісьменнікаў Беларусі з'яўляецца тое, — адзначыў Г. Маркаў, — што асабліва ўвага праўляецца да маладых літаратару, якія самі непасрэдна ўдзельнічаюць у грамадска-вытворчым працэсе. Развіццё сучаснай беларускай літаратуры даказвае плённасць работы, якую пасяляюць і мэтанакіравана праводзіць СП Беларусі з маладымі літаратарамі ў атмасферы сапраўднай павягі, добраўзгоднасці і патрабавальнасці, без скідак на ўзрост. Уцягненне маладога пісьменніка ў актыўнае грамадска-літаратурнае жыццё — смелае вылучэнне ў склад кіруючых пісьменніцкіх органаў, прыцягненне да работы ў друку, на радыё і тэлебачанні, выезды на ўдарныя будоўлі пяцігодкі ў рэспубліцы і за яе межы — садзейнічае выяўленню ідэя-мастацкіх асаблівасцей яго творчасці. А гэта на карысць пісьменніку і ўсёй савецкай літаратуры. Таму, што ў гэтым выпадку чытач у яго асабе бачыць майстра новага пакалення.

Ул. КОРКІН.

(«Літаратурная газета» за 8 студзеня 1975 г.)

Сяргей ГРАХОЎСКИ

ДАЛЕКІ ВЕТРАЗЬ

Познай восенню ў пісьменніцкім ДOME творчасці было ціка: гаварылі напугалася, ледзь чутна ступалі па дывановых дарожках. Толькі ў некалькіх пакоях стракаталі машыны. Рэшту — займалі шахцёры. Відаць, многія нудзіліся без гучнай музыкі, танцаў і вясёлых песень. Толькі вечарамі ў падобным на вялізны акварыум холадзілася ўключыць тэлевізар. Нават на перадачах футбола і хакея гарачыя бальшчыкі стараліся стрымліваць эмоцыі, каб не перашкаджаць аўтарам будучых кніг. За шклянымі сценамі гайдаліся стромкія сосны, даносіўся прыглушаны хлопчат прыбою і трывожны крык чаек.

Перад заходам сонца па пругкім прыбярэжжы пяску курортнікі гулялі парамі, групкамі і па адным: дыхалі марскім паветрам і «нагульвалі» апетыт. На водмель марудна нахочваліся хвалі. У промнях вечаровага сонца затока здавалася то ружовай, то бэзавай. На небасхіле гусцела сінеца і разлівалася па ўсёй прасторы, а праз нейкі час бляклі фарбы, і мора залівалася сырадоём у скалачках заліцстых хваляў.

Чаікі з крыкам кружыліся над берагам, імкліва падалі на ваду, састрыгалі крыламі загусцелую плынь, узляталі ў пабяжылае неба, губляючы з пер'я буйныя кроплі вады.

Вузкая паласа пляжу пераходзіла ў хвалістыя пясчаныя дзюны, зарослыя чырвонымі ракітнікам, ядлоўцам і старымі счарнелымі хвоямі. Зменліва-хіткі прастер затокі зачароўваў кожнага: хацелася ісці і ісці, глядзець, як мяняецца марское бязмежжа і дыхаць настоем жывыці.

Насустрэч мне ішоў невысокі, заўсёды маўклівы Іван Фёдаравіч. Мы з ім тройчы на дзень сустракаліся за адным сталом, жадалі адзін аднаму прыемнага апетыту, раіліся, што заказваць назаўтра, і разыходзіліся да наступнай сустрэчы ў сталовай. Пагаварыць ці бліжэй пазнаёміцца ўсё неяк не выпадала. Часцей за ўсё ў дамах адпачынку людзі разгаворацца і пасяброўваюць, калі пара ўжо раз'язджацца.

Было Івану Фёдаравічу гадоў сорак пяць. Густыя бровы крыламі разліталіся над круглымі антрацытавай чарнаты вачыма, а густа прысолёная сівізна галава здавалася ўціснутая ў шырокія плечы. Землякі з Іванам Фёдаравічам віталіся з падкрэсленаю павагаю, а ён часцей трымаўся ў сціплай адзіноце.

Па беразе мы пайшлі разам. Гаварылі пра надвор'е, любаваліся зменлівымі фарбамі затокі, сачылі за лётам чаек. Я прызнаўся, што ніколі не даводзілася бываць у вугальных шахтах і не ўяўляю сабе працу сучасных шахцёраў.

— Усё механізавана зверху да нізку. Я і працую якраз галоўным механікам шахты, — коратка адказаў ён і змоўк.

Хацелася разгаварыцца, пачуць нешта цікавае, не вядомае мне.

— Скажыце, а цяпер часам здараюцца аварыі ці выбухі ў шахтах?

— Часам здараюцца...

Памаўчаўшы, Іван Фёдаравіч паглядзеў на мяне і загадкава ўсміхнуўся.

— Мне, напрыклад, ужо была заказана труна, пірамідка з імем і прозвішчам і дзве даты праз рысачку. Вянік з чорнымі стужкамі стаялі ў шахткоме. Адным словам, нарабіў я клопатаў прафсаюзу: доўга не маглі спісаць сродкі, адпущаныя на маё пахаванне.

Я зірнуў на Івана Фёдаравіча як на жартаўніка ці чалавека з таго свету. Было дзіўна гаварыць з чалавекам, які бачыў уласную дамавіну. А ён не спяшаўся расказаць — зайтрыгваў і маўчыць сабе. Прыспешваць пытаннямі не выпадала, хоць ведаў, што не адступлюся, пакуль усё не распітаю.

Моўчкі прайшлі па вільготным пругкім пяску, і Іван Фёдаравіч загаварыў:

— Выклікалі мяне неяк да сапсаванага камбайна. Палазіў, пакурпаўся. Бачу, аднаму не даць рады. Загадаў хлопцам разбіраць транспарцёр, а сам пайшоў да тэлефона выклікаць слесаря. Толькі ўзяўся за трубку, чую — стойкі трышчаць і нахочваецца на глухі гул. Не паспеў азірнуцца, а яно як вухне, як загрузоча, і-і паліцеў я адразу ў самае пекла. Хацеў крыкнуць хлопцам, — язык адняло, ні рук, ні ног не чую, толькі ў сярэдзіне агнём смаліць. Сам не ведаю жывы ці мёртвы. Але калі смаліць, значыць жывы. А хлопцы? Што з імі? Думаю, а крыкнуць не магу.

Потым ужо даведаўся, што іх дасталі ў той жа дзень. Ні сіянка, ні драпіны не было ні на адным: парода асунулася на камбайн, а яны як ляжалі на транспарцёра, так і засталіся ў закутку. Да мяне ж дабіраліся аж тры суткі. Ніхто і не спадзяваўся, што жывы механік. Нават дамавіну да клеці падвезлі. Тады і ўбачыў яе.

— Уяўляю, колькі за гэтыя дні перажыла ваша жонка, — не ўтрымаўся я. Іван Фёдаравіч нібы не пачуў мяне.

— А замест могілак прыйшлося везці ў бальніцу: разрыў нішчок і пералом чатырох рэбраў... Што хаджу з вамі і любуюся гэтак прыгажосцю, абавязаны нашаму хірургу Алегу Карпавічу. Тры аперацыі мы вытрымалі з ім: я пад наркозам нічога не чуў, а ён, казалі, з ног валіўся. Дзясень дзён нават кроплі вады не давалі. Вось гэ-

У жанры апавядання лічу сябе пачаткоўцам. Пішу ад выпадку да выпадку, калі назіранне, хваляючы жыццёвы факт не месціцца ў вершаваны радкі.

Дзясень надрукаваных апавяданняў не даюць мне права тэарэтызаваць або дэяліцца «вольтамі». Пішу, як пішацца, як бачу, як адчуваю. Уважліва чытаю апавяданні, якія паспяваю прачытаць, і пераконваюся, што практыка сучаснай літаратуры ва ўсіх жанрах даўно выйшла за рамкі класічных канонаў і дакладных вызначэнняў жанру. Формы сучаснай прозы, асабліва драматычнай і пазіі дыктую наш складаны і імклівы час, ускладненасць, супярэчлівасць, дынаміка характараў сучаснікаў. Менавіта ХАРАКТАРАУ.

У мяне не выходзіць з памяці невялічка памерам, але вельмі значная па грамадскім гучанні і мастацкай сіле, кніжка таленавіцейшага Васілія Шукшына «Характары» — у ёй цэлы свет чалавечых лёсаў, страстей, слабасцей, высокай маральнай чысціні, душэўнай цеплыні і шчырасці. У кожным персанажы, у кожным слове — праўда жыцця. Чытаеш і не заўважаеш, што гэта напісана: нібыта слухаеш цікавага, вельмі зоркага, чулага да людскіх радасцей і трывог субсідніка і верыш кожнаму яго проста-му і дакладнаму слову. У гэтым, мабыць, сакрэт сапраўднага мастацтва.

Заўсёды уважліва чытаю апавяданні і мініяцюры Янік Брыля. У іх падкупляе глыбіня філасофскай думкі, назіральнасць, дакладная аўтарская пазіцыя і ювелірная чаканка кожнага слова. Я многа ездзіў разам з Іванам Антонавічам. А вось чытаю яго мініяцюры і дзіўлюся: і я ж бачыў тое, пра што ён піша, але праімінуў, не заўважыў істотнага, а ён угледзеў самую сутнасць, асвятліў будзёны жыццёвы факт энурты, і ён стаў з'ява мастацтва.

Люблю тонкія, лірычныя, напоўненыя вольдарам зямлі і дабынёю апавяданні Янік Скрыгана. Гэтая даўня любіць не праходзіць. Зайздросціць многім апавяданням Міхася Стральцова, з першых публікацый запамінуўся Генрых Далідовіч. Ды ці мала ў нас маладых талентаў у прозе і пазіі? Усім не пералічыш. Я іх чытаю, люблю і веру ў іх літаратурную будучыню.

Цвёрда пераконаны ў адным: апавядальнік павінен ведаць жыццё лепш за чытача, не рэгістраваць факты, а іх глыбока асэнсавваць, не маралізаваць, а будзіць думку, ставіць праблемы, спрачацца, пераконваць, астойваць сваю грамадзянскую пазіцыю, дакладна ведаць, што хочаш сказаць людзям. Гаварыць толькі праўду. Няхай часам горкую, але праўду. Падсалоджанымі пілюлямі сённяшняга чытача не ашукаш — пакаштуе і выплюне.

Жыць сярод людзей (не назіраць збоку, не вывучаць па камандзіроўках), жыць агульнымі клопатамі, радавацца аднымі радасцямі, пакутаваць агульнымі пакутамі — прызначэнне мастака. Адно ведаю добра: лягчэй разгаварыцца пра апавяданне наогул, чым яго напісаць.

Што ж да гэтай майго вопыту апавядання ў апавяданні — няхай мяркую чытач.

Сяргей ГРАХОЎСКИ.

гэтае няшчасце, яна забрала дачку і рэчы, замкнула кватэру і некуды з'ехала з невядомым мужчынам. Так што трымайцеся, Іван Фёдаравіч»...

Прызнацца, я і сам здагадваўся, што не хвароба трымае яе. З ёю мы даўно былі чужыя: я да ночы прападаў на шахце, а яна любіла хараша прыбрацца і пагуляць у вясёлай кампаніі. Працавала яна ў гандлі. Часта прыходзіла расчырванелая ад віна — то ўдала прайшла рэвізія, то адзначалі дзень нараджэння дырэктара магазіна. Таму навіну гэтую вытрымаў спакойна. Адно хвалявала: што з дачкою, дзе яна, як ёй там?

Выпісалі мяне позней восенню. Пустыя пакоі зараслі пылам, у шафе цяляпаліся парожні вешалкі, на кухні стаяла закарэлая талерка і дзве нямытыя шклянкі. Горкая адзіноца агарнула мяне.

Але доўга сумаваць не прыйшлося. Надвечоркам асцярожна дзыгннуў званок. На парозе стаяла Зоя, тая самая мая колішняя практыкантка. Разгубленая, нясмелая. І я разгубіўся: стамі і маўчым. Яна трымае ў руцэ поўную авоську і нібы апраўдваецца: «Зайшла ў бальніцу, а вас, кажуць, выпісалі. Ведаю, хадзіць яшчэ нельга, значыць, сядзіць галодныя. Дык вось тут перакуніць прынесла».

Нарэшце правёў яе ў кухню. Агледзела яна ўсё, пакруціла галавою закасала рукавы сіняй спартыўнай кашулі, адшукала ануцу, наліла ў мядніцу гарачай вады і ўзялася набодзіць парадак. Я памкнуўся памагаць, а яна і не блізка — выправадзіла мяне ў другі пакой і загадала не захопіць пакуль не пакліча.

Я чуў, як бразгаюць накрыўкі, хлопнае вада і тупаюць босыя ногі. Праз паўгадзіны Зоя паклікала мяне. Усё аж зіхацела на кухні. У шклянках дыміўся чай, на талерцы раскладзены бутэрброды. За вчэраро яна перакладала пасляковыя навіны, гаварыла пра справы ў адзеле і ні слова не сказала пра маю адзіноту. Пасля вчэра зазірнула ў астатнія пакоі. «Лічыце мяне сваім цімураўцам. Калі дазволіце, заўтра наведу парадак і тут. А раніцай прынесу сніданне».

Я, напэўна, выглядаў круглым ёлунем перад ёю. Нават падумаў, можа сапраўды камсамол даручыў ёй даглядаць адзінокага хворага механіка.

Іван Фёдаравіч спыніўся. З-за воблака выкацілася вялікае барвовае сонца і падліліла ўвесь небакрай густым полымем. Марская далечынь залілася растопленай меддзю, да ног падкочваліся загусцелыя хвалі. Недазе па радыё піскнулі тры кароткія сігналы дакладнага часу. Мы заспяшаліся на вчэраро. Іван Фёдаравіч змоўк.

— А што далей? — пацікавіўся я.

— Далей? Хутка пераканаўся, што быў сляпы і дурны. Ледзь не страціў сваё шчасце. Праз тыдзень Зоя асталася ў мяне, не чакаючы разводу, не заручыўшыся плюбным пасведчаннем. Я ўпершыню адчуў дома цеплыню і святло, адкрытасць і шчырасць, давер і павагу. Раней ніколі не спяшаўся з работы, каб не чуць папрокаў і звадак. Цяпер адразу бег дадому: мяне чакала, мне заўсёды радавалася яна.

У нас з Зоюю двое дзетак — сын і дачушка. Праўду кажуць: «не было б шчасця, ды няшчасце памагло». А так бы пакутаваў увесь век.

— А з першаю дачкою сустракаліся?

— Праз паўгода яна прыехала да мяне і засталася з намі. Не, на маці яна не скардзілася. Адно сказала: «Больш не магу. Кожны вечар гуляю, песні і скокі пад магнітафон. Збіраюцца толькі «патрэбныя» людзі, а мне гідка глядзець на іх. І займацца не даюць».

Цяпер яна вучыцца ў Варашылаўградзе на інжынера. Таксама будзе гарняком. Вельмі любіць брацкі і сястрычку, а з Зоюю найлепшыя сяброўкі: сукенкі адны носяць і сакрэты ў іх свае. Так дружна і жывем...

Да самага дому мы маўчалі. Некалькі разоў прыпыніліся паглядзець, як згасае, мяняе колеры і блякне мора. Далёка на небасхіле гайдаўся тоненькі пругкі ветразь. Іван Фёдаравіч доўга глядзеў яму ўслед і ціха сказаў:

— Падобен на яе.

Мне ўявілася неспакойная, адкрытая, імклівая, як ветразь, жанчына. Я глядзеў на дачасную сівізну на сцягах Івана Фёдаравіча, на яго камлюкаватую постаць. А побач праходзілі незнаёмыя людзі. У кожнага сваё жыццё, свой лёс, магчыма, варты рамана ці пазмы. Толькі трэба ўважліва прыгледзецца і ўмень слухаць кожнага чалавека.

Алесю ПАЛЬЧЭЎСКАМУ — 70

Учора вядомаму беларускаму пісьменніку Алесю Пальчэўскаму споўнілася 70 гадоў. З нагоды юбілею прайшло Саюза пісьменнікаў БССР накіравала Алесю Восіпавічу прывітанне, у якім гаворыцца:

«Дарагі Алесь Восіпавіч! Горача, ад шчырага сэрца віншваем Вас з слаўным юбілем — 70-годдзем з дня нараджэння.

Сын селяніна-бедняка, Вы з зайдзроснай упартасцю і настойлівасцю імкнуліся да навукі, да ведаў. Пасля заканчэння педфана Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Вы пачалі супрацоўнічаць у рэдакцыі дзіцячага часопіса «Скры Ільіча». Работа ў рэдакцыі на ўвесь час вызначыла напрамак Вашай творчасці — Вы яе прысвяцілі пераважна нашай савецкай дзетвары. Асабліва шырока разгарнулася Ваша літаратурная дзейнасць у пасляваенныя гады. Адна за адной выходзяць у свет Вашы кнігі, у прыватнасці, «Беражанкі», «Аля і Галля», «Родныя берагі», «Разбітае люстэрка», «Жнівеньская раніца», «Дым над лесам», апавесці «Ты не адзін», «Данеўцы» — нашы знаёмыя, «Чорны дзень» і іншыя.

Вашы творы карыстаюцца шырокай і заслужанай папулярнасцю ў юнага чытача, у іх праўдзіва і шчыра адлюстраваны хвалюючыя падзеі нашай сучаснасці, створаны цікавыя вобразы дарослых і дзяцей.

Прыемна адзначаць, што Вы шмат сіл і часу аддавалі рэдактарскай рабоце, дапамагалі і зараз дапамагаеце маладым аўтарам авалодаць складаным майстарствам пісьменніцкай прафесіі.

Надаем Вам, дарагі Алесь Восіпавіч, здароўя, доўгіх і шчаслівых гадоў жыцця, новых змястоўных твораў».

Рэдакцыя штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва» далучаецца да гэтага віншавання і жадае юбіляру моцнага здароўя, ажыццяўлення творчых планаў.

цесна ў хаце, на зямлі той самай Уздзеншчыны, якая дала беларускай літаратуры цэлую плеяду выдатных майстроў слова, гэта шлях новага, савецкага пакалення людзей. Гэтае пакаленне ўзяла на сваіх крылах Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя.

Школа і ўключэнне ў культурнае жыццё вёскі, арганізацыя і правядзенне падпіскі на газеты і часопісы, удзел у ліквідацыі непісьменнасці, першыя допісы ў газеты. Пазней — рабфак, універсітэт, настаўніцтва — гады напоўненыя да берагоў працы, грамадскай дзейнасцю, а яшчэ пазней — рэдакцыйная работа.

Беларускі чытач добра знаёмы з больш як дзесяткам яго кніг. Значнымі, на маю думку, у беларускай літаратуры з'яўляюцца такія апавесці Алеся Восіпавіча, як

У апавесці гэтай пісьменнік праз думкі героя выказвае і сваё заповітнае. «Значыць, нешта большае, акрамя асабістых інтарэсаў мае ў сваім нутры чалавек, — вырашае Антон. — І гэта большае называецца агульным, грамадскім. У адных яго ледзь тлее, у другіх ураўнаважваецца з асабістым, а ў трэціх перамагае, бярэ верх над усім. І гэтыя трэція перасякалі на ляданых суднах акіяны, каб зведаць, што за ім, адкрывалі халодныя полюсы, ідучы часам на верную смерць...»

Думку свайго героя выразна дапаўняе аўтар: «Вялікае шчасце для чалавецтва, што такіх людзей багата. Гэта яны ўпрыгожваюць свет, перабудоўваюць яго, каб усім жылося добра».

Пра такіх людзей першанперш і піша А. Пальчэўскі. Ён любіць сваіх герояў, знае

раў — нашы сучаснікі — воіны і партызаны, рабочыя і калгаснікі, мужчыны і жанчыны, юнакі і дзеці. І што асабліва хочацца падкрэсліць, амаль у кожным творы А. Пальчэўскага прысутнічаюць яны — юнакі, дзеці. Пісьменнік бачыць сваю найважнейшую задачу ў тым, каб удзельнічаць у выхаванні нашай змены, падростаючага пакалення. Для дзяцей напісаны многія яго кнігі і напісаны па-майстэрску, любовна і з павагаю да юнага героя, які ў творах А. Пальчэўскага ад апавядання з кнігі «Родныя берагі» — «Любоў да жыцця» да апавядання «Партыя ў шахматы», змешчанага ў адным з апошніх нумароў часопіса «Барозка», жыве і дзейнічае разам з дарослым. Гэтым А. Пальчэўскі падкрэслівае заўсёдную адказнасць бацькоў за выхаванне дзяцей, умацоўвае думку добрай пераемнасці і добрых (абавязкова) узаемаадносін паміж старэйшымі і маладзейшымі, як роўных з роўнымі.

Пісьменнік Алесь Пальчэўскага не збытаеш ні з кім іншым. У яго — шчырасць пісьма, сонечная ласкавасць да героя і турбота за добрае ў ім, патрабаванні да чалавека — быць лепшым, прыгажэйшым.

Гэтаму навучае прыгожы і сціплы чалавек Алесь Восіпавіч і маладзейшых літаратараў. Ён падае ім прыклад і тым, што актыўна выконвае грамадскія абавязкі ў нашым творчым саюзе.

Павел КАВАЛЕЎ.

ПАТРАБАВАЛЬНАЕ СУМЛЕННЕ

Семдзсят — гэта не толькі адзнака ўзросту чалавека, але і вышыня творчай узмужнеласці, вышыня, з якой і сам чалавек і ўсе яго паплечнікі робяць аглядзіны здабыткаў, цвяроза і ўсебакова аналізуюць іх у судносінах з часам, яго высокімі патрабаваннямі. Сёння Алесь Пальчэўскі можа быць у добрым настроі, бо прайшоў ён сумленна цяжкімі дарогамі жыцця і мае багаты плён сваёй творчай працы.

Шлях пісьменніка, які нарадзіўся ў беднай сялянскай сям'і, дзе і калысцы было

«Чорны дзень» і «Жнівеньская раніца». Калі ў першай пісьменнік дае сакрушальны бой мяшчанству ў розных яго праявах, дык другая апавесць адметна сваёй тэмай — яна ўзнаўляе ў памяці, у гісторыі час, калі нашы беззямельныя сяляне ехалі ў Сібір займаць зямлю. Гэта з'ява А. Пальчэўскім паказана на вельмі шырокім матэрыяле — ад першых хадакоў у пошуках свабоднай зямлі ў Сібіры да асваення цаліны — першых саўгасаў у Краснаярскім краі.

міць чытача з іх радасцямі і няўдачамі, з іх поспехамі і цяжкасцямі, бо, як вядома, не ўсё добрае лёгка дасца чалавеку.

У творах пісьменніка — ад замалёўкі да апавядання і апавесці — ніякага ўвагі аддаецца складанай і вострай маральна-этычнай праблеме. Вырашаецца яна Алесем Восіпавічам з пазіцыі зямной, чалавечнай жыццёвай прастаты — праўды, якую ні ўпрыгожваць, ні падсалоджваць не трэба.

Дзейныя асобы яго тво-

Станіслаў ШУШКЕВІЧ

НОВАЙ ПЕСНЯЮ СУСТРЭНУ...

ЗВАРОТ ДА МУЗЫ

Я вас, гусанькі, вясною
Новай песняю сустрэну.

Муза, ад рыторыкі мяне пазбай,
Дай мне прастату і болей
Меней лаўрай, больш гаючых
Заміж руж — няхай шыпышына
вырасце.

І раешнікі з паззі гані,
Плоеныя вершы — завітушкі,
На пегаскім змораным кані
Не прывозь дрындушкі і частушкі.

ПАЛЯЦЕЛІ ГУСІ Ў ВЫРАЙ

Прабіваецца праз хмары
Жоўты месяц на-над домам,
Паляцелі праз імшары
Гусі шляхам невядомым...

Месяц, месячыку ясны,
Асвятляй ім шлях далёкі,
Змоўкні, вецер, ані шасні,
Расступіцесья, аблок!

Паляцелі чарадою...
Ночы рань ідзе на змену.

НАДЗЕЯМ ЗБЫЦЦА-ЗДАРЫЦЦА

Дайно жыццо пасеена,
Зазімак выпай раніцай,
А я шукаю, дзе яна,
Маёй вясны абранніца.

І неяк мне не верыцца,
Што збудзецца чаканае,
Што маладоцца зной вернецца
І знойдзецца каханая.

Ды ўсё ж мне сніцца, мроіцца...
Аб чым толькі не марыцца

Што боль душы загоіцца,
Надзеям збыцца-здарыцца.

Петрусю БРОУКУ.

Залатая крочыць восень,
Шчодрасцю уквечана,
А ў мяне радочкай восем
Для цябе прысвечана.

Я калісь алмазы кратаў:
Рэжуць сталь, не томяцца...
Не злічыць тваіх каратаў,
Што аддаўна помняцца.

Памятаю дзень вялікай восені,
З хлапчукамі бегаў я па бруку.
І салдат сказаў нам:—Вось яны,
Хто спазнае ішчасце і навуку!

Сцяг чырвоны віўся на-над
домам.
На сцяне — расклеены газеты.
Конка праімчалася тады
са званам,
Аж ляцела гразь на шэрыя
штыкеты.

І цяпер, калі праспектам я
праходжу
Дзе тралейбусы бягуць,
аўтамабілі,
Мне здаецца, бачу агароджу.
На якой мы пасядзець любілі.

Бачу той балкон і тых
прамоўцаў,
Што так голасна і часта
выступалі,
Чую бабкі пасівелай слоўца:
— Ну, чаго раты паразыўлялі?

Запіхалі мы за пазухі адозвы,
А чытаць яшчэ зусім не ўмелі...
Грукалі на рэйках паравозы
І кудысь ад станцыі ляцелі.

А калі пабачу моладзь, дзетак,
Калі побач разам з імі крочу,
Як салдат калісьці, сам я гэтак,
Будучыню ім вялікую прарочу.

ПРЫНЯТЫ Ў САЮЗ ПІСЬМЕННІКАЎ

ШУПЕНЬКА Генадзь Серафімавіч, Крытык. Нарадзіўся ў 1936 годзе ў вёсцы Падбарэзе Мядзельскага раёна Мінскай вобласці. Скончыў аддзяленне Беларускай мовы і літаратуры філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна ў 1963 годзе, аспірантуру — у 1969 годзе. Старшы навуковы супрацоўнік Навукова-даследчага інстытута педагогікі Міністэрства асветы БССР. Друкуецца з 1969 года. Аўтар шматлікіх артыкулаў, рэцэнзій у перыядычным друку.

Як паведамлялася ўжо, на сцэне Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Януба Коласа з поспехам ідзе драма «Званы Віцебска» Ул. Караткевіча. Паставіў спектакль рэжысёр Валерый Мазынін у дэкарацыях мастака Аляксандра Салаўёва з музычнай кампазіцыяй Сяргея Каратэса. Сярод выканаўцаў галоўных роляў — народныя артысты БССР І. Матушэвіч, А. Трус, Ф. Шманяў, заслужаныя артысты БССР У. Куляшоў, Т. Коштыс, маладыя акцёры А. Лабанок, П. Ламан, Я. Шыпіла.

На здымку — сцэна са спектакля «Званы Віцебска». Фота Ул. КРУКА.

ПРЭМ'ЕРА ПОЛЬСКАГА ФІЛЬМА

У мінскім кінатэатры «Партызан» адбылася прэм'ера польскага каларовага мастацкага фільма «Патоп». Яна была арганізавана Генеральным консульствам Польскай Народнай Рэспублікі ў Мінску і Дзяржаўным камітэтам Савета Міністраў БССР па кінематаграфіі.

— Гэта карціна створана ў супрацоўніцтве са студыяй «Масфільм», пры вялікай дапамозе беларускіх майстроў кіно, жыхароў Мінска, Смалевіч і іншых гарадоў, — сказаў перад праглядам консул Генеральнага консульства ПНР у Мінску Р. Вацлаўскі. — Мы выказваем ім сардэчную падзяку за значны ўклад у пастаюнку фільма. Гэта лічыцца адзін прыклад шчырай дружбы і плённа-

га супрацоўніцтва нашых брацкіх народаў.

Фільм з'яўляецца экранізацыяй аднайменнага рамана класіка польскай літаратуры Г. Сенкевіча. Яе ажыццявіў вядомы польскі рэжысёр Е. Гофман. Як і раман, карціна расказвае аб барацьбе польскага народа супраць шведскага напэўня, за свабоду і дзяржаўную самастойнасць Радзімы.

У «Патоце» зняліся многія папулярныя польскія акцёры. Галоўнага героя іграе Д. Альбрэхскі, які выступаў у фільмах «Попел», «Пан Валадыска», кінаапапэі «Вызваленне» і многіх іншых.

Новая работа польскіх сяброў была цэпла прынята мінскім глядачом.

БЕЛТА.

ШТРЫХІ ДА ПАРТРЭТА

КАБ ШТОДНЯ — НОВЫ КРОК

Жыве чалавек, працуе ў адным і тым жа тэатры без малага дваццаці гадоў. Заслужаная артыстка БССР. Паважаная актрыса, адна з любімых. І раптам: «Не трэба пра мяне пісаць, не трэба...» І не тлумачыць — чаму. Усмехаецца.

...З пятага класа яна на школьнай сцэне. І ў спартыўнай зале — займаецца акрабачкай і гімнастыкай. Што любіць больш — не ведае. А пакуль — папрокі. І ад трэнера — за тое, што прапусціла трэніроўкі, і ад кіраўнікоў школьнага гуртка. Паступае ў драматычную студыю Дома піянераў. За першае месца на гарадскім конкурсе чытальнікаў узнагароджана паездкай у Артэк. Але быць прафесіянальнай артысткай — і думаць не думала. Паступіла ва ўніверсітэт — на філфак. Ва ўніверсітэцкай студыі многа іграла, у асноўным — узроставаыя ролі. Пра адну з іх быў артыкул у газеце.

Але і тады не хацела ісці ў тэатр. Яе клікалі, угаворвалі, пратэжыравалі; яна ж — ні ў якім разе! На перадапошнім курсе ўніверсітэта пайшла паказваць толькі з-за цікаўнасці — прымуць ці не прымуць? Прынялі. Ёй званілі, пыталіся: «Чаму вы не прыходзіце?» Яна адгаворвалася. Нарэшце, названі-

лі і сказалі, каб яна прыйшла атрымаць зарплату. Так, амаль дваццаці гадоў назад, прыйшла ў толькі што створаную трупку Рэспубліканскага тэатра юнага глядача Рыма Фёдаруўна Маленчанка.

Вучыцца даводзілася не толькі ва ўніверсітэце. Заняткі па сцэнічнай мове, па танцы, па сцэнічнаму руху, рэпетыцыі і спектаклі цалкам забірала дзень. Рэпетыцыі і спектаклі былі для яе ўрокамі майстэрства акцёра. І ў гэтым зноў Рыме пашанцавала: галоўным рэжысёрам тэатра тады была Любоў Іванаўна Мазалеўская, выдатны педагог, чулы і ўважлівы да акцёра чалавек.

Сыграла за гэтыя гады вельмі многа роляў. Але якіх роляў? Цяпер — як і раней — вельмі цяжка з дзіцячай драматычнай. Спытайцеся ў актрысы: «Якая ваша самая любімая роля?». І яна адкажа:

— Быў такі спектакль па кнізе «Старацелі». І была там такая Анечка — дзяўчына з няўдалым каханнем, культмасавік — бандытаў перавыхоўвала. Гэтая роля раднейшая за ўсе. Была яшчэ Любачка ў «Зорцы Венеры». Здавалася б, і не вельмі значная роля, але мне вельмі блізная. Гэта пра любімую. А іншыя... Ведаеце, калі ёсць роля, хай сабе самая

звычайная, я адключаюся ад ацэнкі і стараюся яе палюбіць...

«Калі ёсць роля, стараюся яе палюбіць». У гэтых словах адчуваеш і горчы: бо, здараецца, няма роляў. Прастой не месячны, не гадавы — восень надыходзіць. Гады адыходзяць — гэта азначае, што адыходзяць і ролі, якія ты ўжо ніколі не сыграеш, але з якімі ты пражыў усё жыццё ў сэрцы выношваў. Доўга не можаш паверыць

таму, што роля памерла, не нарадзіўшы сцэнічны вобраз. Прыходзяць, вядома, новыя, несур'яныя, але ты, аб якіх марыш, не вярнуць.

Па-ранейшаму амплуа Р. Маленчанкі называлася «травесці»: маладая жанчына іграе ролі падлеткаў, дзяўчынак і хлопчыкаў. Гэта вымагала шмат волі і вынаходлівасці, бо не хацелася актрысе паўтарацца, і ў кожным са сваіх персанажаў варта было б адкрываць пэўны характары. У лепшых работах Р. Маленчанка дасягала мэты, але назаўтра ёй зноў было неабходна пера-

ключацца на «дзіцячую хвалю», пачынаўся клопат пра максімальнае праўдападобнасць, а гэта пакрысе з творавай задачай ператваралася ў рамесніцкую. Такі, здаецца, лёс актрысы — «травесці» наогул!

Сёння яна іграе чатыры ролі ў бягучым рэпертуары тэатра. Пра дзве ролі ёй гаварыць не хочацца — няёмка. А пра дзве іншыя — пра Шумілаву ў спектаклі «З любімымі не расставайцеся» і

пра Ульяну Паўлаўну ў «Экзаме на восень» — з задавальненнем. Але і гэтае задавальненне чалавека, які ведае, што не ўсе глыбіні чалавечых характараў-персанажаў зведаны.

Сцэна суда Шумілавых у спектаклі «З любімымі не расставайцеся» — вельмі маленькі эпізод. Але амаль з першых хвілін спектакля звяртаеш увагу на гэту жанчыну. Яна трымаецца адасоблена ад усіх. Што з ёю? Маладыя танчуюць, старыя з добрымі ўсмешкамі глядзяць на вяселле маладых, а яна — убаву. Ні маладая, ні старая. Не надта прыгожая. Не модна апранутая, але і не бедна. «Нічужыячка». Ёй тансана блэздумна паіраціцца б сярод залы, патанцаваць, пагу-

ляць, пасмяяцца, а яна сядзіць убаву, не прымыкаючы ні да якой узроставай групы. «Спынілася ў безузроставаці, у бесчасоваці. Яна глядзіць на тых, што сначуць на «пятанку», і думае пра сваё няўдалае жыццё. Яна здагадваецца, што і тут у нагосьці ламаецца лёс. Ёй балюча: «Не ў мяне адной, значыць». Там, дзе ў іншага чалавека ўздых палёгкі, — у яе боль.

А потым прыходзіць чарга даведацца і пра яе жыццё. У яе мужа сёння дзень нараджэння. Даведаўшыся пра гэта, масавік наладжвае дзятсадаўскі карагод вакол «нованароджанка»:

«Канцы песенькі, як вы памятаеце, віншваемы павінен выбраць любімага чалавека! Колю Шумілаву думаць не даводзіцца: ён выбірае сваю жонку. Цяпер ёй трэба стаць у цэнтр карагода. Яна ж перашуча пераступае з нагі на нагу: навошта? Каб з-за яе быў нейкі шум?»

— Але ж муж, думаючы, што жонка манернічае, падштурхоўвае яе ў сярэдзіну карагода. Ад болю і ганьбы ёй успамінаецца суд — шлюбаразводны працэс з мужам.

Так, гэта яна падала заяву аб снасаванні шлюбу. Чаму? Муж п'е, б'еца, кідаецца ўсім, што трапіць пад рукі: ці то прасам, ці то нажом — не цяміць. Ласца. А ў іх дзіця. Жыць так немагчыма. Восі і падала на развод. І не столькі для таго, каб развесціся, колькі для таго, каб сорамаму яму стала. Так, яна гатова яму ўсё дараваць, забыцца на ўсё, зачыць панава, таму што — кахае. І пры ўсім тым у яе ёсць паучцё ўласнай годнасці, якое ніколі не прыніжае іншых.

Ульяна Паўлаўна ў «Экзаме на восень» — галоўная

НА РАДЫЁХВАЛЯХ І НА ЭКРАНАХ

Кроцьць па зямлі 1975-ты... Натхнёныя Зваротам Цэнтральнага Камітэта КПСС да народа, рабочых, калгаснікі, дзялячы навуку, культуры, мастацтва актыўна ўключыліся ў ажыццяўленне заданняў завяршальнага года дзевятай пяцігодкі.

Гэтак перш за ўсё падпарадкоўваюць свае творчыя планы і работнікі радыё, тэлебачання, кіно.

Карэспандэнт «ЛіМа» сустраўся з галоўным рэдактарам літаратурна-драматычнага вяршання Беларускага радыё А. Залеўскім і творчага аб'яднання «Тэлефільм» Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па тэлебачанню і радыёвяшчанню А. Сербантавым і папрасіў іх падзяліцца з чытачамі газеты планами на 1975 год.

— **РАДЫЁ**, якое У. І. Ленін вобразна назваў «газетай без паперы і адлегласці», з'яўляецца сёння самым масавым сродкам інфармацыі, — сказаў Анатолю Залеўскі. — Адраніць і да позняй ночы заўсёды гучыць «голас у эфіры...» Цікавыя звесткі аб нашым бурлівым жыцці, музыка, песня, рэпартаж, нарыс, выступленне перадавіка вытворчасці, пісьменніка, вучонага...

Рэдакцыя літаратурна-драматычнага вяршання асноўную задачу бачыць у тым, каб мовай радыётэатра знаёміць нашых слухачоў з лепшымі дасягненнямі беларускай прозы, драматургіі, паэзіі, у мастацкіх вобразах улаўляць ратны падзвіг беларускага народа на ўсім этапе існавання Савецкай улады, дапамагаць партыі і народу ў вырашэнні надзённых праблем сучаснасці.

Сучаснасць — галоўная тэма радыёспектакляў, якія мы прапануем сваім слухачам сёлага. Гэтакі крытэрыю найлепшым чынам будзе адпавядаць інсцэніроўка вядомага рамана Івана Шамякіна «Атланты і карыятыды». Спектакль мяркуем выпусціць у трох частках. Будзем звяртацца і да беларускай класікі. Так, на маю думку, дра-

матург Алесь Петрашкевіч зрабіў цікавую кампазіцыю паводле «Новай зямлі» Я. Коласа.

1975 год — для ўсіх нас асаблівы. Мы будзем адзначаць 30-годдзе Перамогі над гітлераўскай Германіяй. Зразумела, што і гераічнае мінулае будзе адлюстравана ў нашых перадачах. Ажывуць вобразы рамана Івана Чыгрынава «Плач перапёлкі». Будзе створаны своеасаблівы «зборны» спектакль пад агульнай (пакуль умоўнай) назвай — «Учора, сёння і заўсёды». У яго ўвойдуць эпізоды з твораў аб вайне — «Глыбокая плынь» І. Шамякіна, «Мінскі напрамак» І. Мележа і іншыя. Асобныя ўрыўкі ў адзінае цэлае аб'яднаюць вершава-

ныя радкі з твораў беларускіх паэтаў.

Пяцігодка... Год завяршальны... Для кожнага гэтыя словы напоўнены высокім сэнсам, дзе б чалавек ні працаваў, якую б пасаду ні займаў. Аджазнасць аднолькавая ва ўсіх. Рэдакцыя літаратурна-драматычнага вяршання сістэматычна вядзе перадачы пад рубрыкамі «Наш сучаснік у пяцігодцы», «Навіны тэатральнага жыцця», «Народныя тэатры» і іншыя.

Гаворыць Анатолю Сербантаў, галоўны рэдактар «Тэлефільма»:

— Пра гераізм савецкіх воінаў у Вялікай Айчыннай вайне расказаў дакументальная стужка «Неўміручы падзвіг» (аўтары сцэнарыя М. Бярозка і М. Матукоўскі).

Нядаўна на беларускім радыё аповесці «Летняя практыка ў Вербічах» Э. Ярашэвіча пастаўлен спектакль, прысвечаны жыццю сельскай моладзі. У галоўнай ролі — артыст Беларускага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Юрый Авер'янаў. На здымку — на рэпетыцыі новага спектакля. У цэнтры — рэжысёр С. Гур'ю.

Сялета ўся дзейнасць «Тэлефільма» разгорнецца пад знакам маючага адбыцца XXV з'езда КПСС. Каларная поўнаметражная карціна «Ад з'езда да з'езда», якая расказае аб дасягненнях савецкага народа ў будаўніцтве камунізму, і прысвячаецца гістарычнаму форуму камуністаў нашай краіны.

Праблематыка іншых стужак — самая разнастайная. Скажам, «Дзяржаўны чалавек» — пра дэпутата Вярхоўнага Савета БССР М. Ф. Галалобова. Іншыя карціны будуць прысвечаны жыццю сучаснага рабочага чалавекі («У нашым клубе заводскім»), нястомнай працы савецкіх настаўнікаў, беларускаму Палессю. У тэлевізійнай мастацкай карціне «Залёныя фрэгаткі», сцэнарый якой напісаў прызанк Віктар Кармазаў, пойдзе прынцыповая, публіцыстычная гаворка аб нераўтварэнні прыроды, гаспадарчым захаванні багаццяў зямлі, станаўленні характару маладога савецкага чалавекі.

Пра вёску 70-х і яе турботы, яе праблемы расказае фільм «Ляццяць качкі». Хачу падкрэсліць, што гэта дэбют пісьменніка А. Кудраўца ў якасці драматурга. Свой працяжны твор, менавіта ён, стварае пераклад на мову экрану.

Складаючы тэматычны план, мы, відама, не абмінулі культурнага жыцця рэспублікі. Аматыры — эстраднай, опернай і класічнай музыкі ўбачаць на блакітных экранах фільм-канцэрт «Танец чатырох» з удзелам лепшых майстроў балета. Сцэнарый напісала доктар мастацтвазнаўства Юлія Чурко. Другі фільм-канцэрт — пра народную артыстку БССР Святлану Данілюк.

Расказанае — гэта толькі частка нашага творчага плана, над ажыццяўленнем якога будзе працаваць сялета вялікі калектыў «Тэлефільма».

Інтэрв'ю ўзяў
Алесь МАЦКЕВІЧ.

ТРАДЫЦЫІ, якія ўжо склаліся, а разам з імі і ўстойлівыя сцэнічныя штампы ва ўвасабленні «Зрады і каханні» Ф. Шылера, відаць, і абудзілі ў рэжысёра Брэсцкага тэатра імя ЛКСМБ М. Кавальчыка жаданне шукаць сваё, шмат у чым амаль дзёрзкае прачытанне вядомай п'есы. Гэта выявілася ў распрацоўцы вобразнага ладу і інтэрпрэтацыі характараў, у сцэнаграфічным рашэнні, нават у выбары перакладу, дакладней кажучы — у фарміраванні тэксту.

Атрымаўся спектакль актыўны і хваляючы па сваім пафасе нявысіці да тыраніі і прыгнёту. Ён насычаны рухам, дынамічна па дзеянню, без надакучлівых паўз.

У выяўленым плане мастак Ю. Тур прапанаваў тэатру некалькі прамавугольных «скрынь», вышынёй у два чалавечыя росты, якія раскрываюцца то адным, то другім бокам і складаюць своеасаблівы інтэр'ер то дома Мілера, то кабінета прэзідэнта, то будуара Мільфард і г. д. Закрытыя, яны ў пэўным спалучэнні выглядаюць вуліцай, могілкамі... Выразна, лаканічна!

Носыбітамі ідэалаў рамантычнага тыранаборчага светапогляду ў трагедыі выступаюць вобразы Луізы, Фердынанда, Эміліі Мільфард. Калі Луіза і Фердынад з самага пачатку паўстаюць ідэальнымі, то высакароднасць і нянавісць да тыраніі лэдзі раскрываюцца не адразу і дасягаюць знешняй і ўнутранай гармоніі ў фінале.

Акурат на ўнутранай валанісці Мільфард і пабудавана адна з галоўных ліній спектакля ў Брэсце, бо ёй звязана і палітычная тэндэнцыя трагедыі. Рэжысёр і выканаўца ролі Н. Ганчаранка адчулі глыбокі змест суларэчлівага вобраза. Знешні выгляд лэдзі — эфэнтная прыгажосць; унутраны лад — барацьба з самай сабой, перадае прынціповы становашча. Гордасць і фанабэрыстасць, чалавечнасць і сабадалюбства, высакароднасць і інтрыганства, — усё мабіліза-

вана ў гэтай натуре, каб знайсці выйсце з тупіка. Яна дачка герцага Норфалька, пакаранага каралевай Елізаветай. Ёй хочацца помсціць і за гэта. Актрыса іграе тэмпераментна, з трагічнымі ўзлётамі, і шмат чаго дамагаецца ў перадачы складанага характару герціні.

Уражвае паслядоўны рэжысёрскі курсіў: і яна сама — ахвяра, якую падпільноўваюць маўклівыя постаці ў чорным. Яны ўзнікаюць на сцэне, як прывіды. Ад іх няма рагунку. Усё бачыць, усё ведаюць і заўсёды гатовы на жэсту прэзідэнта схпіць крэмольніка. Падслухоўванне, інтрыгі, паклёп, злачынства — усё ў гэтым герцагстве пушчана ў ход у імя панаваўша асабістай улады.

У такой канцэпцыі рэжысёра моцна прагучала

дакладна: Луізе — 16 гадоў, Фердынанду — 20, Мільфард — 23. Любоў маладой, прыгожай і разумнай лэдзі да такога хлопца правамерная. Але рэжысёр паспрабаваў зрабіць маладую лэдзі больш сталай жанчынай. Гэта змяшчае акцэнт ва ўзаемаадносінках герояў. Да актрысы ў нас няма прэтэнзій: Н. Ганчаранка праводзіць ролю эмацыянальна тонка, з глыбокім падтэкстам. Ды эфэнт быў бы іншы, калі б у Луізы была саперніца, прадугледжаная драматургам.

Першыя рэплікі старога музыканта Мілера адразу паспрабаваў: гэта мова не Шылера. Ды і не шылераўскі вобраз! Персанаж з нейкай выбавай меладрэмы. Такое пераасэнсаванне рэжысёрам вобразу Мілера збядняе задуму твора: на сцэне ў вельмі гарачым па тэмператце выкананні (Ю. Ула-

падковага збегу акалічнасцей.

Калі «вырваць» кожнага з выканаўцаў з пільны сцэнічнага відовішча, то да артыстаў, прэтэнзій як быццам і няма. Канкрэтныя, свае акцёрскія задачы яны выконваюць нават малаўніча — той жа Ю. Уласаў або І. Мацкевіч. А ў агульнам малюнку, створаным паводле драматургічнага тэкста, штосьці імі парушаецца вельмі адчувальна.

Пойдзем далей. Маці Луізы ў актрысы З. Курдзінюк — гэта менавіта маці. Яна любіць утульны дом, спакой і суладдзе ў сям'і. Ёй дарагая яе дачка, яна разумее, што каханне паміж Луізаў і Фердынандам — гэта сапраўды глыбокае пачуццё. Як жанравая фігура такі персанаж цалкам дарэчы і ў спектаклі, настаўленым рэжысёрам М. Кавальчыкам.

І прэзідэнт фон Вальтэр выгладзе традыцыйна імпазантным, упартым «чалавекам з палцаў», фанабэрыстым. Але выканаўца ролі Г. Волнаў тансма больш яркава, чым звычайна ў трактоўцы «Зрады і каханні», падкрэслівае, што яго герой — бацька. Ён дбае пра бліскучую будучыню сына і не грэбуе ніякімі сродкамі для дасягнення мэты. Нікімі! Толькі ж не гэтае сляпое каханне да прасціянкі... Тыран збэнтыжаны і робіць па-салдацку грубыя крокі, асуджаючы любімага сына на смерць...

Яго паслугачы — Вурм і фон Кальб — у выкананні Г. Тонарава і К. Перапліцы тансма не выклікаюць прырачэнняў. Вурм нават радуе нетрадыцыйным выглядам: ён — малады, ён і сам мог быць кажаць Луізу. Гэта ж так натуральна! І гэты параўнальна малады сакаратар пры прэзідэнце пераўзыходзіць у сваёй зраджывай дыпламатыі гаспадарка! Ён вінаваты ў смерці Луізы і Фердынанда. Менш удалы фон Кальб, бо К. Перапліца празмерна захваліўца буфонадай і губляе выразаную логіку паводзін персанаж, якая падкалена пэўным псіхалагічным імпульсам.

Некаторыя адвольныя хадкі рэжысёрскай думкі наогул выклікаюць дзіўную рэакцыю залы, рэакцыю, якая не мае нічога агульнага з тым, што павінны адчуваць глядачы. Скажам, прэзідэнт крывадушна... дазваляе сыну ажаніцца на Луізе. Гэта пачварны ўчынак, правакату. А зала... апладзіруе гэтаму моманту спектакля ў Брэсце! Былі пачуты словы, але іх сапраўдны змест згубіўся, — і атрымалася «не тоё»!

І яшчэ пра некаторыя выдаткі рэжысёрскага жадання не быць бапальным. Аказваецца, М. Кавальчык склаў тэкст п'есы з розных перакладаў: Я не кажу ўжо аб тым, што і некаторыя скарачэнні выклікаюць прырачэнні, бо гэта цяпер наогул дыскусійнае пытанне: і ў поўным выглядзе расцягнутыя класічныя п'есы іграць немагчыма, і «хадзіць» па тэксту з алоўкам як і каму хочацца — нельга! Але, пазбаўляючы драму Ф. Шылера патэтыкі, красамойнага пафасу, М. Кавальчык параніў жывую тканіну мовы арыяліцаў, зрабіў яе стракатай, сшытай са шматкоў, узятых з розных па лексіцы і стылю перакладаў.

Ёсць у спектаклі на брэсцкай сцэне свае вартасці. Яны заслужоўваюць добрага слова. Але... Эксперыментатар павінен і нават абавязаны адчуваць мяжу, за якой яго шуканні ператвараюцца ў самамэту і не грунтоўца на матэрыяле драмы. На маю думку, М. Кавальчык пераступіў такую мяжу не на рысцы агульнаму гучанню спектакля. Давайце прыгадаем словы А. Луначарскага пра далікатнасць адносін тэатраў да твораў Шылера: іх трэба іграць «...так, як Шылер напісаў, нічога не змяняючы!» Зразумела, «нічога» трэба разумець дыялектычна, але без належнай паваргі да напісанага драматургам поўнага поспеху дасягнуць немагчыма.

Тамара БАРЫСАВА,
кандыдат мастацтвазнаўства.

ПАГАВОРЫМ ПРА МЕЖЫ ЭКСПЕРЫМЕНТА

«ЗРАДА І КАХАННЕ» У БРЭСЦКОМ АБЛАСНЫМ ДРАМАТЫЧНЫМ ТЭАТРЫ ІМЯ ЛЕНІНСКАГА КАМСАМОЛА БЕЛАРУСІ

Ідэйная лінія, звязаная з продажам нямецкім герцагам маладых хлопцаў у ваеннае рабства. Дыялог Мільфард і камердынера герцага, выканаўцы Н. Ганчаранка і У. Кулішаў, праводзяць псіхалагічна востра, тэмпераментна, раскрываючы драматызм лёсу простага народу. Выявівае рашучы ўчынак гэтай жанчыны: раздзіўшы ўсё, што ў яе было, слагам, яна спрабуе выйсці са свайго будуара, каб пакінуць назаўжды краіну. Шлях ёй перагароджваюць тыя ж маўклівыя постаці ў чорным — агенты тайнай аховы герцага. Лэдзі ідэяцца ад адных дзвярэй да другіх — выйсці няма! Пастна...

А дачка прыворнага музыканта Луіза (арт. Т. Волнава) — натура надзвычай чужая да крыві і радасцей жыцця, трапяткая. Тэатр і выканаўца надаюць вобразу нейкае прадчуванне трагедыі, якая накіравана ёй яе каханнем. Яна нібы ведае, што ўсё асуджана на пагібель; надзея — ніякіх. Істота, якая жыве ў іншых вымярэннях, чым яе каханы, бацькі і іншыя людзі. Гэта — цень Луізы.

Актрыса паводзіць сябе ў ролі зграбнай і грашызна. Асабліва уражліва зроблена сцэна ў будуары Мільфард, дзе выканаўцы нібыта вядуць не дыялог, а жонка асабістую тэму. Адчуваеш, што паміж герцагіняй і сцяна непаразумення. Сцэна гучыць амаль сімвалічна. Унутранае хараства Луізы бліжэй ў жорсткім сутыкненні з палітыкамі-крывадушнікамі. У імя любі да бацькі, дзеля выратавання яго жыцця Луіза Т. Волнавай крочыць цяжкімі шляхамі з прэзідэнтам і Вурмам. Хістаючыся, няцвёрдым поступам, пранімаючы лёс, ідзе яна да свайго фіналу і ўцягвае ў бездань злачынства і пагібель і гарача любімага Фердынанда.

Луіза ў брэсцкім спектаклі духоўна мёртвая да таго, як выцівае ліманад з атрутай, паднесены ёй каханым...

Фердынанда іграе акцёр І. Мацкевіч, які валодае шмат якімі якасцямі, неабходнымі для ўвасаблення гэтага вобраза.

Пачуцці Фердынанда да Луізы і ў І. Мацкевіча — звычайная праява маладосці, натуральная да рэшты. Ён трапляе ў бездань смутку, рэўнасці і пакут амаль механічна. Такая рэжысёрская і акцёрская трактоўка аднаго з цэнтральных вобразаў трагедыі — спрэчная. Прынамсі, спрошчанай яе назваць можна ўпэўнена.

Здзіўляе ўзрастае неспадазенне ў троххвітку — лэдзі, Фердынад і Луіза. Можа, рэжысёр уводзіць у спектакль тэму няроўнага шлюбу? У Шылера ўзрост герояў высветлен

дзейная асоба. Немалая частка нашага творчага плана, над ажыццяўленнем якога будзе працаваць сялета вялікі калектыў «Тэлефільма».

дзейная асоба. Немалая частка нашага творчага плана, над ажыццяўленнем якога будзе працаваць сялета вялікі калектыў «Тэлефільма».

дзейная асоба. Немалая частка нашага творчага плана, над ажыццяўленнем якога будзе працаваць сялета вялікі калектыў «Тэлефільма».

дзейная асоба. Немалая частка нашага творчага плана, над ажыццяўленнем якога будзе працаваць сялета вялікі калектыў «Тэлефільма».

дзейная асоба. Немалая частка нашага творчага плана, над ажыццяўленнем якога будзе працаваць сялета вялікі калектыў «Тэлефільма».

дзейная асоба. Немалая частка нашага творчага плана, над ажыццяўленнем якога будзе працаваць сялета вялікі калектыў «Тэлефільма».

дзейная асоба. Немалая частка нашага творчага плана, над ажыццяўленнем якога будзе працаваць сялета вялікі калектыў «Тэлефільма».

дзейная асоба. Немалая частка нашага творчага плана, над ажыццяўленнем якога будзе працаваць сялета вялікі калектыў «Тэлефільма».

Ул. РУДАУ.

ПРА ЖЫЦЦЁ СУЧАСНАЕ

«Дарога на Мазыр» — адзін з твораў гомельскага мастака Яўгена Пакаташкіна. Створан ён нядаўна і апавядае пра Мазырнафтабуд, куды на асфальтаванай дарозе, якая ўходзіць удалачынь, машыны вязуць патрэбныя для будоўлі матэрыялы, канструкцыі, трубы.

Усе творы Я. Пакаташкіна — вынік бясконца асабістых дарог і пошукаў. Ён разам з жонкай Любай, таксама мастачкай, пабываў у многіх кутках роднай Беларусі, на Балтыцы, Каме, Паўночным Урале, Каўказе.

У яркім палатне «Лесанарыхтоўкі» Я. і Л. Пакаташкіны паказваюць суровы край, савецкіх людзей, якія асвойваюць прыродныя багаці краіны. Цягачы, трактары, людскі парыв — прыкметы Поўначы сёння. Свежы жывапіс стварае ў карціне аптымістычны настрой. «Паўночны марскі рубеж» — твора аб ахове свяшчэнных рубяжоў нашай сацыялістычнай Радзімы, нялёгкіх буднях марскоў.

Але Я. і Л. Пакаташкіны вядомы ў нашай рэспубліцы больш за ўсё як аўтары шматлікіх лінагравюраў. Лінагравіоры гэтыя — расказ аб вайне, вялікай перамозе, квітнеючым жыцці сённяшняга дня.

...На ўвесь ліст — пунсоў сцяг, здзіраўлены асколкамі, прабіты кулямі. Ён прымацаваны да штыка, разгорнуты парывам ветру — горда рэе наш савецкі сцяг! На ім бессмяротныя словы:

«Памром, але не здадзімся!» За пунсовым палотнішчам — твары абаронцаў Брэсцкай крэпасці. Яны нібы выхаплены з агню смяротнай бойкі, чорныя, суровыя, рашучыя.

«Памром, але не здадзімся!» — лінагравіор Пакаташкіных з графічнай серыі «Брэсцкая крэпасць». Твор поўны драматызму, гераічнага пафасу. Выразныя слугі, лініі, кантрасты таноў — белых, чорных, пунсовых — у лінагравіоры ўзмацняюць адчуванне праўдзівасці падзей, адлюстраваных мастакамі.

Хвалюючыя і іншыя работы з гэтай серыі. Вось камуніст Фамін. Ва ўсім яго абліччы — непакісная вера ў ленінскую партыю, бязмежная адданасць Радзіме. У яго вобразе бачыш непераможнага ў змаганні савецкага чалавека.

У Брэсцкай серыі знайшлі ўвасабленне высокая грамадзянская пазіцыя аўтараў і іх асабісты боль. Бацькі Яўгена і Любы таксама загінулі на вайне.

Памяці загінуўшых многіх герояў прысвечана каляровая лінагравіора з «Светлагорскага цыкла». Вечар. Залатымі агнямі свеціцца вокны дамоў новага горада, водбліскі святла на гонкіх бязроздах. І сярод гэтай прыгажосці суровай постаць воіна на настаменце — жывая памяць пра воінаў Айчыны, якія аддалі сваё жыццё за светлую будучыню.

У творах «Светлагорскага цыкла» Пакаташкіны ўмела

спалучаюць лініі і кантрасты таноў, дасягаюць арганічнага адзінства мастацкага сродкаў вырашэння і самага галоўнага — дакладнай, праўдзівай перадачы рытму жыцця горада. Менавіта ў «Светлагорскім небе» адчуваеш пульс будоўлі, узлёт юнацкага запалу і рамантыкі. Гэта падкрэсліваюць і праводы, якія цягнуцца ў неба, і высокія мачты, і дынамічныя фігуры мантажнікаў-вышнінікаў, і барвовы дыск сонца, якое ўзыходзіць над зямлёй.

Яўген Пакаташкін шмат працуе і адзін. Галоўнае ў яго творчасці — асэнсаванне падзей, жыцця чалавека. Вось гэтыя адносіны знаходзяць сваё вырашэнне ўжо ў больш ранняй рабоце — «Партрэце заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Б. Ф. Звінаградскага». Для Яўгена ж Звінаградскі не толькі яго першы настаўнік у мастацтве. У першую чаргу ён — чалавек-грамадзянін, мэтанакіраваны, па-камуністычнаму перакананы ў сваіх поглядах. Адкрыты хударлявы твар Звінаградскага, дапытлівы погляд старэйшага жывапісца гавораць аб пройдзеным шляху гэтым мастаком, яго адданасці сваёй справе.

Філасофскае асэнсаванне падзей ярка прааявілася ў лінагравіоры Я. Пакаташкіна «Вайна і жыццё».

...Руіны горада. Патроны. Калючы дрот. Гэта — вайна. Гільза ад снарада і каска — таксама вайна. Толькі цяпер гільза стала газоўкай, гарыць у ёй агонь цяпла, а ў касцы

выраслі кветкі — кветкі жыцця.

Мне здаецца, што лінагравіора «Вайна і жыццё» стала прыкметным крокам у творчасці Я. Пакаташкіна. Прыкметным у тым сэнсе, што мастак вядзе больш глыбокі роздум аб праявах жыцця, што ён стаў больш лёгка карыстацца такімі тэхнічнымі прыёмамі, як лінія, шрых, кантраст, што яго апошнія графічныя лісты сталі больш «жывапіснымі», калі так можна сказаць.

Аднойчы з Яўгенам Пакаташкіным я знаёміўся з экспазіцыяй твораў маладых мастакоў Гомельшчыны. Ён тады дэляіў сваімі ўражаннямі:

— Многімі работамі я не задаволены. У іх ёсць прыгожыя фарбы, але мала жыцця, сучаснасці. А апошнія павінна стаць самым галоўным у творчасці кожнага мастака.

Кожнага. Гэта сапраўды так. Я. Пакаташкін часта бывае ў нафтавікоў, на прамысловых прадпрыемствах,

любіць прыроду. І як вынік — новыя творы аб сучаснасці, прыгажосці нашай зямлі.

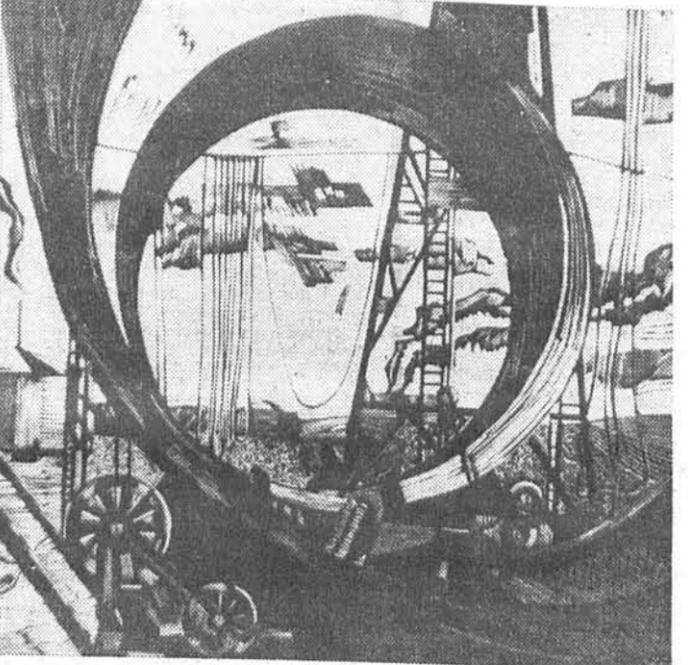
«Працоўны дзень», «Гомсельмаш — на палі Радзімы», «Нафтаперапампоўваючая станцыя на нафтаправодзе «Дружба» — лінагравіоры Я. Пакаташкіна. Яны экспанаваліся на нядаўняй рэспубліканскай мастацкай выстаўцы «Беларусь сацыялістычная».

А графічны ліст «Палескі пейзаж». Колькі ў ім пяшчотнасці і хараства, колькі замілавання аўтара да родных краёваў: да зямлі, да лесу, да журавоў у небе...

Яўген Пакаташкін гаворыць, што не ўсе яго работы змястоўныя, што многае перададзена ў іх не так, як хацелася, што ён думае стварыць цыкл лінагравюраў пра беларускіх нафтавікоў. Значыць, мастак патрабавальна ставіцца да сябе, да жыцця.

У гэтай патрабавальнасці — шлях да творчай сталасці, да новых задум і здзяйсненняў.

А. ШНЬПАРКОУ.

Нафтаперапампоўваючая станцыя (лінагравіор).

ВЫСТАЎКА НАРОДНЫХ УЗОРАЎ

Цікавыя рэчы народных умельцаў, якія сабралі работнікі Мінскага абласнога краязнаўчага музея, выстаўлены для агляду наведвальнікаў.

У кожнай з іх — свая гісторыя, свой майстар. Паўтараў няма. Сялянскі рыштунак Нарачанскага краю адрозніваецца ад Капыльскага, Барысаўскі — ад Нясвіжскага.

Наведвальнікі з захапленнем разглядаюць золататкачыя слугі, цікавыя ткацкім умельствам сялянскія вёскі Семякава Капыльскага раёна, дзеліцца думкамі аб ганчарных вырабах іяненцкіх майстроў. Амаль усе раёны Мінскай вобласці

прадстаўлены ў экспазіцыі.

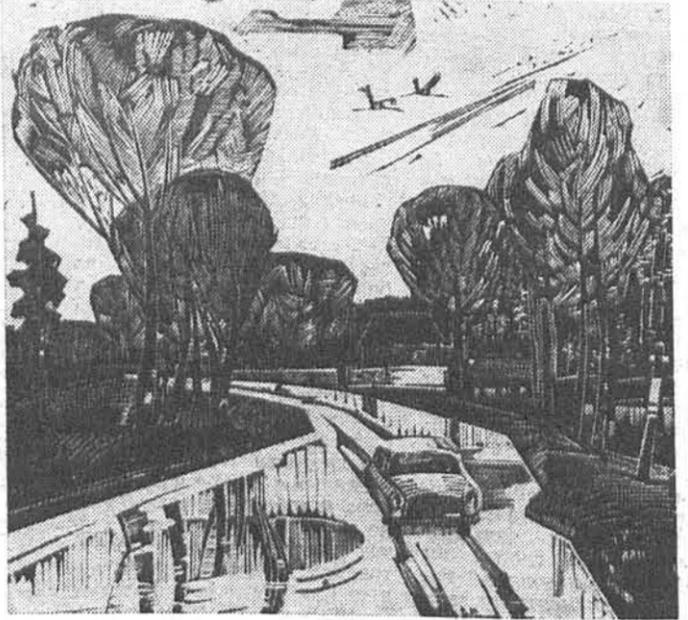
Галоўная мэта выстаўкі — паказаць што не перасыхаюць крыніцы народных талентаў. Жыхарка Маладзечна М. Д. Зінкевіч прынесла ў музей некалькі рэчаў. Найбольшую каштоўнасць уяўляе ручнік у два з паловай метры, які выткала ў 1830-х гадах колішняя прыгонная сялянка з Вялікай Пануты былога Ігуменскага павету Яўгенія Калітаўна Дзярновіч.

Або васьмь лямб адзін ручнік канца XIX стагоддзя Ульяны Андрэеўны Амяльчэн з вёскі Языль Старадарожскага раёна.

У музеі прадстаўлена і зусім нядаўняе ткацтва — поцілкі і абрусы, ручнікі і паясы.

Ёсць лепшыя ўзоры прадукцыі Івянецкай, Слуцкай і Маладзечанскай фабрык, дзе шырока выкарыстоўваюцца нацыянальныя асновы ткацтва, ганчарства. З Івянецкай паступаюць у продаж гаршкі-спарышы, посуд, вазы, са Слуцкай — поцілкі, ручнікі, паясы, пано... З Маладзечанскай — сувеніры з ільну: «Паўлінка», «Несцерка», «Жыня», «Сейбіт» і іншыя.

Г. КАХАНОЎСкі, намеснік дырэктара Мінскага абласнога краязнаўчага музея.

Палескі пейзаж (лінагравіор).

ЖЫВЕ Ў ВЁСЦЫ МАСТАК...

Георгій Іванавіч Колчын па прафесіі слесар. Але яго другою прызначэннем — жывапіс.

Пейзажы роднага краю, партрэты рабочых, калгаснікаў, сельскіх школьнікаў — вось тэма большасці яго твораў.

Мастака-аматара часта можна сустрэць на палях вясною ў час сяўбы, а ўлетку на ўборцы ўраджая. Тут ён піша пейзажы, партрэты знатных людзей калгаснай вёскі.

Цяпер Георгій Іванавіч працуе над новай карцінай «Убор-

ка лёну». А ўперадзе новыя творчыя задумы — напісаць серыю карцін аб сельскіх школьніках, якія дапамагаюць убіраць ураджай.

— Сельскія школьнікі, — гаворыць Георгій Іванавіч, — радуецца сваёй дапытлівасцю і працавітасцю. Ім я прысвячаю цяпер увесь свой вольны час...

У задумах мастака — таксама іншыя новыя работы. Гэта і кампазіцыйны партрэт легендарнага палкаводца Льва Давытара, і партрэты былых парты-

зан — цяпер важнаю калгасных брыгад і ферм, — якія ён рыхтуе на выстаўку ў гонар 30-годдзя Вялікай Перамогі савецкага народа над германскім фашызмам.

...Жыве ў Лепелі сціплы чалавек. Ён заўсёды ў творчым пошуку, заўсёды ў працы. Многія яго работы атрымалі заслужанае прызнанне глядача не толькі на Лепельшчыне, але і на абласных, рэспубліканскіх і ўсесаюзных выстаўках самадзейнага мастацтва.

Ю. ЛЯСНЫ.

ВЕРНІСАЖ ГРАФІКІ

У Магілёве адкрылася абласная выстаўка графікі. У выставачнай зале аддзялення Саюза мастакоў БССР экспануецца звыш 200 твораў, прысвечаных перадавікам прадпрыемстваў, калгасаў і саўгасаў прыдняпроўскага краю.

Серыі лістоў расказваюць аб працоўных буднях хімікаў Магілёўскага камбіната сінтэтычнага валакна імя У. І. Леніна, іншых прамысловых прадпрыемстваў горада.

ПЕРАМОЖЦЫ З «ВЯСЁЛКІ»

Ва Усесаюзным фотаконкурсе, які адбыўся ў горадзе Шостка Сумскай вобласці, паспяхова дэбютавалі члены магілёўскага фотаклуба «Вясёлка».

Работы магіляўчан П. Цішкоўскага «Канец лета», В. Скарабгатава і З. Шгельмана «Па першай лямкі» адзначаны дыпломамі.

ЛЯ ГАЗЕТНАГА КІЁСКА

Дваццаць васьмі кіёск на Парыжанскім праспекце, што ў Мінску. Месца, як кажуць, бойкае. Непадалёку кінаагр «Ракета», побач — магазіны, кафэ, школа. Працуе тут кіёскера Ніна Аляксандраўна Бароўская.

Ля вакенца кіёска ўвесь час пакупнікі. Выбар тавараў вялікі. Многа кніг, розных перыядычных выданняў, маркі, канверты, паштоўкі...

— Як разыходзяцца кнігі нашых рэспубліканскіх выданняў? — пытаюся ў Бароўскай.

Ніна Аляксандраўна ўважліва агледзела вітрыны, палічкі з навінкамі ды кажа:

— Калі кнігі аформлены прыгожа, з густам — іх ахвотна купляюць. Вось паглядзіце. Кіёскер узяла «Рыгоркавы прыгоды» У. Ліпскага. — І змест цікавы для падлеткаў, а не бяруць, хоць попыт на дзіцячую літаратуру ў нас вялікі.

Прычына — у невыразным афармленні. Малюнкі цямляныя, шэрыя. Пагартае пакупнік кніжку і вяртае назад. А цяпер паглядзіце казку «Пшанічны каласок». Узяла пяцсот экзэмпляраў, а застаўся не больш дзесятка. Прыцягваюць увагу чытачоў добрыя малюнкі. Гэта так важна для дзяцей.

— Тое ж самае і з перыядычнымі выданнямі. — Працягваю гаворку Ніна Аляксандраўна. — Доўга не залёжваецца, напрыклад, часопіс «Беларусь». І тут не апошняю ролю адыгрывае афармленне. Яркія, прыгожыя

вкладкі, каларовыя здымкі прыцягваюць увагу пакупніка. Хацелася б, каб рэдакцыя рэспубліканскіх газет большую ўвагу надавала афармленню. І чорна-белы здымак можа быць кантрастным, выразным, а не нейкай невыразнай плямай...

Назіраў за работай гэтага спрактыкаванага кіёскера. Прыемна было слухаць, як умела і тактоўна гутарыць яна з пакупніком, як уважліва праслухоўваюцца да яе парад людзі. Штомесячныя планы тут заўсёды перавыконваюцца.

М. ДУБОУСКІ,
старшы інструктар
упраўлення «Саюз-Арук»
Міністэрства
связі БССР.

ГАВОРАЦЬ: бяды не чакай, яна сама прыйдзе. Так здарылася і са мной. Цяжкая траўма прыкавала мяне да ложка.

Пасля трагічнага выпадку давялося сур'ёзна задумацца, як жыць далей. Спрабаваў запоем чытаць, але не здолеў дзень за днём гартыць кнігі. Стамляцца пачаў.

Прыгадалася гаворка з медсястрой В. Фурманавай, калі яшчэ ляжаў у бальніцы. Яна параіла мне заняцца маляваннем. І вось у 1967 годзе я стаў вучыцца ў Маскоўскім завочным народным інстытуце мастацтваў, які закончыў у 1972 годзе. Тады ўпершыню прыняў удзел у ваеннай выстаўцы. Праз год мае работы экспанаваліся ў вобласці, а пасля на

КОЖНЫ ВЕЧАР прыходзяць сюды аматары мастацкай самадзейнасці. Для іх песня, танцы, сцэна — частка ўласнага жыцця. Зрабіць яго яшчэ больш напоўненым і змястоўным — у планах гурткаў самадзейнасці, кіраўніка народнага тэатра Дома культуры аўтазавода, народнага артыста СССР З. Стомы.

— У якім напрамку працуе ваш Дом культуры, што вы лічыце самым галоўным у сваёй дзейнасці? — пытаюся ў яго дырэктара Я. Стральцова.

— Савецкі рабочы — гэта духоўна багаты чалавек з высокімі эстэтычнымі запатрабаваннямі, — гаворыць Яўген Іванавіч, — зрабіць адпачынак аўтамабілебудаўнікоў цікавым — наша найважнейшая задача. Сярод шматлікіх мерапрыемстваў назаву вечары перадавікоў, на якіх лепшыя людзі прадпрыемства расказваюць аб сваім майстэрстве, наладжваюць дыскусіі. Добрай традыцыяй стала ў нас правядзенне штогод ушанавання рабочых дынастыяў. Змястоўна амяццязьляе сваю дзейнасць клуб будучага воіна «Подзвіг».

МАЙСТРЫ САМАДЗЕЙНАЙ СЦЭНЫ

Тыя, каму належыць служыць у радах Савецкай Арміі, слухаюць лекцыі, гурткі, глядзяць мастацкія і дакументальныя фільмы, робяць экскурсіі па месцах баявой і працоўнай славы, сустракаюцца з ветэранамі. Часта такія сустрэчы з прадстаўнікамі «баявой гвардыі» набываюць характар жывой, непасрэднай гутаркі. Юнакі прагна ловяць кожнае слова. Ці трэба казаць, якое вялікае значэнне мае ўсё гэта для патрыятычнага выхавання нашай моладзі!

— У вас асноўная маса ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці — моладзь. Чым, на вашу думку, яна ўзбагачае сябе, займаючыся гэтай справай?

— Так, моладзь ахвотна наведвае гурткі, народны тэатр. Юнакі і дзяўчаты выступаюць у нашых спектаклях, кан-

цэртных праграмах. Але побач з маладымі ў нас змат займаецца і студэнт старэйшага ўзросту. Самадзейнаму мастацтву імі аддадзены вялікі кавалек жыцця... Што датычыць пытання: «Чым узбагачае сябе моладзь?», то павінен сказаць, што вельмі многім. Удзел у самадзейнасці добра спрыяе ідэйка-палітычнаму і мастацкаму росту. Напрыклад, У. Самуйловіч прыйшоў на сцэну Дома культуры адразу пасля Вялікай Айчыннай вайны. І з таго часу не пакідае яе. Цяпер ён — акцёр народнага тэатра, выступае ў вядучых ролях. У хуткім часе абудзецца прэм'ера спектакля «Сталыя ры» у якім таксама будзе заняты Уладзімір Захаравіч (роля Сартакова).

Заслугоўвае ўвагі дзейнасць народнага ўнівер-

сітэта культуры. Асабліва факультэта музыкі. Тут рабочыя заводу сустракаюцца з папулярнымі выканаўцамі, знаёмяцца з творчасцю савецкіх і замежных кампазітараў. Як правіла, заняткі суправаджаюцца канцэртамі артыстаў Дзяржаўнага Акадэмічнага тэатра оперы і балета БССР, Беларускай Дзяржаўнай філармоніі, а таксама лепшых калектываў мастацкай самадзейнасці.

Выдатныя спевакі і ў нашым калектыве. Вялікай папулярнасцю карыстаецца ў рабочых ансамбль «Журавінка». У яго рэпертуары добра спалучаюцца творы сучаснай эстрады з мясцовым матэрыялам пра нашы заводскія справы. Недахопы выкрываюцца трапным публіцыстычным словам з эстрады.

— Крыніца народных талентаў спраўды невычарпальная. Для многіх удзельнікаў мастацкай самадзейнасці сцэна стала сөөасаблівай сцэжынкай у вялікае, прафесійнае мастацтва, — сказаў у заключэнне дырэктар Дома культуры.

С. ПУЗАЧ,
студэнтка БДУ
імя У. І. Леніна.

УДЗЯЧНАСЦЬ

Усеаюзнай выстаўцы «Слава працы». А раз тры мае карціны паказваюцца на перастанках выстаўках: на сталіцах саюзных рэспублік і гарадах Урала, Сібіры, Далёкага Усходу і ў краінах сацыялістычнай садружнасці.

Час ляціць непрыкметна. Рыхтую новыя работы для персанальнай выстаўкі, якая адкрыецца ў Гомелі.

Мне цяжка што-небудзь сказаць пра сваю творчасць, але ў адным я ўпэўнены: не адарваны ад жыцця. У гэтым мае вялікае ішчасце. А дапамаглі мне застацца ў страі добрых, спагадлівых людзі.

Глыбока ўдзячны свайму першаму педагогу Міхаілу Аляк-

сандравічу Рагінскаму. Гэта ён навучыў мяне палюбіць мастацтва, даў пэўныя веды аб ім. І метадыст Гомельскага абласнога дома народнай творчасці Аляксандр Сяргеевіч Рэп'еўскі, і заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Барыс Фёдаравіч Зінаградскі памаглі мне ў вучобе.

Нямала цяжкасцей даводзіцца пераадоляваць і сёння. Нялёгка знайсці патрэбныя фарбы, пэндзлі, палатно. У нашых магазінах іх проста няма. Зварнуся за дапамогай у Рэспубліканскі савет прафсаюзаў. Мне дапамаглі. Хоцацца шчыра падзякаваць за чуласць і ўвагу сакратару Беларускага прафсаюза Ларысе Мі-

хайлаўне Барабанавай і работнікам Рэспубліканскага дома мастацкай самадзейнасці Алене Іосіфаўне Красічкавай і Святлане Георгіеўне Юрчанка, якія прывезлі гэтыя дарагія для мяне рэчы.

Міхаіл ЗАСІНЕЦ,
Ельскі раён.

Шматлікія вязаныя і ручным шаліні, рукавіцы, світэры, поцілкі розных узораў вырабляе народная ўмеліца Марыя Мікалаеўна Доказва. Яны карыстаюцца павышаным попытам у пакупнікоў. М. Доказва — неаднаразова ўдзельніца гарадскіх і рэспубліканскіх выставак. Сваю прадукцыю яна пастаўляе на фабрыку мастацкіх вырабаў.

На здымку — М. М. Доказва.
Фота Р. АЛЫМАВА.

БІЯГРАФІЯ ПЕСНІ

ОЙ, БЯРОЗЫ ДЫ СОСНЫ...

Шмат ёсць добрых песень, якія крапаюць душу і якіх хочацца спяваць. Іх ахвотна выконваюць і прафесіянальныя калектывы, і артысты-аматары. І пляюць ва бяспрыемным сталом, сярод блізкіх і сяброў. Такай стала ў нашай краіне, ды і за рубяжом, «Лясная песня» — музыка Уладзіміра Алоўнікава на словы Адама Русака. Яна нязменная ўпрыгожвае ўсе канцэрты самадзейных харавых калектываў, ахвотна спяваюць яе дуэты, квартэты. Добрая, хвалоўная песня.

Цікава было б прачытаць на старонках газеты «Літаратура і мастацтва» гісторыю яе напісання.

Марыя ГРЭСЬ,
рэжысёр народнага агітэатра «Полымя»
Стаўбцоўскага раённага дома культуры.

Выконваем просьбу чытачкі. Прадастаўляем слова паэту, заслужанаму дзеячу культуры БССР Адаму Русаку.

Вайна... Якое маленькае слова, а якое яно горкае, атрутнае. Ад аднаго ўспаміну аб вайне робіцца цяжка на душы. Чалавек нараджаецца на свет дзеля таго, каб жыць, тварыць, працаваць, рабіць усё добрае людзям. А прыходзіць вайна і ўсё гіне...

Трыццаць гадоў мінула з таго часу, калі слаўная Чырвоная Армія

прагнала фашыстаў з роднай беларускай зямлі. За гэты час вырасла новае маладое пакаленне, якое пра вайну ведае толькі з кніжак, ды з расказаў нашых бацькоў і дзядоў-воінаў. Напамінаюць новаму пакаленню пра вайну яшчэ і помнікі, якія стаяць на магілах воінаў-героў. Сярод іх было нямала юных добраахвотнікаў, піянераў і

камсамольцаў. Подзвігі іх жывуць у памяці народнай, увекавечаны ў творах-пісьменніцка, скульптураў, мастакоў, у песнях кампазітараў і паэтаў.

Быў вясенні цёплы дзень. Сонца ласкава святліла на нашу параненую зямлю. У гэты прыветны час я ехаў дадому, да сваёй хаты. Поезд спыніўся на Мінскім вакзале. Горада не пазнаць, на вуліцах стаяць толькі абгарэлыя каробкі дамоў. На вакзале многа савецкіх салдат. Яны вяртаюцца з франтоў у родныя мясціны. І Беларускае радыё з вакзальнага рупара заспявала ім песню: «Бывайце здаровы, жывіце багата, а мы ад'язджаем дадому, да хат».

Даехаў я да станцыі Негарэлае (і хоць яна называецца «Негарэлае», але згарэла ў вайну). Злез з поезда і пехатой пяцьдзесят кіламетраў — да бацькоў. Паабалал дарогляжца разбітыя танкі і гарматы. Падыходжу

да вёскі Астравок. Але дзе ж яна? Адно, тырцаць коміны ад спаленых хат, сям-там корпаюцца на пажарышчы жанчыны. Невялікі пагорачак і на слупку напісана: «Тут пахаваны 74 жыхары з вёскі Астравок». У каго б папытацца, што ж тут сталася?

— Усіх людзей, хто быў у хатах, разам з дзецьмі і старымі, немцы загналі ў гумно і спалілі, — расказвае мне, плачучы, вясковая кабетка. — Асталіся жывымі толькі тыя, што былі ў лесе з партызанамі...

Прыходжу да сяла Пясочнае. У скверы дзесяць магіл...

Недалёчка ад Пясочнага стаіць невялічкі пасёлак Малінаўка. Там — бацькава хата. Пакулі прыйшоў у Малінаўку, ужо звечарэла. А якая тут цішыня! У вокнах не відаць святла, мабыць, усе ўжо спяць. Сеў я ў садку, пасля падышоў, пастукаў у акно. І пачуў голас бацькі.

— Хто там?
— Я! Адам!..

...У бацькавай хаце быў партызанскі шпіталь, маці дглядала параненых, абмывала, варыла ім есці; бацька наладжваў зброю. Аднаго разу прыносяць партызаны ў хату газету і чытаюць мой верш «Маці бяздомная». Маці папрасіла, каб далі ёй гэтую газету.

— Не, цётка, не можам, трэба каб прачыталі ўсе партызаны.

— А дзе ж мой Адамка, скажыце мне?

— У Маскве, — адказалі партызаны.

Пахадзіў я па родным сасновым ды бярозавым лесе, паглядзеў партызанскія зямляны. Многа чаго расказалі суседзі маёй Малінаўкі... Уззяў я лісток паперы, аловак, сеў у лесе пад кучараваю бярозай, і самі словы пачалі класціся ў радкі:

Ой, бярозы ды сосны —
Партызанскія сёстры,
Ой, шумлівы ты, лес малады!
Толькі сэрцам пачую
Тваю песню лясную,
Ды успомню былыя гады.

Пагасцяваў дома і паехаў у Мінск на сваю боту.

Пасля вайны я іграў у сімфанічным аркестры Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Шчаслівы выпадак: сустрэўся на вуліцы з Уладзімірам Алоўнікавым.

— Можна знойдзецца ў цябе што-небудзь на песню? — запытаў Уладзімір Уладзіміравіч. — Хацелася б што-небудзь пра лясных воінаў-партызан.

— А чаму ж няма, — ёсць, — адказаў я.

Гвардыі капітан артылерыі Уладзімір Алоўнікаў прайшоў вайну ад Волгі да Вені. Ён глыбока адчуў душою музыканта салдацкую, партызанскую быль у маім вершы. Словы з музыкай зліліся так, што як бы пісаў гэты твор адзін аўтар.

Песня разляцелася па многіх краінах свету. Нашаму Беларускаму радыё прыйшла пласцінка з Канады. Песню спявалі на беларускай мове нашы землякі, што жывуць там.

ЁСЦЬ у нашым Гомельскім абласным краязнаўчым музеі прысвечаны куток, які прысвечаны дружбе і супрацоўніцтву з Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікай. Шматлікія экспанаты, выстаўлены ў ім, карыстаюцца павышанай цікавасцю ў наведвальнікаў.

За апошнія гады значна ўмацаваліся і пашырыліся сувязі паміж працоўнымі Гомельскай і Паўднёва-Чэшскай абласцей. Яны падтрыманы з калгасамі і сельгасгаспадарчымі кааператывамі, заводамі, устаноўамі культуры, маладзёжнымі арганізацыямі.

Наша дружба мае даўнія градыцы. Экскурсавод музея абавязкова нагадае наведвальнікам, што ў 1943 годзе на тэрыторыі Гомельскай вобласці ў Ельскім раёне капітан Ян Налепка разам са сваімі байцамі-аднадумцамі перайшоў на бок партызан, што ён адзін з першых замежных грамадзян, якія ўдасцелі звання Героя Савецкага Саюза... Споўнілася пяць гадоў, як у нашай дружалюбнай Паўднёва-Чэшскай вобласці ў горадзе-пабраціме Чэске-Будзевіцы была арганізавана першая сельгасгаспадарчая выстаўка «Зямля-карміцелька». Яна адлюстроўвае лепшыя дасягненні сельскіх працоўнікаў сацыялістычнай Чэхаславакіі.

Як на вялікае свята з'яўджаюцца ў Чэске-Будзевіцы прадстаўнікі нашай краіны, ГДР, НРБ, ВНР на «Зямлякарміцельку». Кожны раз яе наведваюць звыш 500 000 чалавек. Тут яны затрымліваюцца на ўвесь дзень: тэрыторыя выстаўкі (былы парк) займае 25 гектараў і, натуральна, цяжка адразу ўбачыць усё — жыхароў сажанкі, экспазіцыі павільёнаў аховы прыроды, палювічнай гаспадаркі, разнастайную тэхніку, у тым ліку і самалёты, аглядзец кароўнікі і свінарнікі, дасевы савецкай пшаніцы «Міронаўская-808», наведваць магазіны, паслухаць папулярных музыкантаў і спевакоў у летнім амфітэатры...

Асаблівай папулярнасцю карыстаецца павільён «Дружба». Перад яго ўваходам развіваюцца дзяржаў-

ныя сцягі краіны — удзельніц СЭУ. Шматкаляровыя ручнікі з Гомельшчыны выклікалі агульнае пытанне: дзе гэта можна набыць? Многія ўпершыню ўбачылі чырвоную грушу, якую прывезлі з калгаса «Перамога» Гомельскага раёна. Спачатку з недаверам аднесліся да нашага сцягдзяжніцтва, што яна — на-

Цудоўныя машыны!» Былі і такія: «Сваім жыццём абавязан Савецкаму Саюзу. Савецкай Арміі, якая вызваліла мяне з пекла канцлагера. Без Савецкага Саюза нам непаважана!» «СССР—ЧССР—дружба» і т. п.

Ніякжа было адчуць прыўзняты настрой хлебаробаў Паўднёвай Чэхіі — яны

групу ўваходзілі людзі, якія маюць багаты вытворчы вопыт — гэта галоўны інжынер на ўкараненні новай тэхнікі абласнога аб'яднання «Сельгастэхніка» Д. Якоў і загадчык аддзела Інстытута механікі метала-паўмерных сістэм Я. Кароль. У час наведвання калгасаў і саўгасаў Чэхаславакіі яны дзяліліся

ДЭВІЗ: ДРУЖБА І СУПРАЦОЎНІЦТВА

туральная. Давялося даць паспытаць. Але тут было выказана яшчэ большае здзіўленне — груша і знутры «чэрвена»...

З вялікай цікавасцю ў 1973 годзе пазнаёміліся з экспазіцыяй савецкага павільёна Прэзідэнт ЧССР Л. Свобода, Старшыня ўрада ЧССР Л. Штроўгал і іншыя партыйныя і дзяржаўныя дзеячы брацкай краіны. Яны з задавальненнем адзначылі поспехі Савецкага Саюза ў будаўніцтве камунізму, павышэнне дабрабыту працоўных СССР, а таксама высокую эфектыўнасць і аднаведнасць экспанатаў тэме выстаўкі. Жаданым гасцім былі ўручаны на памяць беларускія ручнікі — вырабы майстрав з Неглюбі.

Сярод іншых экспанатаў 1973 года — выраб нашага ардэнаносца «Гомельмаша» — сіласаўборачны камбайн «КС-2,6», удасцелены медалём «Залаты колас». Дарэчы, па просьбе Паўднёва-Чэшскага абкома партыі гэты камбайн быў пакінуты ў Чэске-Будзевіцы і зараз знаходзіцца ў Інстытуце сельскай гаспадаркі горада.

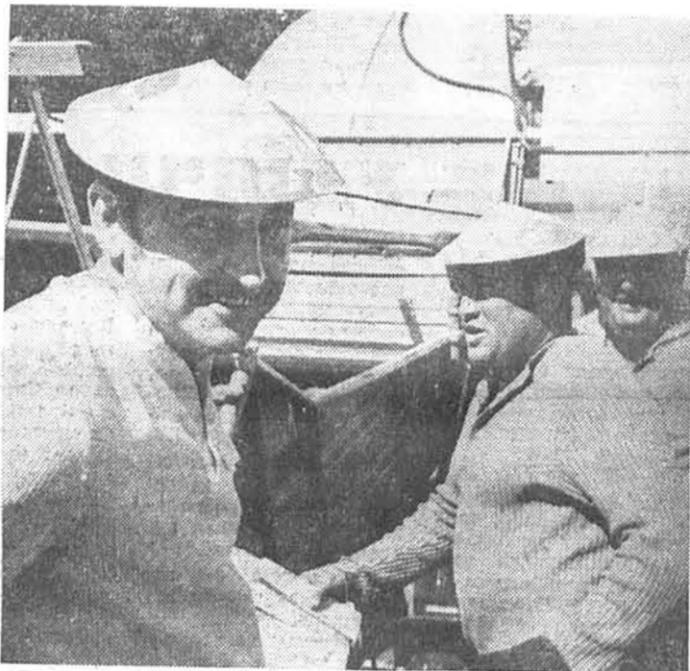
У 1974 годзе тысячы працоўнікаў сацыялістычнай Чэхаславакіі наведвалі савецкі павільён, з горадскай выказвалі сваю прыналежнасць да вялікай садружнасці міру і сацыялізму. Аб гэтым сведчаць і шматлікія запісы ў кнізе водгукі. Часта пісалі па-руску: «Даўно працую на савецкіх камбайнах. Дзякуй!

сабралі ў 1973 годзе нябачны за ўсю гісторыю Чэхаславакіі ўраджай — да 50 цэнтнераў зернавых з гектара. У сувязі з гэтым у нашай кнізе водгукі было такое тлумачэнне: «Нашым высокім ураджаем мы абавязаны ўгнаеннай глебе, магутным машынам, сярод якіх шмат савецкіх, і высокаэфектыўным савецкім гатушкам збожжавых культур».

У мінулым годзе ў нашу

вопытан, пераймалі для сябе ўсё новае, перадавое. Напрыклад, Д. Якоў — аўтар арыгінальнага разгрузчыка сямнажыя вёжы. Яго канструкцыя цалкам механізаваная. Гэтым цікавіліся чэхі. А мы, у сваю чаргу, наведвалі адкормачны саўгас «Гігант» на 52 тысячы галоў.

Сярод нашых экспанатаў увагу наведвальнікаў прыцягвала ўстаноўка «А-67-М», прызначаная для напасення

НА ЗДЫМКУ — чэшскія механізатары знаёмяцца з сіласаўборачным камбайнам «Віхор» вытворчасці завода «Гомсельмаш».

паўмерных пакрыццяў на металы. Дэманстравалася яна ў дзеліні і была ацэнена належным чынам.

Вялікая ў чэхі павага да ўсяго савецкага.

Як музейны работнік я не мог не скарыстаць выпадкі, каб паладзіць дзелавыя кантакты са сваімі чэшскімі калегамі. Сумеснымі намаганнямі мы падрыхтавалі дагавор аб супрацоўніцтве паміж Гомельскім і Паўднёва-Чэшскім абласнымі музеямі. У кастрычніку мінулага года чэхі пабывалі на выстаўцы «Знаёмцеся: Гомельская вобласць», прысвечанай месцінцу чэхаславацка-савецкай дружбы. А ў маі гэтага года ў выставачнай зале новага будынка музея гісторыі рэвалюцыйнага руху будучы вывешаны карціны нашых землякоў. Адкрыццё гэтага музея і выстаўкі прыўрачана да 30-годдзя вызвалення Чэхаславакіі Савецкай Арміяй.

У чэрвені мы чакаем нашых калег да нас, у Гомель. Яны пазнаёмяцца з работай музея вобласці і арганізацыяй мерапрыемстваў на патрыятычнаму выхаванню працоўных. У 1976 годзе ў Гомельскім музеі будзе дастаўлена калекцыя карцін чэшскіх мастакоў. Такія бліжэйшыя планы.

Шырацца і мацнеюць братнія сувязі паміж савецкім і чэхаславацкім народамі. Многія раёны Гомельшчыны сябруюць і слаборнічаюць з Паўднёва-Чэшскімі, супрацоўнічаюць абласныя тэатры і музеі. Бо дружба і супрацоўніцтва — галоўны наш дэвіз!

І. КАПОЦЯ,
дырэктар Гомельскага абласнога краязнаўчага музея.

ПЕРШАЕ Ў КРАІНЕ

Двухпавярховы будынак у маёкоўскім парку культуры і адпачынку «Сакольнікі»... Тут адкрылася першая ў краіне бібліятэка «Літаратура народаў СССР» — філіял Цэнтральнай публічнай бібліятэкі імя М. А. Някрасава.

Універсальны кніжны фонд налічвае звыш ста тысяч экзэмпляраў кніг, часопісаў, нотна-музычнай літаратуры на тэмах дзесяці мовах народаў Савецкага Саюза.

У падкрэслена нацыянальным стылі аформлен раздзел «Бе-

ларуская ССР». Тут чытач знайдзе сотні назваў кніг класікаў і сучасных пісьменнікаў Беларусі, а таксама падшыўкі газет «Звязда», «Советская Белоруссия», каллекцыі часопісаў «Коммунист Белоруссии», «Неман», «Полымя», «Маладосць», «Беларусь», «Вожык» і іншых рэспубліканскіх грамадска-палітычных, літаратурна-мастацкіх, навукова-папулярных выданняў за апошнія гады.

У бібліятэцы праводзяцца вечары і кніжна-ілюстрацыйныя выстаўкі, прысвечаныя знамянальным датам у жыцці літаратуры народаў СССР, творчыя сустрэчы з пісьменнікамі братніх рэспублік.

А. КАСЯНКОУ.
Масква.

З МАГІЛЁВА Ў ГАБРАВА

Добра вядомы ў нашай рэспубліцы лаўрэат Усесаюзнага фестывалю народны ансамбль танца Палаца культуры Магілёўскага завода штучнага валакна. На ўрачыстым пасяджэнні, прысвечаным 50-годдзю ўтварэння СССР, самадзейныя артысты прымалі ўдзел у канцэрце майстроў мастацтваў Балгарыі, які адбыўся ў Сафіі.

У канцы мінулага года народны ансамбль танца зноў наведваў гэту краіну. Ён прымалі ўдзел у месцінцкім балгарска-савецкай дружбы, які быў прысвечаны 30-годдзю сацыялістычнай рэвалюцыі ў Бал-

гарыі. Артысты выступалі перад жыхарамі горада-пабраціма Магілёва — Габрава, у гарадах і вёсках Габраўскай акругі. За паўтара тыдня заводскія танцоры далі сем канцэртаў, удзельнічалі ў маладзёжнымі балі, які арганізаваў акруговы камітэт Дэмітроўскага Камуністычнага Саюза моладзі Балгарыі. Удзельнікі народнага калектыву былі прыняты ў Габраўскім акруговым камітэце Балгарскай камуністычнай партыі, дзе ім былі ўручаны сувеніры, альбомы з фотаздымкамі.

М. НОЖНІКАУ.

УРОКІ КАМПАЗИТАРА ЛУЧАНКА

У пераможца шматлікіх усесяюзных і міжнародных конкурсаў песні, лаўрэата прэміі Ленінскага камсамола, заслужанага дзеяча мастацтваў БССР кампазітара Ігара Лучанка ёсць яшчэ адно, вельмі дарагое для яго званне — званне Ганаровага члена савета музея У. І. Леніна Мар'інагорскай сярэдняй школы № 3 — аднаго са старэйшых школьных Ленінскіх музеяў Беларусі.

Моцная шматгадовая дружба звязвае хлопчыкаў і дзяўчынак нашай школы з любімым кампазітарам. Часта ён прыязджае ў Мар'іну Горку з творчымі справаздачамі. Прыязджае адзін і разам з выканаўцамі сваіх песень.

Кожны яго прыезд у школу — заўсёды свята. Дзеці звяртаюцца да Ігара Міхайлавіча з пытаннямі, паказваючы свае вершы, даяраюць тайны. Яго ўрокі — а гэта самае галоўнае — урокі патрыятызму і інтэрнацыяналізму.

Дзе б ні быў Ігар Лучанок, ён заўсёды памятае і пра нас. Нядаўна ён вярнуўся з Францыі, дзе наведваў музей У. І.

Леніна на вуліцы Мары-Роз, прыезд цікавыя матэрыялы для нашага школьнага музея.

Мы, мар'інагорцы, любім кампазітара не толькі за яго цудоўныя песні. Мы любім яго за дабрату, за яго шчодрае сэрца, за вялікую любоў да людзей, да моладзі.

Дзесяткі пісем даслалі рабаты свайму настаўніку. І ў іх радкі, што ідуць ад сэрца: «Ганарымся Вашымі песнямі...», «Чакаем Вас, дарагі Ігар Міхайлавіч, у новым годзе...», «Сустрэчы з Вамі прыносяць нам радасць...»

В. АРЛОУ,
настаўнік, кіраўнік савета музея У. І. Леніна Мар'інагорскай сярэдняй школы № 3.

КОНКУРС СЦЭНАРЫСТАЎ ПРАДОЎЖАН

Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў БССР па кінематографіі сумесна з саюзам кінематографістаў рэспублікі праводзяць адкрыты конкурс на лепшы сцэнарый мастацкага фільма аб сучаснасці.

Час падачы матэрыялаў на конкурс скончыўся, аднак многія пісьменнікі, журналісты і іншыя аўтары, якія працуюць над конкурснымі сцэнарыямі, не паспелі завяршыць іх да ўказанага тэрміна. Улічваючы вялікую колькасць наступіўшых у сцэнарна-рэдакцыйную калегію аўтарскіх запытаў, прынята рашэнне прадоўжыць конкурс да 1 мая гэтага года.

Ён ставіць на мэце стварэнне высокамастацкіх твораў аб нашым сучасніку — актыўным будаўніку камуністычнага грамадства, яго гераічнай працы, высокай маральнай прыгажосці і духоўным багацці.

На конкурс прымаюцца сцэнарыі паўнаметражных мастацкіх фільмаў любога жанру, створаныя пісьменнікамі, кінадраматургамі, журналістамі, а таксама аўтарамі, якія не з'яўляюцца членамі творчых саюзаў.

За лепшыя кінасцэнарыі ўстаноўлена восем грашовых прэмій — ад 600 да 2200 рублёў.

Рукапісы трэба накіроўваць заказным пісьмом пад дэвізам у адрас аргкамітэта: г. Мінск, Ленінскі праспект, 98, кінастудыя «Беларусьфільм» (з паметкай «На конкурс»).

БЕЛТА.

Аскар Абрамавіч ГАНТМАН

13 студзеня 1975 г. памёр Аскар Абрамавіч ГАНТМАН, член КПСС, добрасумленны працаўнік тэатральнага мастацтва рэспублікі.

А. А. Гантман нарадзіўся 1908 г. у Чэрвені на Міншчыне ў сям'і рамесніка. Свой працоўны шлях у мастацтве ён пачаў у якасці камсамольскага работніка Вялікага тэатра Саюза ССР. Пасля службы ў Чырвонай Арміі атрымаў у Маскве вышэйшую тэатральную адукацыю. З 1937 г. А. А. Гантман з'яўляўся дырэктарам Беларускага тэатра оперы і балета, а ў час Вялікай Айчыннай вайны ўзначальвае шэраг творчых устаноў у Маскве, Яраслаўлі, Куйбышаве і іншых гарадах краіны.

З 1950 г. і да выхаду на пенсію ў 1961 г. жыццё і праца А. А. Гантмана непарывна звязаны з Дзяржаўным рускім драматычным тэатрам БССР, дзе ён спачатку працаваў намеснікам дырэктара, а затым амаль дзесяць гадоў узначальваў тэатр. Ужо знаходзячыся на пенсіі, ён да апошніх дзён жыцця не парываў сувязей з мастацтвам рэспублікі.

Настояная працоўная дзейнасць А. А. Гантмана адзначаюць высокімі ўзнагародамі — двума ордэнамі «Знак пашаны» і медалямі.

Светлая памяць аб умелым і спрыякаваным арганізатары тэатральнай справы, прынцыповым і чулым таварышу, добрым чалавеку А. А. Гантману надоўга захаваецца ў нашых сэрцах.

Група таварышаў.

Міністэрства культуры БССР з глыбокім жалем падалае аб смерці аднаго са старэйшых работнікаў тэатральнага мастацтва рэспублікі Аскара Абрамавіча ГАНТМАНА і выказвае спачуванне родным і блізім нябожчыка.

СПАТКАННЕ З ЮНАЦТВАМ БАЦЬКОЎ

У дні школьнай канікулы група старшакласнікаў 73-й сярэдняй школы г. Мінска, іх настаўніца, былая партызанская разведчыца М. П. Васільева пабылі ў сваёй сяброў — вучняў 227-й маскоўскай школы.

На сустрэчу да вучняў прыйшлі вэтэраны 105-га швардзёўскага авіяцыйнага палка — лётчыкі, якія зрабілі ў гады вайны больш чым 150 баявых вылетаў у партызанскія лясы Беларусі, — А. Л. Блох, А. Д. Татарніка, І. А. Анікін. Сярод іх быў і Н. І. Жукаў — першы лётчык, які пасадзіў самалёт на тэрыторыі, кантралюемай партызанамі, і даставіў з Вялікай зямлі боепрыпасы, зброю і прадукты харчавання.

Госці з Мінска сустрэліся ў рэдакцыі газеты «Правда» з яе рэдактарам М. В. Зямліным, пабылі ў былога начальніка Цэнтральнага штаба партызанскага руху П. К. Панамарэні, былі прыняты ў Савецкім камітэце вэтэранаў вайны.

Гэтай сустрэчай мінскія і маскоўскія школьнікі адзначылі 10-гадовы юбілей сваёй дружбы. За гэты час яны правялі дзесяткі сумесных паходаў на партызанскія сцяжак, сабралі для сваіх музеяў бялоў славяцкія матэрыялы, не раз аказвалі адзін аднаму бескарысліваю сяброўскую дапамогу.

БЕЛТА.

ПАРЫВІСТЫ вецер гуляе па вуліцы, ступае ў вокны Бярэзінскай дзіцячай бібліятэкі. Там, на двары, пенагадзь. А тут, у гасцінным Чытай-горадзе, цёпла, утульна. Малыніча, з густам аформлены кніжны выстаўкі, шмат тэматычных палічак. Багата бібліятэка мастацкай, пазнаваўчай літаратурай. І гаспадыня гэтых кніжных скарбаў — Яніна Адамаўна Булойчык — прыветная і ўвітаная. Яна хутка расстаўляе на шматлікіх стэлажах ужо апрацаваную новую і здадзеную за мінулы дзень літаратуру, расказвае пра сваю працу, клопаты.

Прыйшла я сюды ў 1956 годзе. Тады мы размяшчаліся ў старым невялікім доміку. У кніжным фондзе налічвалася ўсяго сем тысяч экзэмпляраў кніг ды каля чатырохсот чытачоў, а зараз маем добрае памяшканне, больш як 30 тысяч кніжак і 1700 чытачоў. У асноўным гэта вучні, ёсць і дашкольнікі. Карыстаюцца паслугамі бібліятэкі настаўнікі, піянерважаты, выхавальні, бацькі. Мы прапануем для іх спецыяльную літаратуру, метадычныя дапаможнікі.

Каб з поспехам рабіць гэтую справу, абавязкова трэба ведаць сваё чытачоў, іх інтарэсы, запатрабаванні, узроставыя і індывідуальныя асаблівасці, валодаць метадыкай кіравання чытаннем, мець добра ўкамплектаваны кніжны фонд, любіць кнігу. І хоць мы не ствараем матэрыяльных каштоўнасцей, але праца наша важная, патрэбная — у гэтым я ўпэўнена.

У пастанове ЦК КПСС «Аб павышэнні ролі бібліятэк у камуністычным выхаванні працоўных і навукова-тэхнічным прагрэсе» гаворыцца, што дзіцячыя бібліятэкі павінны аказваць дзейную дапамогу школе ў выхаванні ў падрастаючага пакалення высокіх прынцыпаў камуністычнай маралі, любові да Радзімы, да працы, імкненне да ведаў.

Загадчыца раённай дзіцячай бібліятэкі Я. А. Булойчык добра ўведала, якая вялікая адказнасць кладзецца на ўсіх бібліятэчных работнікаў і на яе асабіста за арганізацыю, узровень і змест работы з юнымі чытачамі.

— Прапаганда літаратуры аб рэвалюцыйных, баявых і працоўных традыцыях савецкага народа — важнейшы напрамак ідэйна-выхаваўчай работы нашай бібліятэкі, — гаворыць Яніна Адамаўна.

Жыццё Уладзіміра Ільіча Леніна, жыццё камуністаў — узорны прыклад для падрастаючага пакалення, таму прапаганда кніг пра вялікага правадыра, пра выдатных дзеячаў КПСС і Савецкай

станься ўважліва, калі ў краіне столькі важных спраў».

Праведзены цыкл чытанняў і гутарак на тэмы: «Партыйныя планы вядуць да новых поспехаў», «Эканамічныя веды — кожнаму школьніку», «Кавалеры ордэна Леніна — жыхары Бярэзіншчыны», «Нашы землякі — Героі Савецкага Саюза» і інш.

Шырока адзначала бібліятэка 50-годдзе з дня прысваення піянерскай арганізацыі і

ГАСПАДЫНЯ НЕАЦЭННЫХ СКАРБАЎ

дзяржавы ўдзяляецца тут вялікая ўвага.

Заўсёды людна ля кніжнай выстаўкі «Жыццё і дзейнасць У. І. Леніна». Юным чытачам патрэбна ведаць усё пра любімага Ільіча, тое, якім ён быў у дзяцінстве, як вучыўся, якія кнігі любіў чытаць, як Ленін стаў рэвалюцыянерам, як працаваў у падполлі, як арганізоўваў падрыхтоўку да рэвалюцыі.

Уважліва прагледзеўшы раздзелы выстаўкі, кожны школьнік сам можа выбраць патрэбную кнігу. Але, каб старонкі жыцця і дзейнасці правадыра былі раскрыты больш поўна, каб была захавана паслядоўнасць у вывучэнні біяграфіі У. І. Леніна, ля кніжнай выстаўкі сістэматычна праводзяцца калектыўныя і індывідуальныя гутаркі, агляды літаратуры, даюцца кансультацыі, як працаваць з творами У. І. Леніна, даступнымі разуменню падлеткаў.

Галоўнай у рабоце бібліятэкі тэмай з'яўляецца — «Прапаганда рашэнняў XXIV з'езда КПСС». Для гэтага арганізаваны кніжныя выстаўкі, адкрыты тэматычныя палічкі, аформлены плакаты «Айчыну ад краю да краю сваёй мы ўпрыгожым працай», «Сёння ў планах — заўтра ў жыцці», «Бярэзіншчына ў 9-й пяцігодцы», «Не за-

камсамолу імя У. І. Леніна, 30-годдзе з дня вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў».

З мэтай актывізацыі работы на прыцягненню вучняў да сістэматычнага чытання бібліятэка сумесна з райкомам камсамолу і Домам піянераў аб'явіла агляд-конкурс «Любіце кнігу, як любіў яе вялікі Ленін». У конкурсе ўдзельнічалі ўсе піянерскія атрады горада.

Бярэзінцы любяць сваю бібліятэку, таму ахвотна ідуць сюды. Перад юнымі чытачамі выступаюць вэтэраны Вялікай Айчыннай вайны, працы, мясцовыя пісьменнікі і паэты, перадавікі вытворчасці. На вечары, які называюцца — «Бярэзіншчына — мой гераічны, слаўны край», з успамінамі пра мужнасць камуністаў, камсамольцаў і піянераў у гады вайны з юнымі чытачамі падзяліліся былы сакратар падпольнага райкома партыі К. А. Баранаў, партызанскія разведчыкі Н. П. Дайнека, М. П. Сакалоў і многія іншыя.

...Група дзяўчынак-чацвёртакласніц акружыла Яніну Адамаўну. Па іх узбуджаных тварах можна было заўважыць, што яны атрымалі важнае заданне. Так і ёсць. Ім патрэбен матэрыял пра К. Маркса і Ф. Энгельса. Загадчыца парэкамендала ар-

тыкулы з «Дзіцячай энцыклапедыі», двухтомніка «Што такое? Хто такі?», урыўкі са зборніка «Апавяданні пра Маркса і Энгельса», карэспандэнцыі з перыядычнага друку. А потым Яніна Адамаўна растлумачыла дзяўчынкам, як знаходзіць патрэбнае ў энцыклапедычных выданнях, як карыстацца даведнікамі, бібліяграфічнымі ўказальнікамі, пазнаеміла з сістэматычным каталогам. Пасля даўшы невялікае практычнае заданне, правярыла, ці зразумелі яе дзеці. Запрашала прыходзіць на заняткі па культуры чытання, на масавыя мерапрыемствы.

Тым дзецям, што прыйшлі проста пачытаць, таксама была ўдзелена належная ўвага. З васьмікласніцай Таняй В. Яніна Адамаўна пагутарыла пра пісьменніка Аляксандра Грына. Некалькі дзяўчынак прачыталі яго «Чырвоныя ветразі». Твор вельмі ўсхваляваў Таню. І ёй захацелася больш даведацца пра жыццё і творчасць гэтага пісьменніка. Цяпер Таня па рэкамендацыі Яніны Адамаўны з захапленнем чытала кнігу пра А. Грына «Чараўнік з Гельгю» Л. Барысава.

Па-майстэрску, з любоўю да сваёй справы працуюць у Бярэзінскім Чытай-горадзе і загадчыца чытальнай залы Лідзія Герасімаўна Кушнер, і бібліятэкар Галіна Аляксееўна Няхай. Любоў да бібліятэчнай справы і шматгадовы вопыт перадала ім Я. А. Булойчык.

Сістэматычна аказваецца метадычная і практычная дапамога сельскім і школьным бібліятэкам Бярэзінскага раёна. Выязныя семінары, практыкумы далі свой плён. Добра абслугоўваюць школьнікаў літаратурай Дзмітравіцкая, Арэшкавіцкая, Каменаборская, Лагаўская сельскія, Жураўская школьныя бібліятэкі. На базе Паплаўскай і Пагосцкай сельскіх бібліятэк адкрыты школы перадавога вопыту па рабоце з дзецьмі і падлеткамі.

Бярэзінскай дзіцячай бібліятэцы пездарма прысвоена званне — «Бібліятэка выдатнай работы». Яна заслужыла яго сваёй працай.

Я. КЕРУЛЬ,
загадчык аддзела Мінскай абласной дзіцячай бібліятэкі імя Я. Маўра.

ХРОНІКА КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ

НА МАРШРУЦЕ УДАРНАЙ БУДОУЛІ

Народны аркестр народных інструментаў Магілёўскага гарадскога дома культуры вярнуўся з гастрольнай паездкі на ўдарную камсамольскую будоўлю — Чарапавецкі металургічны завод.

Канцэрты, якія адбыліся ў Чарапаўцы і Волагдзе, прайш-

лі з вялікім поспехам. Цёпла прымалі металургі народныя беларускія мелодыі — «Рэчанька», «Перапёлка» і іншыя.

ПЯТЫ ЗАВОДСКІ...

На Мінскім аўтазаводзе пад дэвізам «Табе, Радзіма, наша ўдарная праца!» прайшоў заводскі фестываль аматарскіх кінафільмаў. Ён быў прысвечан 50-годдзю беларускага кіно. Дваццаць восем фільмаў,

створаных кінастудыямі цэхаў, інтэрнатаў, асобнымі кінааматарамі, аспрэчвалі першыя ступені ў гэтым своеасаблівым спаборніцтве.

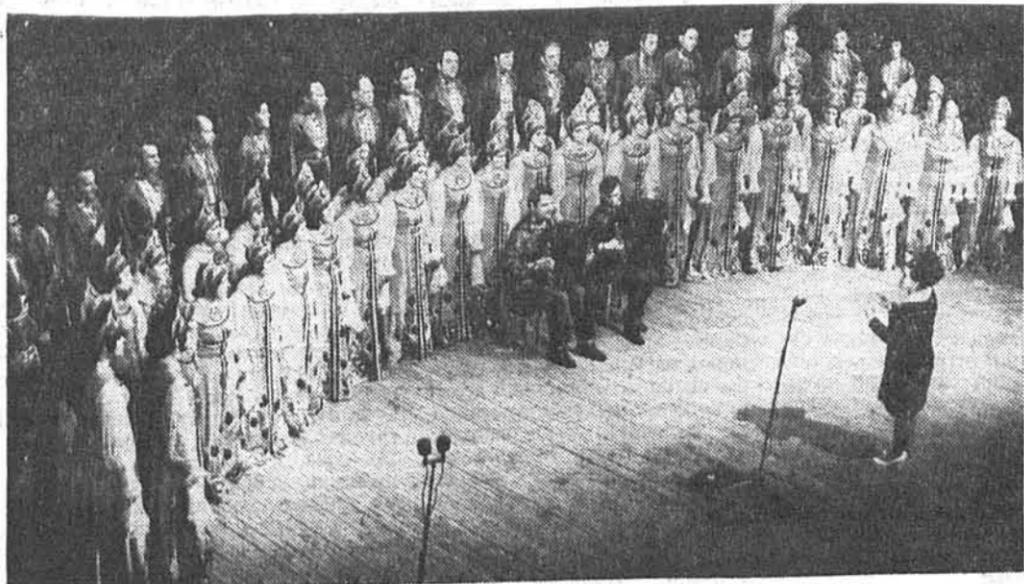
Галоўнай прыз фестывалю журы аднадушна прысудзіла студый «Мазфільм» за серыю стужак, прысвечаных самаадданай працы мінскага аўтамабільнабудавніцкай у дзевятай пяцігодцы.

ЛЕПШЫЯ З ЛЕПШЫХ

У Брэсце закончыўся абласны агляд сельскіх агітацыйна-

мастацкіх брыгад. У ім сапернічалі вясемнаццаць лепшых калектываў — пераможцы раённых аглядаў.

Журы высока ацаніла праграмы і выканаўчае майстэрства самадзейных артыстаў Распяцкага і Альшанскага сельскіх дамоў культуры Камянецкага і Столінскага раёнаў. Гэтыя дзве агітбрыгады будуць прадстаўляць Брэсцкую вобласць на рэспубліканскім аглядзе.

Паспяхова выступаў нядаўна ў канцэртах рэспубліканскага агляду самадзейных калектываў народны ансамбль песні і танца Лідскай музэювай фабрыкі, у складзе якога звыш ста рабочых і служачых.

На гэтым здымку вы бачыце выступленне хору.

Фота А. ПЕРАХОДА. (БЕЛТА).

АДНОЯЧЫ выпала мне быць сведкам такой сцэны. У гастрономе да прадаўшчыцы аддзела, дзе гандлююць гарэлкай і віном, падышоў сярэдніх год, неахайнага выгляду, чалавек і, тыцнуўшы пальцам на паліцу з бутэлямі, сказаў:

— Паглядзі, дарожныя, колькі градусаў вунь на тэй бутэліцы, што з краю...

Дзяўчына, паглядзеўшы, буркнула:

— Чатырнаццаць...

— Ага, а вунь на тэй з чырвонай паперкай?

— Васемнаццаць.

— А колькі наштуе?

Пачуўшы аднаго прадаўшчыцы, чалавек доўга шавіліў вуснамі, нешта падлічваўчы.

— Вазьміце лепш сухое балгарскае, вельмі смачнае віно, — не выцерпеў я.

— Смачнае — малано, — агрызнуўся мужчына, выцягваючы грошы. Сунуўшы бутэльку ў кішэню, ён пайшоў, нешта незадаволена мармычачы пад нос.

— Чарнільшчыні, — пагардліва кінула услед прадаўшчыца, — ведаеце, як яны купляюць віно? Дзеляць грошы на градусы. Бярэць тое, што мацнейшае ды дзешавейшае.

Успомніўся мне фельетон М. Матуноўскага ў «Известиях». Аўтар пагутарыў з паўтара дзесяткамі кліентаў Мінскага выцяярэніка і аказалася, што недзе дзевяноста працэнтаў іх трапіла сюды пасля «прычашчэння» менавіта да так зва-

ных «чарніл» — пладова-ягадных мацаваных він.

Усё гэта падштурхнула мяне да пэўных вывадаў, якімі я хачу падзяліцца з чытачамі.

Адразу адзначу, — я не супраць пладова-ягадных він. Я супраць таго, што гэтыя вінны штучна мацуюць, дабаўляючы ў іх спирт.

Як правіла, пладова-ягадных він у нас утрымліваюць 16—18 працэнтаў спірту. Падлічана статыстыкай, што ў краіне расходуюцца каля 22 тысяч кубічных метраў чыстага алкаголю для ўзмацнення фізіялагічнага ўздзеяння толькі пладова-ягадных він. А ці патрэбны гэты фонд алкаголю, які без асаблівай патрэбы ствараецца са спірту ў вінаробстве? Нашы прамысловікі лічаць, што гэта неабходная ўмова, каб захаваць устойліваасць прадукцыі. Дазволю сабе з гэтым не пагадзіцца. Напрыклад, у ГДР стандарты, устаноўленыя для пладова-ягадных він, лічаць дастатковым 13 працэнтаў спірту ў дэсертных вінах і 8 — у сталовых.

У Францыі з яблычных сокаў, якіх, дарчы, утрымліваюць, удвая менш цукру, чым вінаградных, робяць так званыя сухія сідры, бо ў іх не дабаўляюць ні вады, ці цукру, ужо не кажучы пра спирт.

У Інстытуце эксперыментальнай батанікі АН БССР вывучаюць тэхналагічны працэс вытворчасці сухіх сідраў і атрымання на іх аснове якасных яблычных він. Было высветлена, што

у збрджаных яблычных соках добра праўляюцца як гатунковыя, так і тэхналагічныя якасці сыравіны.

Вядома, што ўмовы тэхналагічнага рэжыму атрымання яблычных збрджаных сокаў маюць значэнне для іх стойкасці. Важна адзначыць некаторыя з гэтых умоў. У свежаадціснуты яблычны сок трэба дабаўляць сярністую кіслату з разліку 50—70 міліграмаў на літр і даваць соку адстаіцца на працягу аднаго дня пры тэмпературы 12—15 градусаў перад тым як дабаўляецца разводна дражджэй.

Сярністая кіслата — важны сродак барацьбы са шкодным уплывам кіслароду і з некаторымі шкоднымі бактэрыямі. Сок пасля адстойвання здымаецца з асадку і збрджваецца з дабаўленнем чыстай культуры вінных дражджэй закрытым спосабам пры тэмпературы 14—16 градусаў. Брджэнне звычайна працягваецца не больш дзясці дзён, пасля чаго яблычны сок здымаецца з асадку дражджэй і захоўваецца пры тэмпературы 10—12 градусаў у напоўненай і герметычна зачыненай тары. Калі атрыманы сухі сідр мярнуецца захоўваць больш часу, то дадаюць яшчэ 50—75 міліграмаў сярністай кіслаты на літр.

Сухія сідры ўтрымліваюць усяго 5—6 працэнтаў спірту і безумоўна з'яўляюцца найбольш натуральнымі яблычнымі вінамі, бо ў іх найменш выражаны алкагольны бок пры-

роды віна. Калі дабавіць да яблычнага соку адпаведную колькасць цукру, то можна атрымаць яблычныя вінны з такім жа ўтрыманнем спірту, як і ў натуральных вінаградных вінах. Такія яблычныя вінны можна лічыць таксама натуральнымі, бо ў іх колькасць дабаўленага цукру не перавышае колькасці яго ў саміх пладах.

Трэба помніць, што якасць віна залежыць пераважна ад гарманічных суадносін тых некалькіх соцен кампанентаў, якія знаходзяцца ў соках пладоў і ягад і якія ўтвараюцца ў іх у часе спіртавога брджэння.

Павелічэнне вытворчасці натуральных він, відаць, з'яўляецца адным з неабходных мерапрыемстваў, накіраваных на змяненне шкоднага ўплыву алкагалізму. Вытворчасць натуральных він дазваляе лепш выкарыстаць гатунковыя і тэхналагічныя якасці сыравіны. У аснове гэтай вытворчасці ляжыць, відавочна, атрыманне яблычных збрджаных сокаў — сухіх сідраў. Гэтыя сідры могуць быць непасрэдна прадуктам шырокага спажывання, а таксама матэрыялам для розных тыпаў якасных сталовых і пеністых яблычных він.

Віно. Пра яго напісаны сотні трактатаў. Нам бы хацелася нагадаць толькі афарызм выдатнага вучонага і ўрача Авіцэны з яго славуэтага «Канона медыцыны»: «Віно слябра цвярозаму і вораг п'янаму».

А. ВЕЧАР, акадэмік АН БССР.

Інтэр'ер піўнога бара пры рэстаране «Нарач» у Мінску. Фота Ул. КРУКА.

ДВАІСТАЯ ПРЫРОДА ВІНА

Карэспандэнт «Літаратуры і мастацтва» напрасіў міністра харчовай прамысловасці БССР Арсенія Ільіча Ярэя пракаменціраваць пісьмо акадэміка А. Вечара і адказаць на шэраг пытанняў, звязаных з выкананнем пастановы Савета Міністраў СССР «Аб мерах па ўзмацненню барацьбы супраць п'янства і алкагалізму».

А. ЯРЭЙ:
— Сцэнку, з якой пачынае сваё пісьмо акадэмік А. Вечар, можна назіраць даволі часта. Аматараў «вогненнага градусаў» у нас, на жаль, яшчэ нямала. Мае рацыю Аляксандр Сцяпанавіч Вечар, калі агітуе за павелічэнне вытворчасці сухіх, натуральных вінаградных і пладова-ягадных він, якія захоўваюць большасць спажывальных і смакавых якасцей прадукту. Безумоўна і тое, што павелічэнне спажывання менавіта натуральных він з'яўляецца пэўным сродкам барацьбы супраць п'янства і алкагалізму.

За чатыры гады гэтай пяцігодкі вытворчасць натуральных він, а таксама він, моцнасць якіх дасягаецца за кошт натуральнага брджэння або мінімальнага дабаўлення спірту (2—3 працэнта) вырасце на 6,5 працэнта. Толькі ў 1974 годзе вінаводы рэспублікі дадуць 150—160 тысяч декалітраў такіх він і, акрамя гэтага, 75—85 тысяч декалітраў сідраў і шпучых він. Дарчы, вытворчасць сідраў шырока паўстаўлена на Магілёўскім і Гродзенскім віназаводах.

Карэспандэнт:
— І ўсё ж, пагадзіцеся, Арсеній Ільіч, рост, пра які вы гаворыце, недастатковы, асабліва калі ўлічыць, што мацаваных він у гэтым годзе будзе выпушчана 8,3 мільёна декалітраў, г. зн., недзе ў трыццаць разоў больш.

А. ЯРЭЙ:
— Павялічыць вытворчасць натуральных він не так проста, як таму-сяму здаецца. Не ўсё тут залежыць ад нас. І я не магу пагадзіцца з аўтарам пісьма ў рэдакцыю. Хто-хто, а ён павінен ведаць, што на вытворчасць мацаванага віна патрабуецца ад 22 да 38 дзён, у той час, як на прыгатаванне натуральнага —

у 9—10 разоў больш. Выйсць — у павелічэнні вытворчых магутнасцей. Ужо ў наступнай пяцігодцы ў рэспубліцы намячаецца будаўніцтва трох віназаводаў і рэканструкцыя двух старых, якія будуць выпускаць у асноўным натуральныя вінны. Акрамя гэтага, на Гродзенскім і Магілёўскім віназаводах намячаецца будаўніцтва цэхаў па вытворчасці пеністых він, магутнасцю 3 мільёны бутэлек у год. Выраб гэтых він будзе праводзіцца па тэхналогіі, прапанаванай Інстытутам эксперыментальнай батанікі АН БССР. Намячаецца будаўніцтва завода шампанскіх він, які будзе выпускаць 5 мільёнаў бутэлек у год.

Карэспандэнт:
— Безумоўна, гэтая прадукцыя знойдзе шырокага спажывацтва. Сідры, шпучыя вінны, скажам, журавінавае шпучае, ніколі не застойваюцца на паліцах магазінаў. Дарчы, і сухія вінаградныя вінны таксама. У сувязі з гэтым, Арсеній Ільіч, у мяне да вас такое пытанне. Як вядома, беларускія вінаводы атрымліваюць з «вінаградных рэспублік» вінаматэрыял, прасцей кажучы — сухое вінаграднае віно. Разлівай яго ў бутэлікі, наклеівай этыкеткі — і справа канец. Дык не, значную колькасць віна мацуюць спіртам, цукрам, дабаўляюць іншыя кампаненты, каб прыгатаваць, скажам, той самы славуты вермут — моцны напітак, які і бывае «чарнільшчык» неахвотна бярэ... Чым вы ўсё гэта растлумачыце?

А. ЯРЭЙ:
— Так, сапраўды, пэўная колькасць сухіх він, якія мы атрымліваем з паўднёвых раёнаў краіны, мацуюцца спіртам. Чаму? Пастараюся растлумачыць. Па-першае, «жыццё» сталовага віна не-

даўгавечнае — усяго некалькі месяцаў. Праходзіць пэўны тэрмін і яго хоць вылівай — скісае. Таму нерэалізаванае віно трэба ратаваць — дабаўляць у яго кансерванты — спирт і цукар.

Па-другое, мы цалкам залежым ад кан'юнктуры. Кан'юнктуру вывучаюць гандлюючыя арганізацыі. Яны прадстаўляюць спажывацтва, яны, натуральна, і вызначаюць асартымент прадукцыі. Дык вось, у дадзеным выпадку, гандлюючыя арганізацыі бяруць у нас сталовае віно ў самых мінімальнах колькасцях, маўляў, не ідзе.

Карэспандэнт:
— У пастанове Савета Міністраў СССР, аб якой мы сёння ўжо гаварылі, звернута асабліва ўвага на павелічэнне вытворчасці п'іва і безалкагольных напіткаў...

А. ЯРЭЙ:
— У гэтай справе ў нас ёсць пэўныя здабыткі. У дзевятай пяцігодцы ў рэспубліцы ўведзены ў строй тры новыя піўзаводы агульнай магутнасцю 5 мільёнаў 600 тысяч декалітраў п'іва ў год. Павялічаны магутнасці па вытворчасці безалкагольных напіткаў і хлебнага квасу на 3 мільёны 340 тысяч декалітраў.

Усямі гарадамі рэспублікі арганізавана бястарная дастаўка п'іва ў гандлёвую сетку. Такім чынам, за тры гады пяцігодкі вытворчасць п'іва павялічылася амаль ў паўтара раза, а безалкагольных напіткаў на 27 працэнтаў. Спажыванне п'іва на душу насельніцтва летас складала ў нас 20,2 літра супраць 14,7 літра ў 1970 годзе, а напіткаў адпаведна 13,1 літра супраць 10,9 літра.

Да канца пяцігодкі намячаецца пабудаванне яшчэ два піўзаводы (у Мінску і Рэчыцы) магутнасцю 11 мільёнаў 200 тысяч декалітраў у год, рэканструюць Лідскі піўзавод. Гэта дазволіць павялічыць вытворчасць п'іва ў параўнанні з 1970 годам амаль ў два разы.

У недалёкім будучым мы мярнуем асвоіць вытворчасць пастэрызаванага п'іва, якое можа захоўвацца да трох месяцаў, значна ўзрастае аб'ём бястарных перавозак п'іва.

Карэспандэнт:
— Мне хацелася б звярнуць вашу ўвагу на, так сказаць, эстэтычны ды і гігіенічны бок справы. Знаёмы ўсім нам малюнак — проста на трактары стаіць цыстэрна з п'івам і ля яе доўгая чарга. Недапітае п'іва тут жа з бакалаў выліваецца пад ногі. Вакол — акурні, агрызкі, папера. Гэта — у горадзе. У вясковым магазіне п'іва пампуць проста з бочкі, а бочка тая чорная ад гразі... А ў якім посудзе прадаецца віно? Бутэльку імпартага віна — ці гэта балгарскае, ці румынскае, або венгерскае — прыем-

Ад рэдакцыі:
Першапачатковай нашай задумай было абмежаванне каментавання міністра харчовай прамысловасці. Але ў інтэр'ю з А. Ярэем усплылі праблемы, вырашэнне якіх залежыць і ад гандлёвых арганізацый. Вось чаму мы напрасілі выказацца па гэтых пытаннях міністра гандлю БССР Мікалая Пятровіча Малочку.

М. МАЛОЧКА:
— Пачну з таго, чым канчае сваё пісьмо ў рэдакцыю акадэмік Вечар. Я маю на ўвазе афарызм Авіцэны: «Віно слябра цвярозаму і вораг п'янаму». Думаю, што справа не толькі ў тым, якое віно стаіць на паліцах магазінаў — натуральнае ці мацаванае. Усё залежыць ад таго, як да яго ставіцца, як яго спажываць. Трапіць у выцяярэнік можна і пасля самага лепшага сухога віна, калі піць яго без меры. Побач з захаваннем усіх пунктаў вядомай пастановы Савета Міністраў СССР «Аб мерах па ўзмацненню барацьбы супраць п'янства і алкагалізму» нам трэба змагацца за высокую, так сказаць, культуру піцца. Пераважная большасць кліентаў выцяярэнікаў — людзі, якія скінуўшыся «на траіх», а то і ў адзіночку п'юць ля магазінаў, у цэмыр пад'ездаў, п'юць,

на ўзяц у рукі. Прыгожы посуд, яркая, з густам зробленая этыкетка... А нашае віно прадаецца часта ў піўных бутэляках. Цьмяная шкло, невыразная этыкетка...

А. ЯРЭЙ:
— Згодзен з вамі. Мы лічым, што ў рэспубліцы трэба пабудаванне не меней пяцідзесяці піўных бараў — у нас іх адзікі, а таксама не менш ста кіёскаў па продажу хлебнага квасу з ізагэрмічных ёмістасцей (па вопыту Масквы і Ленінграда). Але гэта ўжо кампетэнцыя міністэрства гандлю.

Што датычыцца продажу віна, дык сапраўды, тара пакідае жадаць лепшага. Вось і ўсё, што я меўся сказаць з поваду пісьма акадэміка Вечара і вашых пытанняў.

згубіўшы кантроль над сабой.

Нядаўна мне давалася павялічыць у Крым. Ведаеце, там такога не ўбачыш, хаця ў магазінах поўна розных він. Мясцовыя ўлады шырока практыкуюць будаўніцтва бараў, дзе можна выпіць філіжанку кавы, шклянку мінеральнай вады, бакал п'іва, фужэр шампанскага. Бары гэтыя ніколі не пустыюць.

Я думаю, што і нам трэба пайсці па гэтаму шляху. Праўда, даводзіцца часам чуць такія меркаванні: маўляў, як можна, самі ж аб'яўляем вайну п'янству і самі ствараем месцы, дзе можна выпіць... Я з гэтай думкай у корані не згодны...

Цяпер у Мінску і іншых гарадах рэспублікі працуюць 22 бары. У большасць з іх прыёмна зайсці — тут чысціня, добрая мэбля, у вялікім асартыменце кандытарскія вырабы. Да канца пяцігодкі колькасць бараў вырасце да 38.

ШИРАЦЦА СУВЯЗІ З СССР

КАНБЕРА. Аўстралійскі друк у гэты дні ўдзяляе павышаную ўвагу аўстралійска-савецкім сувязям. У газетах шырока асвятляюцца першыя дні знаходжання ў Ленінградзе прэм'ер-міністра Аўстраліі Г. Уілеме.

Газета «Аўстрэліян» піша, што гэты першы візіт кіраўніка аўстралійскага ўрада ў СССР за ўсю гісторыю дыпламатычных адносін паміж двума дзяржавамі павінен адыграць станоўчую ролю ў далейшым развіцці адносін дружбы і супрацоўніцтва паміж імі.

У апошнія год-два, адзначае аўстралійскі друк, прыкметна расшырыўся навукова-тэхнічны абмен. Гэтаму ў многім садзейнічала падпісанне ў лютым мінулага года ў Канберы пагадненне аб наву-

кова-тэхнічным супрацоўніцтве, якое прадугледжвае далейшае развіццё сувязей паміж вучонымі і спецыялістамі дзвюх краін.

Толькі ў мінулым годзе Аўстралію наведаў рад дэлегацый з СССР, у якія ўваходзілі вучоныя, пісьменнікі, дзеячы культуры. У сваю чаргу ў Савецкім Саюзе пачыналі вучоныя Аўстраліі, прадстаўнікі дзелавых колаў, артысты, спартсмены.

Расшырэнне ўзаемавыгоднага супрацоўніцтва ў гандлёва-эканамічнай сферы, як і ўмацаванне сувязей у галіне навуковага і культурнага абмену, адпавядае інтарэсам народаў дзвюх краін, падкрэсліваюць аўстралійскія газеты.

ТАСС.

ЯК ВЫРАТАВАЦЬ ПІЗАНСКУЮ ВЕЖУ?

Днямі міністэрства грамадскіх работ Італіі аб'явіла, што міжнародны конкурс на лепшы праект выратавання славутага «падаючай вежы», які працягваўся два гады, закончыўся бязвынікова. Камісія экспертаў, гаворыцца ў заяве міністэрства, адхіліла ўсе праекты, якія паступілі на конкурс ад архітэктараў і інжынераў-будавальнікаў трох кантынентаў.

Уяго разглядалася 14 праектаў: сем з Італіі і па аднаму з Японіі, Мексікі, Англіі, Галандыі, Францыі, Бельгіі і Швецыі. «Ва ўсіх іх ёсць добрыя ідэі», — сказаў старшыня камісіі, эксперт Лывані Травалліні, — але ўсё ж гэта не тое, што мы хацелі».

Ён адмовіўся ўдавацца ў дэталі. Паводле ўмоў конкурсу, праекты выратавання Пізанскай вежы павінны былі даць канкрэтныя прапановы па стабілізацыі гэтай вельмі старажытнай збудовы без выпраўноўвання, а самыя лепшыя з іх павінны былі б пакінуць ніякіх слядоў на вежы і на саборнай плошчы, дзе яна знаходзіцца. Паводле слоў Травалліні, камісія экспертаў абраўца зноў. «Мы паспрабу-

ем самі знайсці рашэнне», — заявіў ён, — і хочам увайсці ў кантакт з аўтарамі праектаў. Магчыма, мы запавым некаторыя іх ідэі, у нас жа ёсць поўная свабода выбіраць менавіта тое, што нам лепш за ўсё падыходзіць».

Трэба заўважыць, што Італійскія ўлады не вельмі спяшаюцца вырашаць гэтае пытанне. Міністэрства грамадскіх работ аб'явіла міжнародны конкурс праектаў толькі ў 1972 годзе, праз чатыры гады пасля дэкларацыі парламента. Але і сама Пізанская вежа будавалася марудна: з 1174 па 1350 год. Ужо ў той год яе нахіл склаў больш як два метры, а цяпер навалічыўся да 5 метраў 18 сантыметраў. Вышыня «падаючай вежы» — 54,5 метра, яна ваżyць 14 тысяч тон.

У размешчанай непадалёк пабудова знаходзіцца абсталаваная для тэрміновых выратавальных работ на выпадак, калі апаратура ў вежы дасць сігнал крытычнага адхілення. Тамі вакол вежы ўсталяваны сталёвыя апоры і тросы, і абручамі паспрабуюць не даць ёй упасці. Штотыднёнік «За рубежом».

МАЛАДОСЦЬ... У 80 ГОД?

Прадоўжыць чалавечы жыццё ў сярэднім да 200 гадоў... — такую мэту паставілі перад сабою вучоныя Мічганскага ўніверсітэта, якія вядуць даследаванні ў гэтай галіне. На іх думку, чалавек можа займацца актыўнай дзейнасцю нават ва ўзросце 150 гадоў, а ў 80 ён будзе выглядаць і адчуваць сябе маладым.

Група вучоных, якую ўзначальвае прафесар Барнет Розенберг, распрацоўвае прэпарат, здольны асаблівым спосабам уплываць на ўчастак галаўнога мозга, які рэгулюе тэмпературу чалавечага цела з тым, каб панізіць яе на некалькі градусаў. Даследчыкі сцвярджаюць, што згодна закону тэрмадынамікі, зніжэнне тэмпературы чалавечага цела запавольвае старэнне арганізма

і павысіць яго супраціўляльнасць хваробам, што звязаны з узроставымі зменамі.

Б. Розенберг гаворыць, што паніжэнне тэмпературы чалавечага арганізма на два з паловай градуса адразу ж дасць магчымасць прадоўжыць жыццё чалавечага арганізма да 100, а паніжэнне яе на 6 градусаў — да 200 гадоў.

Вучоныя правялі ўжо даследствы па прадоўжэнню жыцця на насякомых і цяпер вядуць даследаванні на мышах. На іх думку, на працягу бліжэйшых 10 гадоў могуць быць створаны прэпараты для паніжэння тэмпературы, прыгодныя для чалавеча.

А. БОБКАУ, карэспандэнт ТАСС. НЬЮ-Йорк.

Оперны тэатр у Сафіі паставіў балет «Стварэнне свету», у аснову лібрэта якога пакладзены малюнкi вядомага французскага мастака Жана Эфеля. На здымку — сцена са спектакля. Фота агенцтва «Софія-прэс».

ЖОНКА ЗАДАВОЛЕНА

Аднойчы ў выхадны жонка мне сказала:

— Пойдзем у магазін і купім табе новае паліто... Каб не горш за іншых выглядаў. Пайшлі. Праз якую гадзіну былі ўжо ў цэнтральным універмагу.

— Вось якраз паліто для вас, — ветліва ўсміхаўся прадавец. — І пашыта па апошняй модзе.

Прымераў. Цудоўна! Асабліва каўнер прыгожы, пушысты. Зірнуў у люстра — аж настрой узняўся. Ніякі мароз, ні завруха цяпер мне не страшныя. Ды нешта жонка не спыталася радавацца, яна задумліва круціла ў руках зыкетку з лічбамі, моршчылася. Потым сказала:

— Табе падабаецца? А мне не. Само паліто яшчэ нічога, а вось каўнер зусім дрэнны... Павылазіць!

— А мо не павылазіць? — спрабаваў я ўпарціцца.

— І не спрачайся! Давай лепш куртку імпартаў паглядзім.

Паглядзелі. Добрая, Моцная. Модная. Калегі — пазайздросцяць. Але жонка зноў моршчыцца.

— Пеўнік ты мой, — ласкава так гаворыць, — калі ўжо купляць, то купляць. Толькі не гэта. Зірні: яна ж, як паліто абрэзанае...

Абышлі мы ўвесь аддзел мужчынскага адзення. Нічога. То вярнула мне не пасуе, то жонка сцвярджае, што ў іншых магазінах лепшае ёсць. Доўгенька блукалі мы ў той дзень па універмагу... І — не дарэмна. Прыдбалі тое-сёе: жаночае футра, «боты-панчохи», і яшчэ ўпрыгожванні розныя для маёй гаспадыні. Купілі і мне... пальчаткі.

Задаволеная жонка гарача віншавала мяне з набыткам. В. НАЙДЗІН.

Без слоў.

Мал. Э. ЯЗНЕВІЧА.

Міхась СКРЫПКА

НЕЧАКАНЫ ПАВАРОТ

Колькі год яго дубасілі, Лупцавалі крапівой, Не аднойчы нос расквасілі Той крытычнай булавой. Кожны зборнік (хоць які) Сустралі ў штыкі. Раптам... што гэта з пазтам! І за тое, і за гэта Пахвальба з трыбуны, ў друку. Наробілі стук-грук: Ён і «сціплы» і «шматгранны», Яго талент «філігранны». І «надзвычай самабытны»... Ну, адкуль такі ялей! Юбілей!

Георгій ЮРЧАНКА

ПРАЗ СТЫХІІ

Так, лійцеся, дажджы! Сава, крычы! У змроку, бліскаўкі, сцяйце штоначы! У свет бязмежны гэты бег вядзе — Наросхрыст паліто, клубы ў вадзе... Міхась СТРЫГАЛЁУ, Кашулю — прэч! Да д'ябла паліто!

ЗНАТОК

Яму сярод пазтаў Няма аўтарытэтаў: Той «бездар», той «рыфмач», «Дрэнь», «прымітыў», «хахмач». І класіка ён сплякнў, Каб сам што-небудзь важнў. І «крытык» ён няўмольны... [9 размоваў завуольных].

ПАРАДАК КАЛЯ КАСЫ ТЭАТРА

Няўжо за табою такая віна, Што ты каля касы марудзіш! Ідзі без агляды на «Трыбунал» — Праз тыдзень «Амністыя» будзе.

Пераклаў В. ШЫМУК.

Мяне стрымаць не здолее ніхто! Разгон бяру нястрымны і круты І за сабой падпальваю масты. Па твані астэроідам лячу, Сармат мільгае спераду ўваччу, А справа каранасты печанег За ведзьмаю прыспешае свой бег.

Вакол жуде, гримоты, распач, жах, Галосыць здані дайка на крыжах, Адчайны гвалт. Патоп: вада — сцяной! Праз момант хвалі плешчуць нада мной, Насустрач вадзянік з вілём крывым... З маіх радкоў не выплывеш жывым!

ПАРАД ГРАЦЫЙ

Больш месяца на сценах буйнейшых тэатраў кубінскай сталіцы — «Гарсія Лорка» і «Амадэо Рольдан», а таксама ў вялізным амфітэатры Гаванскага мемарыяльнага парку імя У. І. Леніна выступалі ўдзельнікі чацвёртага міжнароднага фестывалю балета. «Парад зорак» гэтага віда мастацтва з 11 краін Еўропы і Заходняга паўшар'я, прысвечаны другому з'езду адной з самых важных масавых грамадскіх арганізацый Кубы — федэрацыі кубінскіх жанчын, стаў важнай падзеяй у культурным жыцці краіны. У фестывалі прынялі ўдзел

салісты Вялікага тэатра СССР Марына Кандрацьева і Уладзімір Ціханаў, маладыя таленавітыя прадстаўнікі пермскай балетнай школы Вольга Чынчыкава і Сяргей Аляксандраў, балгары Вера Кірава і Вісер Дзяянаў, італьянка Карла Фрачы, амерыканскія артысты Цыцыя Грэгары і Тэд Ківіт і іншыя вядомыя майстры харэаграфіі.

Куба не выпадкова была абрана месцам правядзення фестывалю. Кубінскі балет, створаны ў 1948 годзе, карыстаецца цяпер сусветнай славай. Яго часта называюць «кубінскім чуда». Сапраўды, унікальны чвэрць стагод-

дзя назад дзякуючы энтузіязму і намаганням Алісіі Алонса, цяпер ён дасягнуў вяршынь майстэрства.

Кубінскім танцорам сёння апладзіруюць глядачы Масквы і Парыжа, Берліна і Рыма, Паргі і Лондана, Будапешта і Токіо...

Але вернемся да фестывалю ў Гаване. Вялікую цікавасць выклікаў спектакль «Жанчына» ў пастаноўцы Алісіі Алонса, якая выканала ў ім галоўную ролю. Выразнымі сродкамі харэаграфіі спектакль расказвае аб цяжкім становішчы і бласпраўі жанчын на бацьшчэўскай Кубе і новым шчаслівым жыццём, якое прынесла ёй рэвалюцыя.

Г. ПЯТРОУ, (нар. ТАСС).

СУСТРЭЧЫЧАТ ПОШУКІ АДКРЫШЦЬ

Слова пра Міхаіла Ісакоўскага

ЦІКАВЫ ВЕЧАР

Прызванне сельскага механізатара

Новая карціна мастака

Ён любіў Беларусь

Самабитнасць песеннага талента, пратата і шчырасць пачуцця збліжае вялікага савецкага мастака слова М. В. Ісакоўскага з творчасцю Янкі Купалы і Якуба Коласа. Міхаіл Васільевіч сардэчна любіў «волату» вечна юдэчна і палымна літаратуры Беларусі». Аб гэтым паэт расказаў у артыкулах «Высокі прыклад» (1961) і «Сіла яго слова» (1962).

Для М. Ісакоўскага прэзія Я. Купалы — гэта не проста добры, высокамастацкі вершы; гэта — гісторыя беларускага народа з яго характарам і звычаямі, з яго думкамі і спадзяваннямі, з яго барацьбай і перамогай. Калі Міхаіл Васільевіч упершыню ўзяў у рукі кнігі, публікаваў, ён нібы сваямі вачамі, убачыў жыўную Беларусь, яе раўніны і узгоркі, пралескі і лугі, рэкі і азёры.

Пра свае сустрэчы з аўтарам «Новай зямлі» М. Ісакоўскі пісаў: «Калі прыслухаваешся да вершаў Коласа, удумваешся ў яго, міжволі прыгадваюцца таілі паэты, як Някрасаў, Шаўчэнка ці суляменнік і сучаснік Коласа — Янка Купала. Менавіта ў гэтым радзе сапраўды народнага (і па сутнасці, і па форме сваёй — народнага) слова стаіць для мяне паэзія Коласа. Я павінен сказаць, што нерэзонасны да такой паэзіі, люблю яе».

М. Ісакоўскі гаварыў пра такі асаблівасці творчасці сваіх беларускіх сяброў, як дакументальнасць, публіцыстычнасць, прыналежнасць, лірычнасць, музычнасць верша, напеўнасць песенных зваротаў. Любоў да творчасці Купалы і Коласа на- хніла яго на многія пераклады твораў гэтых паэтаў на рускую мову.

Для зборніка фальклору народаў БССР ён падрыхтаваў народныя песні «Сямён Будзёны», «Ля граніц далёнаўдзёных» і іншыя.

Тэму Беларусі адлюстроўваў паэт і ў сваіх творах. Паэтычны вобраз БССР стварыў ён у вершы «Імянінніца», прысвечаным 20-годдзю рэспублікі. М. Ісакоўскі ўспоміў і ўз'яднанню беларускіх зямель у адзінай рэспубліцы (верш «Восень 1939 года»).

У гады Вялікай Айчыннай вайны паэт напісаў вядомую «Беларускую песню» пра падзвігі і гераізм народа. Калі вяртаўся лес Айчыны, калі беларускія партызаны влі мунжонны барацьбу з фашызмам, М. Ісакоўскі збіраў фальклорныя творы трох славянскіх народаў — рускага, украінскага і беларускага — аб вайне. Гэтай тэме ён прысвяціў і верш «Слухайце, таварышчы...» і «Ці не ў нас, сяброваці».

Любіць творчасці паэта ў Беларусі. У перакладзе на беларускую мову выходзілі такія вершы М. Ісакоўскага, як «Дагары мае лучына», «Архавыя палкі», «Паэма аднаго», «У дарогу!» і іншыя (перакладчыкі А. Кулішоў, М. Хведаровіч, С. Шушкевіч, А. Званік). Шчырымі і сардэчнымі назваў вершы Міхаіла Васільевіча А. Бачыла.

З года ў год мацнее дружба народаў-сяброў, іх літаратурнае, што і Міхаіл Васільевіч Ісакоўскі ўкладвае ў часцінку свайго шчодрага

Алег БОРТ.

Ужгород.

ЗАСТАЕЦА У СТРАІ

Міхаіл Мікалаевіч Засінец — самадзейны мастак, яго работы дэманстраваліся на рэспубліканскіх, абласных, рэспубліканскіх выстаўках. У Маскве, на Усеаюзнай выстаўцы «Слова праца», націны «Тры палатні», «Вялікая вайна», «Юнацтва», «Уборка сена» былі адзначаны журы. Ён узнагароджаны граматай і медалём Усеаюзнага выстаўнага Стварэння М. Засінца чужоўныя творы мастацтва, будучы прыкаваны да пастэлі. Ён малады (яму толькі 38 гадоў). Працаваў трынаццаці гадоў у свайм родным саўгасе. Нышчасны выпадак пазбавіў магчымасці працаваць у калектыве. Але гора і хвароба не адарвалі яго ад жыцця і людзей.

Ці даўно пачалося захопленне жыццём? Верагодна, значна раней таго моманту, калі Засінец упершыню ўзяў у рукі пенсіля.

Першыя яго работы былі зроблены адбіваўшы адукацыйныя школы, інавацыі тэхнікі жыцця, але ішлі да не расчаравалі пачынаючага мастака. Лекачы ў бальніцы, ён насправаў напісаць на картоне невялікую карціну «Дарогі юнацтва» — сабрам спадабалася. Звярнуўся ў рэдакцыю часопіса «Огонек», які і з чаго пачынаць. Яму адказалі і даслалі неабходную літаратуру. Затым скончыў Усеаюзныя завочныя ўніверсітэт мастацтваў імя Н. К. Крупскай. Працаваў ён пачаў больш упэўнена. Шмат накідаў, малюнкаў алоўкам — сваядзейны рэпартаж з сучасных палеў. Мастак — селькор «Сельскай газеты», часта можна прачытаць яго заметкі і ў газеце «Савецкая Беларусь». Міхаіл Мікалаевіч жыў жыццём свайго саўгаса, цікавіцца справай брыгады трактарыстаў, у якой працаваў сам. Сябры і аднавяскоўцы часта прыходзілі да яго за парадамі, расказваюць аб сваіх працоўных поспехах. Добра ведаючы жыццё родных месцаў, мастак чэрнае ў ім найбагацейшы матэрыял для сваіх работ. Ды і не можа быць інакш. У гэтай вёсцы прайшло

яго дзяцінства, тут ён нарадзіўся, вырас, вучыўся і працаваў, тут жыў і працуе яго бацька і маці, жонка і сын.

Складана і цяжка прыкавацца да локка, але сіла волі, упартасці і жаданне чалавек быць з людзьмі і адрываць ім свет чужоўнага аказаліся мацней за хваробу.

Гомленскі абласны дом мастацкай самадзейнасці і Дом народнай творчасці рыхтуюць перадавальную выстаўку яго твораў, ужо сабраны больш чым 50 работ. Мастак-камуніст М. М. Засінец імкнецца расказаць аб людзях, побач з якімі жыць, у гэтым сьце і прыабынасць яго мастацтва. Нядаўна група работнікаў Рэспубліканскага дома мастацкай самадзейнасці наведла мастака. Ім было прыемна перадаць Міхаілу Мікалаевічу Засінцу падарунак ад Беларускага савета прафсаюзаў, у якім былі набор пенсіляў, фарбаў.

Някія палюна вашаму таленту, Міхаіл Мікалаевіч, і вялікіх творчых поспехаў!

Е. КРАСІЧКАВА,
старшы метадыст Рэспубліканскага дома мастацкай самадзейнасці.

ПЯЦЬ ГАДОЎ выходзіць у свет «Помнікі гісторыі і культуры Беларусі» інфармацыйны навукова-метадычны бюлетэнь Беларускага добраахотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры. Падпісчык атрымаў 20 нумароў гэтка цікавага выдання.

У клубе Саюза пісьменнікаў БССР адбыўся вечар сустрэчы з рэдакцыяй бюлетэня. Ва ўступным слове старшыня секцыі прозы Янка Скрыган сказаў:

— Рэдакцыя бюлетэня робіць вялікую карысную справу па прапагандзе помнікаў гісторыі і культуры, якімі так багата наша рэспубліка. Бюлетэнь вызначае, добра адзінак і пры-

Пажаданні чытачоў

сужваюць яго. Хацелася б, каб у ім часцей друкаваліся матэрыялы пра Мінск і іншыя гарады рэспублікі.

Затым выступілі намеснік старшыні прэзідыума Цэнтральнага савета Беларускага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры Ф. Барысевич, аказаны сакратар бюлетэня М. Гарудзёў і супрацоўнік рэдакцыі Р. Бярэжкін.

Думкамі аб рабоце бюлетэня падзяліліся кандыдаты гістарычных навук Л. Побаль і Г. Штыхай, пісьменнік А. Мальдзіс, чытальнік архітэктуры

М. Ерусалімыч, дырэктар Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР В. Бандарчык, архітэктар В. Колін і іншыя. Прамоўцы адзначалі змястоўную работу бюлетэня. Разам з тым, выказваліся пажаданні паширыць кола аўтарскага актыву. Няхай больш друкуецца матэрыялаў работнікаў музеяў, сельскай інтэлігенцыі. Хацелася б бачыць на старонках гэтай са карыснага выдання матэрыялы аб рабоце пярвічных арганізацый таварыства, іх актывістаў, крытычныя карэспандэнцыі з месца.

ВЯЛІКАЯ ДРУЖБА

Шчыра і доўга дружба звязвала двух выдатных беларускіх літаратараў, класікаў беларускай літаратуры Максіма Багдановіча і Змітрака Бядулю.

Калі Максім Багдановіч жыў у Яраслаўлі, а Змітрак Бядуля ў Вільні, дзе працаваў у газеце, паміж імі маладымі паэтамі завязалася творчая перапіска. Яны пісалі адзін аднаму аб сваіх задумках, пасылалі свае новыя творы, Змітрак Бядуля друкаваў напелы, вершы Максіма Багдановіча, які пазней увайшоў у выбраныя творы паэта, а ў савецкі час — і ў школьныя хрэстаматы.

Максім Багдановіч прыязджаў у Вільню, тут у 1913 годзе выйшаў яго першы паэтычны зборнік «Вянок», які прынес вядомасць маладому паэту і ўзбагаціў беларускую літаратуру таленавітымі вершамі, многія з якіх сталі песнямі народа.

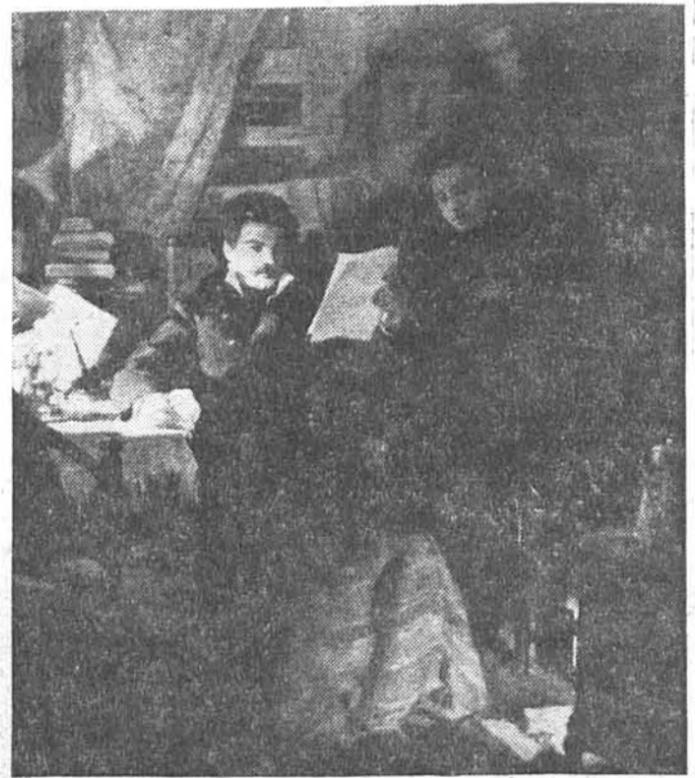
У час першай сусветнай вайны Змітрак Бядуля і Максім Багдановіч сустрэліся ў Мінску і пасяліліся ў сваякоў Бядулі на вуліцы Талстога, ў невялікім драўляным дамку. Ім выдзелілі цесны пакойчык, дзе, па ўспамінах сучаснікаў, быў адзін стол на два і прырэзка аднаму з іх даводзілася працаваць у Пушкінскай бібліятэцы. А ўвечары яны вялі сяброўскія гутаркі, чыталі адзін аднаму новыя творы.

Гэты фант і адноставіўся ў сваёй новай рабоце беларускі мастак М. Маніц, які напісаў закончыў новую карціну «Максім Багдановіч і Змітрак Бядуля ў Мінску ў 1916 годзе». (Максім Багдановіч, ужо невылечна хворы, чытае свой новы твор).

Я. САДОЎСКІ.

«Максім Багдановіч і Змітрак Бядуля ў 1916 годзе».

Карціна мастака М. МАНІЦА.

ВЫСТУПАЕ НАРОДНЫ ХОР

Міністэрства культуры БССР і БРК прафсаюза работнікаў культуры прысвоілі хору Гомельскага вытворчага дрэваапрацоўчага аб'яднання ганаровае званне — народны хор.

Калектыў створан некалькі гадоў назад. Кіруе ім заслужаны дзеяч культуры БССР М. Бяспалаў. За параўнаўча нароткі час з выканаўчым майстэрствам гомельскіх спевакоў пазнаёміліся жыхары многіх гарадоў і вёсак рэспублікі. Канцэрты заўсёды праходзяць з вялікім поспехам.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісателёў БССР, Мінск.

«ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарова, 19.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адзнака санатара — 33-44-04, аддзела грамадска-палітычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прозы і паэзіі — 33-22-04, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-24-62, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-24-62, аддзела пісем і масавай работы — 33-24-62, выдавецтва — 22-51-62, бухгалтэры — 22-50-00.

Рукпісаў рэдакцыя не вяртае.

Галоўны рэдактар Хведар ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Барыс БУР'ЯН, Анатоль ГРАЧАНІКАУ, Юрый ГРЫГОР'ЕУ, Канстанцін ГУБАРЭВІЧ, Ігар ДАБРАЛЮБАУ, Васіль ІВАШЫН, Віктар КАВАЛЕНКА, Аляксандр КАПУСЦІН [намеснік галоўнага рэдактара], Уладзімір НЯФЕД, Віктар ПРАТАСЕНЯ, Іраіда САНКОВА, Мікола ТКАЧОУ, Юлія ЧУРКО, Віктар ШЫМУК [сакратар], Рыгор ШЫРМА.